

Vlaams
Parlement

ingediend op **15** (2015-2016) – Nr. 7-G
3 december 2015 (2015-2016)

Verslag

namens de Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening,
Energie en Dierenwelzijn
uitgebracht door Bart Dochy, Johan Danen, Els Robeyns en Jelle Engelbosch
aan de Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën en Begroting

over het ontwerp van decreet

houdende de algemene uitgavenbegroting
van de Vlaamse Gemeenschap
voor het begrotingsjaar 2016

over de beleidsbrief
Omgeving 2015-2016

over de beleidsbrief
Energie 2015-2016

en over de beleidsbrief
Dierenwelzijn 2015-2016

Samenstelling van de Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening, Energie en Dierenwelzijn:

Voorzitter: Tinne Rombouts.

Vaste leden:

Piet De Bruyn, Andries Gryffroy, Bart Nevens, Axel Ronse, Ludo Van Campenhout, Wilfried Vandaele;
Robrecht Bothuyne, Lode Ceyskens, Tinne Rombouts, Valerie Taldeman;
Gweny De Vroe, Lydia Peeters;
Rob Beenders, Bruno Tobback;
Hermes Sanctorum-Vandevoorde.

Plaatsvervangers:

Jelle Engelbosch, Sofie Joosen, Jos Lantmeeters, Jan Peumans, Grete Remen, Sabine Vermeulen;
Sonja Claes, Jos De Meyer, Bart Dochy, Katrien Partyka;
Mathias De Clercq, Willem-Frederik Schiltz;
Ingrid Lieten, Els Robeyns;
Johan Danen.

Toegevoegde leden:

Stefaan Sintobin.

Documenten in het dossier:

- 15** (2015-2016) – Nr. 1: Ontwerp van decreet + Bijlagen
 - Nr. 2 t.e.m. 6: Amendementen
 - Nr. 7-A t.e.m. 7-H: Verslagen aan de Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën en Begroting
- 14** (2015-2016) – Nr. 1: Ontwerp van decreet
 - Nr. 2: Amendementen
- 12** (2015-2016) – Nr. 1: Advies van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen
 - Nr. 2: Verslag
- 13** (2015-2016) – Nr. 1: Algemene toelichting
 - Nr. 2: Toelichtingen per programma
- 16** (2015-2016) – Nr. 1: Verslag van het Rekenhof
- 21** (2015-2016) – Nr. 1: Meerjarenraming
- 508** (2015-2016) – Nr. 1: Beleidsbrief
- 517** (2015-2016) – Nr. 1: Beleidsbrief
 - Nr. 2: Motie
- 532** (2015-2016) – Nr. 1: Beleidsbrief
 - Nr. 2 en 3: Moties

INHOUD

I.	Deel Omgeving en Natuur, bevoegdheden van Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw	5
1.	Toelichting door de minister	5
1.1.	Beleidsbrief	5
1.2.	Uitgavenbegroting 2016.....	7
2.	Vragen van de leden	8
2.1.	Tussenkomst van Hermes Sanctorum-Vandevoorde.....	8
2.2.	Tussenkomst van Wilfried Vandaele	9
2.3.	Tussenkomst van Rob Beenders	10
2.4.	Tussenkomst van Valerie Taeldeman	10
2.5.	Tussenkomst van Bruno Tobback.....	11
2.6.	Tussenkomst van Axel Ronse	12
2.7.	Tussenkomst van Lode Ceyskens	13
2.8.	Tussenkomst van Lydia Peeters	14
2.9.	Tussenkomst van Bart Nevens	16
2.10.	Tussenkomst van Ludo Van Campenhout	17
2.11.	Tussenkomst van Tinne Rombouts.....	17
3.	Antwoorden van de minister.....	17
4.	Discussie	29
5.	Indicatieve stemming	37
II.	Deel Energie, bevoegdheid van Annemie Turtelboom, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie.....	37
1.	Toelichting door de minister	37
1.1.	Begroting.....	37
1.2.	Beleidsbrief	39
2.	Vragen van de leden	43
2.1.	Tussenkomst van Johan Danen	43
2.2.	Tussenkomst van Rob Beenders	45
2.3.	Tussenkomst van Willem-Frederik Schiltz	47
2.4.	Tussenkomst van Robrecht Bothuyne.....	49
2.5.	Tussenkomst van Andries Gryffroy.....	51
2.6.	Tussenkomst van Tinne Rombouts.....	55
3.	Antwoorden van de minister.....	56
4.	Discussie	64
5.	Indicatieve stemming	69

III. Deel Dierenwelzijn, bevoegdheid van Ben Weyts, Vlaams minister van Mobiliteit, Openbare werken, Vlaamse Rand, Toerisme en Dierenwelzijn.	69
1. Toelichting door de minister	69
1.1. Beleidsbrief	69
1.2. Begroting.....	73
2. Vragen van de leden	73
2.1. Tussenkoms van Hermes Sanctorum-Vandevoorde.....	73
2.2. Tussenkoms van Els Robeyns.....	74
2.3. Tussenkoms van Gwenny De Vroe	76
2.4. Tussenkoms van Bart Dochy	77
2.5. Tussenkoms van Sabine Vermeulen	78
2.6. Tussenkoms van Sofie Joosen	79
2.7. Tussenkoms van Jelle Engelbosch.....	79
2.8. Tussenkoms van Axel Ronse	80
2.9. Tussenkoms van Tinne Rombouts.....	80
2.10. Tussenkoms van Bart Nevens	81
3. Antwoorden van de minister.....	81
4. Discussie	87
5. Indicatieve stemming.....	89
Gebruikte afkortingen	90
Bijlagen:	
Bijkomende informatie verstrekt door de minister	93
Advies van de Raad voor Dierenwelzijn: zie dossierpagina van dit document op www.vlaamsparlement.be	

De Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening, Energie en Dierenwelzijn besprak op 11, 17, 18, 24 en 25 november 2015 de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2016 (zie *Parl.St.* VI.Parl. 2015-16, nr. 15/1).

De uitgavenbegroting werd samen behandeld met de beleidsbrief Omgeving, de beleidsbrief Energie en de beleidsbrief Dierenwelzijn (zie *Parl.St.* VI.Parl. 2015-16, nr. 508/1, 532/1 en 517/1).

De uitgavenbegroting 2016 werd ook samen geagendeerd met het ontwerp van decreet houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2016 (*Parl.St.* VI.Parl. 2015-16, nr. 544/1) waarover afzonderlijk verslag wordt uitgebracht (*Parl. St.* VI.Parl. 2015-16, nr. 544/17).

Bart Dochy brengt verslag uit over het deel Omgeving en Natuur. Johan Danen brengt verslag uit over het deel Energie. Els Robeyns en Jelle Engelbosch brengen verslag uit over het deel Dierenwelzijn.

Op de [dossierpagina](#) van dit stuk op www.vlaamsparlement.be staat het advies van de Raad voor Dierenwelzijn dat minister Ben Weyts aan de commissie bezorgde.

I. Deel Omgeving en Natuur, bevoegdheden van Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw

Het deel Omgeving en Natuur werd op 11, 17 en 24 november 2015 besproken.

1. Toelichting door de minister

1.1. Beleidsbrief

Minister *Joke Schauvliege* benadrukt dat het de ambitie blijft om op een doordachte en zuinige manier om te gaan met de resterende open ruimte in Vlaanderen, om de ruimtelijke organisatie te versterken en om de omgevingskwaliteit te verbeteren. In die zin bouwt deze beleidsbrief verder op het regeerakkoord en op de beleidsnota.

Er zijn heel wat uitdagingen. De beleidsbrief focust op twee belangrijke plannen, het BRV en het milieubeleidsplan MINA 5. Het ontwerp milieubeleidsplan MINA 5 is complementair aan de andere Vlaamse beleidsplannen in de sector Leefmilieu en Natuur. Het bevat een aantal nieuwe thema's: de lokale leefkwaliteit, de circulaire economie en de verantwoorde consumptie. Dat moet leiden tot een kleinere ecologische voetafdruk.

De ruimtelijke rendementsverhoging zal een van de speerpunten zijn van het witboek BRV. Goed gelegen maar onderbenutte of verouderde delen van de bestaande bebouwde ruimte worden getransformeerd tot kansen voor nieuwe woningen, plekken voor werken en voorzieningen.

Voor het klimaatbeleid verwijst de minister naar de komende internationale klimaatconferentie in Parijs en naar het Vlaams Klimaatbeleidsplan. Op basis daarvan zal er nu ook een voortgangsrapportage zijn. Als er een intra-Belgisch klimaatakkoord bereikt wordt, zal het Vlaams Klimaatbeleidsplan misschien moeten worden bijgestuurd.

Vereenvoudiging en versnelling blijft een speerpunt van haar beleid. Daarom zal ze bij het operationaliseren van de omgevingsvergunning kiezen voor een digitale afhandeling van alle aanvragen en meldingen. Er wordt een leidraad uitgewerkt om

overheden en initiatiefnemers daarbij te helpen. Er is ook voorzien in opleiding en ondersteuning.

De complexe projecten worden verder begeleid. Er zal ook voldoende afstemming zijn met de werking van de Vlaamse Investeringsprojecten (VIP). Ze zal de basis leggen voor een toekomstgerichte opvolging van complexe projecten. De toepasbaarheid van de procesaanpak voor kleinere projecten zal onderzocht worden.

De VCRO wordt aangepast. Daarbij zullen bepaalde vragen verwerkt worden die ook aan bod gekomen zijn in de commissie Decentralisatie. Het decreet Algemene Bepalingen Milieubeleid en het decreet Natuurbehoud worden gewijzigd. Het is vooral de bedoeling om de milieueffectrapportage, de veiligheidsrapportage en de andere effectenbeoordelingen te integreren in de planningsprocessen. De mogelijke effecten van de plannen kunnen dus sneller in kaart worden gebracht. Zo kan men evolueren van ruimtelijke uitvoeringsplannen naar omgevingsplannen. Daarbij is het belangrijk om in een voldoende vroeg stadium te voorzien in participatie.

Bij de aanpassing van de VCRO zal ook een eenvoudige en snelle procedure voorzien worden om voorschriften in de ruimtelijke ordening, die vernieuwende projecten, zoals nieuwe woonvormen, in de weg staan, weg te werken.

Het beschikbare instrumentarium zal volgend jaar gemoderniseerd worden in het Instrumentendecreet. Dat zal ook de verhandelbare ontwikkelingsrechten bevatten die men wil invoeren in het kader van de woonuitbreidingsgebieden, om de open ruimte in Vlaanderen te behouden.

De handavingsplannen en -programma's zullen functioneren binnen de geïntegreerde gebiedsontwikkeling. Daarbij wordt er op een participatieve manier een gedeelde ruimtelijke ontwikkelingsvisie ontwikkeld ten aanzien van een gebied. Daarmee wordt een antwoord geboden op de verschillende maatschappelijke vragen en probeert men om de open ruimte zoveel mogelijk te sparen. Het instrument landinrichting wordt ingezet voor geïntegreerde realisaties, gericht op behoud, herstel, ontwikkeling en kwaliteiten van de open ruimte.

De drinkwatertarieven zullen vanaf januari 2016 aangepast worden. De decretale bepalingen zullen verder vereenvoudigd worden. Het is de bedoeling om het decreet Integraal Waterbeleid, de wet op de Oppervlaktewateren en het Drinkwaterdecreet te integreren in een Waterwetboek. De stroomgebiedbeheersplannen voor de periode 2016-2021 werden opgesteld op basis van een inspraakprocedure waarbij landbouw, natuurbeheer, generiek beleid, saneringsinfrastructuur en vergunningen een rol speelden. De uitvoeringsbesluiten van het MAP 5 moeten leiden tot een verdere verbetering van de waterkwaliteit.

In het kader van de conceptnota Woonreservegebieden zal het onderzoek naar de verhandelbare bouwrechten worden uitgevoerd. De minister wil ook de leegstand en verwaarlozing van bedrijfsruimten verder tegengaan.

Het nieuwe MINA 5 zal een luik circulaire economie bevatten. Dat is een volgende fase in het Vlaams materialenprogramma. Voor de huishoudelijke afvalstoffen en de vergelijkbare bedrijfsafvalstoffen moet er tegen het einde van dit jaar een nieuwe visie ontwikkeld worden waarin ook de aanpak van het zwerfvuil mee opgenomen zal zijn. Ze zal verder inzetten op het voorkomen van bodemverontreiniging en op het wegwerken van brown- en blackfields.

De uitvoeringsbesluiten inzake natuurbeheer zullen dit najaar gefinaliseerd worden. Het actieplan Ruimtelijk Bedreigde Bossen en het project Natuur in je Buurt worden verder uitgevoerd. De steden en gemeenten worden ondersteund bij de uitvoering

van een doordacht groenbeleid. Het Natura 2000-programma wordt de wettelijke basis voor de V-PAS (Voorlopige Programmatische Aanpak Stikstof) en het kader van de managementplannen 1.1. Dat is een eerste essentiële stap in de implementatie van de IHD voor de speciale beschermingszones. Voor de implementatie van de Europese natuurdoelen wordt de passende beoordeling gekoppeld aan de vergunningen. De voortoets wordt uitgebreid. De IHD-grondenbank wordt operationeel. Ze focust verder op ontsnippering. Ze werkt ook verder aan de D-PAS (Definitieve Programmatische Aanpak Stikstof). Generieke maatregelen, een brongericht vergunningenbeleid en herstelbeleid in natuur zijn de drie essentiële luiken voor het bereiken van die doelen. Dit jaar worden er drie soortenbeschermingsprogramma's goedgekeurd en volgend jaar vier. Parken en groene zones in verstedelijkte gebieden worden uitgebreid met het oog op het verhogen van de biodiversiteit en de leefbaarheid in de stad. De minister zet ook verder in op beheersovereenkomsten. Ze streeft ook naar het versterken van de Europese natuurdoelen en van de landschapsecologische samenhang tussen natuurgebieden.

Het actieplan Voedselverlies wordt verder uitgevoerd. Er wordt ook een actieprogramma biomassa-reststromen gestart. Na publieke raadplegingen worden de geluidsactieplannen definitief vastgelegd. In uitvoering van de Europese richtlijn Omgevingslawaai worden nieuwe geluidskaarten opgemaakt. Ze wil ook de emissies van stationaire en mobiele bronnen verminderen. Het Vlaamse Luchtkwaliteitsplan wordt geëvalueerd. Voor Gent komt er een nieuw plan. De milieu-impact van de transportsector wordt verminderd via de actualisatie van de belasting op inverkeerstelling (BIV) en de hervorming van de jaarlijkse verkeersbelasting. Daarvoor zal ze samenwerken met de minister van Financiën.

Haar geloof in de lokale autonomie blijkt uit de omgevingsvergunning. Ze zal de lokale besturen op dat vlak ook ten volle ondersteunen.

Ze hecht veel belang aan de klantvriendelijkheid van haar administratie. Het Departement Ruimte Vlaanderen en het Departement Leefmilieu, Natuur en Energie (LNE) zullen zoals afgesproken worden samengevoegd in een Departement Omgeving. Op het vlak van inspectie is er al een eerste stap gezet. De volgende stappen zullen de komende weken worden bepaald.

1.2. Uitgavenbegroting 2016

Algemeen

De minister stelt dat de begroting 2016 goed nieuws is voor de omgevingsbevoegdheden. Behalve de generieke indexatieafspraken zijn er geen besparingen geweest. Er zijn zelfs bijkomende middelen. Er is 60 miljoen euro extra voor de ondersteuning van gemeenten voor het aanleggen van rioleringen. Er is ook extra geld voor het natuurherstel en het flankerend beleid voor de landbouw, in het kader van de instandhoudingsdoelstellingen.

Inkomsten

De algemene ontvangsten zijn gedaald door het wegvallen van de eenmalige inkomsten van 27,3 miljoen euro uit de verkoop van activa van de VMM aan Aquafin.

Binnen het Minafonds stijgen de ontvangsten in 2016 met 15,5 miljoen euro. Dat heeft te maken met de stijging van de afvalheffing, een maatregel die genomen werd bij de begrotingsaanpassing van 2015 en die in 2016 op kruissnelheid komt. Gezien de verkoop van Indaver vallen die dividenden weg.

Uitgavenzijde

Hier merkt de minister op dat de 3,6 miljoen euro kredieten van het agentschap Inspectie RWO (Ruimte en Wonen) zijn ondergebracht bij het Departement LNE. Dat heeft te maken met de geplande fusie in een Departement Omgeving.

Door een vergissing werden de middelen voor de Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde destijds niet mee opgenomen in de VIA 3-middelen. Daarvoor werd nu eveneens 1,6 miljoen euro uitgetrokken.

Voor de meststalen en de bodemanalyses binnen het MAP 5 werd er binnen de begroting van de VLM 0,7 miljoen euro uitgetrokken.

De totale beleidskredieten binnen het Minafonds werden bij de begrotingsaanpassing 2015 begroot op ongeveer 447 miljoen euro. Dat is een toename met 92 miljoen euro ten opzichte van de oorspronkelijke begrotingsopmaak 2015. Dat heeft vooral te maken met een aantal beleidsimpulsen.

Het ANB zal beschikken over bijkomende middelen. Er is 8 miljoen euro voorzien voor het herstelbeleid in het kader van IHD en 7 miljoen euro voor het flankerend beleid voor landbouw. Voor aankopen en investeringen is er in totaal 21,287 miljoen euro voorzien.

Er is 60 miljoen euro extra voor de gemeentelijke subsidiëring van de rioleringen. Zo wordt er in totaal 140 miljoen euro ter beschikking gesteld van de lokale besturen. Dat komt bovenop de 30 miljoen euro die gedurende vijf jaar via het lokaal pact aan Aquafin overgedragen worden voor bovengemeentelijke projecten.

2. Vragen van de leden

2.1. Tussenkost van Hermes Sanctorum-Vandevoorde

Hermes Sanctorum-Vandevoorde ziet, wat het Vlaams Klimaatfonds betreft, dat de bedragen voor een aantal maatregelen die in het pakket 2013 en 2014 waren opgenomen, opnieuw verschijnen in de begroting 2016. Het gaat onder meer om de consultants onroerend erfgoed, de landbouwenergieconsultanten, de logistieke consultants, het warmtenet glastuinbouw, de walstroominfrastructuur en de laadpaleninfrastructuur. Daaruit maakt hij op dat deze maatregelen nog niet volledig uitgerold zijn. Hij ziet geen nieuwe maatregelen voor 2016. Het Vlaams Klimaatbeleidsplan geeft daarover geen uitsluitsel. Er is een toetsingskader voor klimaatmaatregelen en er zijn meer details over het pakket voor 2013 en 2014. Hij weet dat er minstens 150 miljoen euro zal vrijkomen eens er een Belgisch klimaatakkoord is afgesloten. Zal de minister dan een begrotingsaanpassing doorvoeren? Hoe zal ze die middelen besteden? Over hoeveel jaren wil de minister die middelen spreiden? Welke problemen kunnen er rijzen met de ESR-neutraliteit? Men zegt soms dat het echte interne klimaatbeleid verwaarloosd wordt, in vergelijking met de compensatie van de energie-intensieve industrie, de indirecte carbon leakage. Hoeveel bedraagt die compensatie voor het jaar 2016? In welk artikel is dat terug te vinden?

Wat het Boscompensatiefonds betreft, raamt de minister de ontvangsten uit bosbehoudbijdragen voor 2016 op 4 miljoen euro. Voor projectoproepen zal er in 2016 in totaal 1 miljoen euro ingeschreven worden. Voor aankopen in het kader van bebossing, wellicht aankopen door het ANB, wordt er 2,150 miljoen euro gereserveerd. In totaal gaat het dus om 3,1 tot 3,2 miljoen euro. Kan hij daaruit opmaken dat de minister voor 2016 voorziet om niet de volledige inkomsten van het Boscompensatiefonds te gebruiken? De minister heeft de idee gelanceerd om de historische reserve van 8,5 miljoen euro te verspreiden over alle gemeenten. Dat

voorstel werd meteen afgeschoten, ook door de coalitiepartners van de minister. Hij heeft begrepen dat de minister zich ertoe geëngageerd heeft om de historische reserves op te nemen in de begroting voor 2016. Hij vindt deze cijfers echter niet terug. Wil de minister dat rechtzetten via een aanpassing van de begroting 2016?

Wat het Rubiconfonds betreft, zijn er in 2016 wegens de opgelegde besparingen geen doorstortingen voorzien vanuit het Planbatenfonds. Vorig jaar werd er vanuit het Rubiconfonds geen geld besteed na een punctuele besparing van 2 miljoen euro. Wordt die operatie dit jaar misschien herhaald? Is het juist dat de gemeenten en de provincies dit jaar geen subsidies krijgen vanuit het Rubiconfonds voor de fameuze signaalgebieden? Wat zijn de geraamde inkomsten voor 2016 vanuit de planbaten? Welke impact heeft deze beslissing op de ambities van de Vlaamse Regering voor het waterbergend vermogen in de signaalgebieden? Hij veronderstelt dat dit zal leiden tot vertraging bij de uitvoering van de reeds genomen beslissingen van provincies en gemeenten rond de ruimtelijke uitvoeringsplannen.

Hermes Sanctorum-Vandevoorde leest in het verslag van het Rekenhof twee belangrijke vragen. Hoe zit het met de opbrengsten uit de veiling van de emissierechten en wat met de ESR-aanrekenbaarheid? Ten tweede wil de spreker ook weten waarom zowel het milieujaarprogramma als het milieubeleidsplan 2016-2020 niet terug te vinden zijn in de begrotingsdocumenten 2016.

De minister-president zal in 2016 uit het budget voor Ontwikkelingssamenwerking 2 miljoen euro vrijmaken voor de internationale klimaatfinanciering. Weet de minister, als bevoegde voor klimaat, wat er daarmee precies zal worden gedaan?

Volgend jaar wordt er een Europese lijst verwacht van invasieve exoten. Ook federaal houdt heel wat personeel zich daarmee bezig. Hij vraagt naar de impact op het Vlaamse niveau en wat er concreet voorbereid wordt, alsook de begrotingstechnische uitingen ervan.

Voorts informeert hij hoe de 8 miljoen euro voor IHD precies verdeeld wordt.

2.2. Tussenkost van Wilfried Vandaele

Wilfried Vandaele is blij dat er binnen het budget hier en daar wat ademruimte komt. Daarbij denkt hij aan de 15 miljoen euro in het kader van IHD-PAS en aan de 60 miljoen euro voor de ondersteuning van de gemeenten voor het aanleggen van rioleringen.

Zijn fractie had wel gehoopt dat de beleidsbrief een concretere invulling zou hebben gebracht van de beleidsnota, bijvoorbeeld over het aantal hectare bijkomende natuur of over de aanpak van de zonevreemde bossen.

Operationele doelstelling 3 spreekt over het internaliseren van externe milieukosten in de prijzen van producten en diensten. Dat is een belangrijk principe. De minister noemt echter alleen het vergroenen van de verkeersbelasting. Hij denkt dat er op dat vlak nog meer mogelijkheden zijn.

Bij operationele doelstelling 21 heeft de minister het over 700 hectare bijkomende natuur. Hoe wil ze dat concreet realiseren? Hoe wil ze werk maken van de bijkomende 1000 ha toegankelijk groen in de rand rond Brussel? Hij heeft de indruk dat men nog twijfelt of men wel wil evolueren naar meer multifunctioneel landelijk gebied, naar meer verweving, zoals het regeerakkoord voorstelt. Hij denkt dat men nog altijd graag werkt met zuivere opsplitsingen.

Bij operationele doelstelling 24 over de ruimte voor sport en recreatie denkt hij aan de militaire domeinen. Heel wat militaire domeinen werden de voorbije tijd in de

etalage gezet. Soms was er belangstelling om daar iets mee te doen op het gebied van natuur. Is er op dat vlak de voorbije periode vooruitgang geboekt?

Bij de operationele doelstelling 26 over de sanering van afvalwater zegt de minister dat ze de stroomgebiedsbeheersplannen wil afwerken tegen het einde van dit jaar. Hoe is de afstemming met het IHD-proces gebeurd? Hij vindt het positief dat er ruimte is voor de rioolsubsiëring. Ook binnen het lokaal pact is er blijkbaar een stijging van de middelen van 100 naar 130 miljoen euro.

Bij operationele doelstelling 37 stelt de minister dat voor het Stookolietankfonds er nog wordt gewacht op het standpunt van de Federale Regering. Mikt Vlaanderen nog altijd op federale middelen uit BOFAS, het bodemsaneringsfonds voor tankstations? Of zal het ook een plan B ontwikkelen?

Bij operationele doelstelling 44 staat dat na publieke raadpleging de geluidsactieplannen definitief worden vastgesteld. Welke timing hangt daaraan vast?

Bij operationele doelstelling 47 over nabije natuur staat dat men verder werkt om in de Vlaamse rand rond Brussel bijkomend te zorgen voor 1000 ha toegankelijk groen. Hoe ver staat men met die plannen? Hoe wil men dat aanpakken?

Wat wil de minister precies doen met het Boscompensatiefonds?

Operationele doelstelling 49 heeft het over de opmaak van de managementsplannen 1.1. Het is positief dat de minister daarbij ook rekening houdt met andere beleidsvelden zoals onroerend erfgoed en waterbeleid. Het proces rond de realisatie van IHD buiten de SBZ wordt opgestart. Hoe zal dat verlopen? Wat is de timing?

2.3. Tussenkost van Rob Beenders

Rob Beenders beaamt dat de beleidsbrief heel vaag blijft. In de operationele doelstellingen vindt hij bijvoorbeeld niets terug over ENA. Die term komt alleen voor in de bijlage bij de ingediende motie. Hij hoopt dat dit betekent dat de betwiste projecten in de diepvries gestoken worden.

Operationele doelstelling 27 spreekt nog over een sociale correctie van 75 percent bij het drinkwater. Door de uitvoering van de armoedetoets is dit intussen echter verhoogd naar 80 percent. Hij staat achter die beslissing. De drinkwatermaatschappijen moeten echter budgetneutraal werken. De minderinkomsten zullen dus doorgerekend worden in de facturen van de mensen die geen recht hebben op een sociale correctie. Daarom stelt hij voor om de doelgroep van mensen die recht hebben op een sociale correctie uit te breiden. Hij vraagt ook om de armoedetoets aan de commissie te bezorgen. Het nieuwe decreet zou zeker niet leiden tot een verhoging van de drinkwaterfactuur bij gelijkaardig verbruik. Nu blijkt de invoering van het nieuwe decreet toch te zorgen voor bijkomende kosten voor de drinkwatermaatschappijen. Moeten de drinkwatermaatschappijen die kosten eenmalig doorrekenen in de facturen van de gezinnen? Heeft de minister de ambitie om dit jaar opnieuw een besparing te doen op de zuivering van drinkwater?

2.4. Tussenkost van Valerie Taeldeman

Valerie Taeldeman merkt op dat operationele doelstelling 47 verband houdt met een aantal projecten die de natuur dichterbij de buurt moeten brengen, bijvoorbeeld het project Natuur in je Buurt en de campagne Pimp je Speelplaats. Het is ook de bedoeling om te zorgen voor een ruimer aanbod aan speelzones in de onmiddellijke buurt van jeugdlokalen. Welke middelen zijn er voor die projecten?

Zal dit gebaseerd zijn op trekkingsrechten of moeten er concrete projecten worden ingediend?

Ze heeft gelezen dat de resterende 850.000 euro van het Boscompensatiefonds zouden gebruikt worden voor een dotatie aan de VLM voor compenserende bebos-sing, meer bepaald voor de werking van lokale grondenbanken zoals de Groenpool Vinderhoutse bossen. Ze veronderstelt dat alle commissieleden bereid zijn om het plan van de minister te ondersteunen om de middelen van het Boscompensatiefonds te deblokken. Is er in deze beleidsbrief sprake van het inzetten van het Boscompensatiefonds voor de realisatie van de stadsbossen of parkbossen, een beleidsintentie van het regeerakkoord en van de verschillende beleidsbrieven? Wat is de stand van zaken van de projecten die in dat kader opgestart zijn?

Op dit ogenblik zouden er reeds 218 steden en gemeenten een burgemeester-convenant rond het lokale klimaatbeleid ondertekend hebben. De minister denkt bij operationele doelstelling 56 aan het uitreiken van een klimaatprijs voor de steden en gemeenten die de convenant ondertekend hebben. Wat zal die klimaat-prijs precies inhouden? Welk bedrag staat daar tegenover?

Ze sluit zich aan bij de vragen van Rob Beenders over de drinkwatertarieven en over de armoedetoets.

Bij het aansnijden van reservegebieden voor bijkomende woongelegenheden, operationele doelstelling 22, wil men werk maken van kernversterking en inbreiding. Er zou een dubbel spoor gehanteerd worden. Ofwel zouden de reservegebieden aangesneden worden op basis van objectieve criteria, ofwel zouden ze niet langer ontwikkeld worden. Hoe moet men zich dat concreet voorstellen? Zullen de gemeentelijke ruimtelijke structuurplannen de basis vormen voor dat dubbele spoor?

2.5. Tussenkoms van Bruno Tobback

Bruno Tobback heeft gehoord dat de minister het actieplan Ruimtelijk Bedreigde Bossen verder zal uitvoeren, operationele doelstelling 46. In de praktijk komt dat neer op vastleggen. Wat is de stand van zaken voor de toplaag? Hoe zit het met de kaarten? De minister blijft daar echter heel vaag over in de beleidsbrief.

De minister kondigt aan dat ze tegen het najaar van 2015 concrete voorstellen zal voorleggen aan de regering over statiegeld en zwerfvuil. Het najaar loopt echter stilaan op zijn einde. Hij staat positief tegenover het principe van statiegeld, maar hij is niet blind voor de mogelijke risico's. Misschien zal men alleen maar de last doorschuiven naar de consumenten, zonder enig effect op de afvalstromen. Hij vreest voor een operatie zoals die van de suikertaks, die weinig effect heeft en die vooral geld moet opleveren voor de begroting. Wanneer mag men de concrete voorstellen van de minister verwachten?

Hij kan akkoord gaan met operationele doelstelling 34 rond het ontwikkelen van brown- en blackfields. De Vlaamse Regering mag zich echter niet te vroeg of te ver engageren ten opzichte van een initiatiefnemer. Ze kan zich nooit vooraf verbinden om een vergunning af te leveren. Hij hoopt dat men die les getrokken heeft uit het Uplacefiasco.

Hij steunt de omgevingsvergunning en -planning met een grote zeggenschap en autonomie van de lokale besturen. Dat zal voor vele gemeenten zowel een sterkere bestuurskracht als meer middelen vergen. Heel wat gemeenten die een omgevingsbeleid trachten te voeren, lopen spaak als een teleurgestelde vergunnings-aanvrager alsnog een vergunning krijgt bij de provincie. Beroepsmogelijkheden zijn nodig, maar de deputatie zou zich op zijn minst de moeite moeten getroosten om het ruimtelijke ontwikkelingsproject van de gemeente in ogenschouw te nemen.

De VCRO zou dus bij de beroepsmogelijkheid de provincie moeten verplichten rekening te houden met goedgekeurde omgevingsplannen en een weigeringsmotivatie die daar beroep op doet, in tegenstelling tot het gemeentebestuur belachelijk te maken tegenover zijn inwoners, de indruk te geven van politiek favoritisme en het gemeentebestuur te verplichten naar de Raad van State te stappen om alsnog gelijk te halen. Hij vraagt de minister cijfers over gemeenten die tegen beslissingen van de bestendige deputatie naar de Raad van State of de Raad voor Vergunningsbetwistingen stappen.

Hij bekritiseert een advertentie in De Zondag van Vlaams-Brabant waarin twee gedeputeerden, Tom Dehaene en Julien Dekeyser, promotie maken voor de beroepsmogelijkheid van particulieren tegen afgewezen bouwvergunningen – van goedgekeurde vergunningen geen sprake – als een tweede kans. Los van het feit of dergelijke reclame voor dienstbetoon wettelijk is, volgens de deontologie is het voor de spreker in ieder geval niet, vraagt hij de minister of ze dat normaal vindt? Past het in haar beleidsvisie over de ruimtelijke ordening? Zo neen, zal ze daarover de gedeputeerden in kwestie contacteren? Enkele gemeenten hebben ondertussen op basis van dit soort bestuurlijke onzin beslist om telkens de bestendige deputatie een vergunning op die manier toekent, naar de Raad voor Vergunningsbetwistingen te stappen.

Tot slot wil ook hij meer informatie over het fameuze Boscompensatiefonds. Hij vindt de 8 miljoen euro ervan niet terug in de begroting, terwijl er wel degelijk meer geld binnenkomt dan er buitengaat. Wat betekent dat er structureel geld gedraineerd wordt vanuit boscompensatie naar andere domeinen. Hij wil minstens weten dewelke.

2.6. Tussenkomsst van Axel Ronse

Axel Ronse kijkt bij operationele doelstelling 9 uit naar de goedkeuring van het uitvoeringsbesluit bij het decreet Omgevingsvergunning, aangekondigd voor het najaar 2015. De minister kiest volgens haar beleidsbrief radicaal voor een digitale omgevingsvergunning. Net als de gemeenten vraagt N-VA dat die digitale afhandeling van bij de start kan. Daarvoor moet alles legistisch en technisch klaar zijn tegen eind 2016. Kan de minister die tijdsplanning bijtreden? Burgers kunnen nog steeds een dossier op papier indienen. De minister zal de gemeenten financieel vergoeden voor de digitalisering van dergelijke analoge vergunningsaanvraag. Zullen de gemeenten de dossiers gewoon inscannen of zelf plannen tekenen? Is er al een haalbaarheidsanalyse? Hij gaat ervan uit dat de kosteloze infosessies voor beleidsverantwoordelijken en operationele uitvoerders, ook voor architecten gelden, zoals ook Lode Ceysens destijds vroeg.

Operationele doelstelling 12 stelt dat de minister momenteel het instrumentarium analyseert, maar is daar wel een decreet voor nodig? De vorige regeerperiode is het instrumentarium al geïnventariseerd, en op die inventaris zijn conceptnota's gebaseerd. Waarom dit nu opnieuw doen?

N-VA steunt de minister in haar ambitieuze plannen en strikte tijdslimieten voor het BRV, zoals vermeld in operationele doelstelling 18. Ook zijn partij wil een vernieuwende robuuste visie op de ruimtelijke ordening met voldoende bewegingsvrijheid voor lokale besturen binnen een Vlaams kader. De minister heeft het over quick wins waarvoor ruimtelijke uitvoeringsplannen gestart worden. Uit de eindnota's van de tien projectgebieden, alsook de twee spontane in West-Vlaanderen, blijkt dat heel wat quickwinvoorstellen van gemeenten zijn om projecten of herbestemmingen door te voeren die in strijd zijn met het huidige structuurplan en niet in een omvattende visie passen. Het zijn dus niet dadelijk visionaire projecten voor ruimtelijk gebruik. Hij vraagt de minister naar haar visie over de quick wins alsook welke ruimtelijke uitvoeringsplannen daarvoor zijn gestart.

Bij de operationele doelstelling 23, ruimte om te ondernemen en logistiek, vraagt hij de minister een overzicht van de GRUP's die ze het voorbije jaar heeft vastgesteld en over hoeveel hectare het gaat. Hoewel het in de parlementaire motie over de beleidsnota stond, is in de beleidsbrief niets terug te vinden over monitoring van bedrijventerreinen, noch van een overzicht van bestemming, realisatie en termijnen. Het lid illustreert waarom dat nodig is door te verwijzen naar enkele ondernemers die reeds vele jaren wachten op de realisatie van bedrijventerreinen. De soepele aanpassingsmogelijkheid voor verouderde gewestplanvoorschriften lijkt de spreker dan weer wel een goede zaak omdat hij ervan uitgaat dat het bedoeld is om het onderscheid kmo-zone, milieubelastende industrie, bedrijventerreinen van maximum 5 hectare weg te werken. Kan dat echter niet met een simpele circulaire?

Wat bedoelt de minister in operationele doelstelling 24 over opvolging ruimte voor sport en recreatie met de uitspraak dat voetbalstadia een VIP-statuuut krijgen? Allicht niet dat ze niet moeten gehoorzamen aan het ruimtelijke uitvoeringsplan.

2.7. Tussenkost van Lode Ceyskens

Lode Ceyskens merkt dat de beleidsbrief voortbouwt op de beleidsnota, op zich al een goede vertaling van het regeerakkoord. Dat de omgevingsvergunning, een zware opdracht van de commissie-Sauwens, in haar laatste rechte regelgevende lijn zit, mag tot trots stemmen. De goede voorbereiding neemt niet weg dat de realisatie nog moeilijk belooft te worden. Iedereen overtuigen van het nut ervan is een collectieve verantwoordelijkheid van alle partijen die samen aangedrongen hebben op de fusie van milieu- en bouwvergunning. Het is meer dan een permis unique, een gezamenlijke frontoffice, maar een integrale vergunning vanaf indiening tot en met betwisting. De minister kan op de blijvende steun rekenen van zijn fractie, en, naar hij vanuit gaat, ook van de andere fracties voor deze juridische mijlpaal.

Hij herinnert aan andere belangrijke taken die voortvloeiden uit de werkzaamheden van de commissie-Sauwens. Zo kijkt hij uit naar de eerste realisaties in het kader van het onvolprezen decreet Complexe Projecten dat stilaan op kruissnelheid komt. Lode Ceyskens is hoopvol over het principe van de trechterende besluitvorming.

De verdere integratie van de planning is al een oudere verzuchting. Hij kijkt uit naar de decreetstekst die de minister daarover in 2016 zal neerleggen. Een brede gedefinieerde omgevingsplanning met een volledige integratie van alle effectrapportages kan alleen maar leiden tot een betere planning met meer draagvlak, meer juridische robuustheid en rechtszekerheid.

Bij operationele doelstelling 12 informeert hij hoe de minister de bestuurlijke lus precies ziet. Hoe spoort dat principe met de vrij sterk geformuleerde kritiek in het arrest van het Grondwettelijk Hof? De minister werkt ook de conceptnota over de integratie van attesten verder uit. Bij haar voorganger heeft Lode Ceyskens steeds aangedrongen op een oplossing voor legaliteitskwesties bij de verwerving van een pand, het in uitvoering van de VCRO genoemde as-built-attest. Sommigen gaan er nu onterecht vanuit dat stedenbouwkundige inlichtingen opgevraagd door de notaris een volledige legaliteitsverklaring zijn van het pand.

De minister heeft de geïntegreerde gebiedsontwikkeling, strategische doelstellingen 4 en 5, gereanimeerd met een groot inspraakproject en tien gebiedswerkgroepen. Een nuttige investering, maar het is tijd om de maatschappelijke discussie los te laten barsten en dus te evolueren van een groen- naar een witboek. Heel wat goedbedoelde regeltjes blokkeren goede projecten. Hij is het dus eens met de minister om het ruimtelijke rendement met het oog op reductie van ruimtebeslag te bekijken, wat niet betekent dat de algemene visie losgelaten wordt. De minister

wil lokale besturen en stakeholders die nog niet participeren aan het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen, warm maken. Hoe zal ze dat doen? Welke inbreng verwacht ze van de delen van Vlaanderen waar er geen gebiedswerkgroepen actief waren?

Voor de aanpak van de woonuitbreidingsgebieden, operationele doelstelling 22, werkt de minister met een positieve en een negatieve lijst. Hij juicht toe dat de minister daarbij rekening houdt met goedgekeurde gemeentelijke ruimtelijke structuurplannen, maar vraagt de positieve lijst niet los te zien van de negatieve en de inspanningen voor ruimtelijk rendement. Hij kijkt uit naar de resultaten van het onderzoek naar verhandelbare bouwrechten en de vereenvoudiging en versoepeling van verouderde voorschriften die nieuwe woonvormen in de weg staan. Hij is het echter niet eens om alle kavels en woningen uit de voorbije decennia zomaar op te splitsen onder het mom zo geen nieuwe druk op de ruimte te creëren. Kwaliteitsvol wonen moet altijd een leidmotief blijven. Goedbedoelde voorschriften mogen gewenste ontwikkelingen niet blokkeren.

Dat de minister op het vlak van bedrijvigheid, operationele doelstelling 23, niet stilgezeten heeft blijkt uit het ENA, maar ook uit de mogelijkheden voor detailhandel. Het is een uitstekende zaak dat de lokale besturen, zeker de grote en kleine steden, zo een winkelbeleid kunnen voeren met kernwinkelgebieden en daaraan complementaire detailhandelgebieden.

De inspanningen voor geluidsproducerende en ruimtebehoevende sporten zijn een gezamenlijke opdracht met de minister van Sport, die daar ooit behartenswaardige zaken over zei.

Wat het interbestuurlijk samenspel in vertrouwen betreft, strategische doelstelling 10, zit het ontvoogdingsverhaal eindelijk in haar laatste fase. Met de komst van de omgevingsvergunning is subsidiariteit zeker een werkwoord. Vlaanderen moet vertrouwen blijven geven aan de lokale besturen, maar ze vooral ondersteunen en zo hun bestuurskracht verder versterken. De krachtige gemeentebesturen van Vlaanderen zijn de motor van het omgevingsbeleid. De Vlaamse administratie stelt zich trouwens meer en meer op als een partner van andere bestuursniveaus. Voor een sterke gewestelijke omgevingsadministratie die focust op kerntaken, heeft de minister al het agentschap Inspectie RWO bij het Departement Leefmilieu, Natuur en Energie gevoegd, nu is het zaak tot een volledig geïntegreerde omgevingsadministratie te komen. De belastingbetaler verwacht een slanke maar vooral competente overheid, iets waar trouwens niemand tegen kan zijn.

2.8. Tussenkost van Lydia Peeters

Lydia Peeters ziet heel wat goede intenties in de beleidsbrief. 2016 wordt een belangrijk jaar voor de minister en de administraties. De rode draad in de managementsamenvatting is terecht een doordacht en zuinig ruimtegebruik dat de ruimtelijke organisatie en de omgevingskwaliteit ten goede komt. De versnelling met alle mogelijke middelen van alle investeringsprojecten is een ander positief aspect. Open Vld hoopt dat de minister de intentie van beleidsvernieuwing nog meer kracht kan bijzetten onder andere door bij nieuwe regelgeving gebruik te maken van inzichten uit de gedragseconomie en de integratie van alle ruimtelijke instrumenten in één Instrumentendecreet.

Desondanks ziet de spreker nog enkele ontbrekende aspecten en al te vage omschrijvingen in de beleidsbrief. Ook de SARO ziet enkele ontbrekende elementen voor een coherente invulling van het omgevingsdenken. Het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen moet vooruitgaan, daarvoor is het wachten op het witboek. Volop inzetten op de geïntegreerde gebiedsontwikkeling is dan ook de boodschap.

Het Regionet Leuven kreeg van de minister de Vlaamse planningsprijs omdat het een geïntegreerd antwoord ontwierp op tal van uitdagingen. Een geïntegreerde regionale ontwikkelingsvisie is ook wat het BRV vooropstelt. Heel wat van de tien andere projecten blijven te fel uitgaan van de oude ruimtelijke ordening van het RSV. Daarom is ook de parlementaire motie over de beleidsnota een belangrijke leidraad.

De vergroening van de economie, strategische doelstelling 1, kwam uitgebreid aan bod in de beleidsnota, maar de beleidsbrief besteedt twee luttele regeltjes aan hoe de economische actoren te stimuleren om hun milieu-impact te verminderen, namelijk met een groene-economieconvenant. Welke acties zal de minister daarvoor ondernemen?

Ook de concretere invulling van de circulaire economie ontbreekt. Open Vld informeert naar de doelstellingen van de minister daaromtrent. Alsook naar de budgetten ervoor.

Iedereen hoopt dat de eenvoudige en doeltreffende instrumenten, strategische doelstelling 3, er snel komen. Het operationaliseren van het decreet Omgevingsvergunning, zeker de digitale afhandeling, is daar wezenlijk voor. Slechts een klein aantal besturen werkt aan/met een digitaal loket en dan enkel voor stedenbouwkundige vergunningen. De digitale modellen voor de milieuvergunning zijn te complex, zelfs voor de ambtenaren. Hoe denkt de minister een en ander te vereenvoudigen en de lokale besturen maar ook andere actoren zoals architecten en studie bureaus te stimuleren?

De passages over de operationalisering van het decreet Complexe Projecten en de verruiming van de proceswinsten, operationele doelstelling 10, dragen de goedkeuring van Open Vld weg. Momenteel volgen slechts vier projecten die nieuwe weg. Daarom denkt Open Vld dat ook hier een en ander dient te worden bijgestuurd. Wanneer zal de startbeslissing van het eerste complexe project, oorspronkelijk gepland voor eind oktober, vallen? Hoe lang denkt de minister dat de doorlooptijd van een doorsnee complex project zal bedragen? Hoe zal de minister de informatiespreiding voor de werving van nieuwe projecten organiseren?

Open Vld is het eens met de minister om oude voorschriften, beperkend voor nieuwe woonvormen, te versoepelen – operationele doelstelling 11. Wil de minister overwegen om de voorschriften, zeker van grote verkavelingsgebieden die al zeer lang bestaan, in de tijd te beperken?

Open Vld kijkt uit naar het Instrumentendecreet en de versoepeling van de typevoorschriften – operationele doelstelling 12. De minister wil dat zeker doen voor de bedrijventerreinen, maar de spreker vraagt samen met de SARO om ook de voorschriften voor ankerplaatsen van onroerend erfgoed duidelijker te maken. De spreker illustreert haar punt met het GRUP Elerweerd.

Bij operationele doelstelling 13 vraagt het lid hoeveel van de jaarlijkse 250 VIP-projecten windturbineprojecten zijn. Een VIP-aanpak is voor haar een goede geïntegreerde werkwijze.

Over een gericht handhavingsbeleid, operationele doelstelling 14, zal er een hoorzitting georganiseerd worden in de commissie Binnenlands Bestuur. Een nieuwe historische achterstand moet in ieder geval vermeden worden, zelfs als de start van de geïntegreerde omgevingsvergunning wat moeizaam verloopt.

Bij operationele doelstelling 18 informeert het lid of de tien gebiedswerkgroepen wel voldoende geïntegreerd werken en bijvoorbeeld ook aandacht besteden aan de mobiliteit. Is er voldoende afstemming tussen het BRV en het Mobiliteitsplan

Vlaanderen om de duurzame ruimtelijk ordening te bevorderen? Zijn er onder de tien projecten voldoende over stedelijke ruimtes? Hoe ziet de minister de verdere uitwerking van het BRV? Het Regionet Leuven kan misschien als voorbeeld dienen. Hoe zullen de lokale besturen betrokken worden? Ze hoort de kritiek dat de presentaties van het BRV op de gemeentelijke commissies ruimtelijke ordening te algemeen zijn en te weinig rekening houden met het Mobiliteitsplan Vlaanderen. Voor haar hoort het openbaar vervoer bij een gebiedsgerichte ruimtelijke ontwikkeling. Voorts moet er voldoende afstemming zijn tussen het woonbeleidsplan, het mobiliteitsplan, het milieubeleidsplan, het waterbeleidsplan, het plattelandsbeleidsplan enzovoort, in feite is één coherent beleidsplan nodig. Hoe zal de minister dat voort ontwikkelen?

Bij de strategische doelstelling 5, geïntegreerde gebiedsontwikkeling, vraagt het lid wat de minister zal aanvangen met de Territoriale Ontwikkelingsplannen. Wat zal hun plaats zijn in de kwaliteitsvolle levensomgeving en de evenwichtige mix van functies? Waarom wil de minister een bottom-up projectrelatie toch weer in het rigide beleidskader duwen? In plaats van echt geïntegreerd te werken, grijpt de minister immers terug naar klassieke instrumenten als land- en natuurinrichtingsprojecten, als ruilverkavelingsprojecten, als ruimtelijke uitvoeringsplannen. Hoe zal dat evolueren? Hoe verhoudt de VIP-aanpak zich tot de geïntegreerde gebiedsontwikkeling? Hoe verloopt de afstemming met lopende initiatieven?

Ondanks veel goedbedoelde plannen blijven landbouw en natuur te vaak tegenover elkaar staan. Dat was ook zo bij de IHD en de PAS en kwam ook tot uiting in het GRUP Elerweerd. Landbouw en natuur partners maken in een multifunctioneel landelijk gebied, operationele doelstelling 21, zal dus nog wat werk vergen. Ook hier uit Lydia Peeters haar zorg voor de ankerplaatsen onroerend erfgoed.

Ze herhaalt haar pleidooi van vorig jaar om lokale besturen zoveel mogelijk inspraak te geven bij het ontwikkelen van bijkomende woongelegenheden, operationele doelstelling 22. In de conceptnota neemt de minister zich voor te werken met al dan niet aan te snijden open en gesloten woonuitbreidingsgebieden. Lydia Peeters pleit voor maatwerk met zoveel mogelijk lokale inspraak en een stop aan de rigide regeltjes voor het aansnijden van woonuitbreidingsgebied.

Net als bij de beleidsnota mist Open Vld bij operationele doelstelling 23 over ruimte om te ondernemen en logistiek, de socio-economische vergunning. Hoe ziet de minister de integratie ervan in de omgevingsvergunning?

De minister zal eind 2015 een definitieve beslissing nemen over het statiegeld. Kan ze daar wat meer informatie over geven?

2.9. Tussenkomen van Bart Nevens

Bart Nevens vindt de beleidsbrief heel ambitieus. Een beleidsbrief is een evenwichtsoefening tussen visie, diepgang en haalbaarheid, ook budgettair.

In de doelstelling over ruimte voor sport en recreatie doet de minister de waarheid geweld aan, hoewel de ontwikkelingen niet alleen haar verantwoordelijkheid zijn, maar ook die van andere ministers, vooral de minister van Sport, en haar voorganger. Hij werkt aan een voorstel van resolutie dienaangaande, maar als er één sport een VIP-behandeling nodig heeft dan is het de lawaaisport. Als motorcross een Olympische discipline was, zou Vlaanderen al meer dan tien Olympische medailles hebben. Hij vraagt de minister meer ambitie te tonen dan het gebruik van onontgonnen haventerreinen tot er een andere activiteit op ontplooid wordt. Van de eis dat elk provinciebestuur een terrein moest vinden, is helaas niets in huis gekomen. Hoeveel tijdelijke oefengebieden zijn er ondertussen al in de havengebieden?

2.10. Tussenkost van Ludo Van Campenhout

Ludo Van Campenhout leest dat provincies, in het kader van de ontvoogding, geen provinciale gebiedsgerichte initiatieven meer mogen nemen in Gent en in Antwerpen. Bij de omgevingsvergunning komen er gesloten lijsten van dossiers die op provinciaal of Vlaams niveau in eerste aanleg behandeld worden, alle andere worden door de gemeenten behandeld. Hoe zit het dan met Antwerpse en Gentse dossiers op die lijst?

2.11. Tussenkost van Tinne Rombouts

Tinne Rombouts feliciteert de minister dat ze in budgettair moeilijke tijden extra budgetten vrijmaakt voor cruciale onderdelen van het beleidsdomein Omgeving. In de managementsamenvatting ontwaart ze drie elementen die de rode draad vormen, ook voor CD&V: dat iedereen kan bijdragen aan natuur- en milieubeleid; dat de minister streeft naar samenwerking en bottom-upaanpak; dat de ruimte zuinig gebruikt wordt. De focus op gebiedsontwikkeling kan haar sympathie wegdragen, te meer dat de bottom-upaanpak daar ten volle kan spelen. Om in overleg, rekening houdend met de sterktes en zwaktes, één oplossing te zoeken voor een gebied, moeten alle plannen, alle regels in ogenschouw genomen worden. Zal de minister daarvoor de zo cruciale procesbegeleider ter beschikking stellen?

Dat de minister, de moeder van het Materialendecreet, voort de weg van de circulaire economie inslaat, verheugt de spreker. Dergelijke economische mentaliteitswijziging vergt tijd. Dat de minister inzet op samenwerking en delen van goede praktijken, is goed. Het pilootproject symbioseplatform zou eind 2015 eindigen. Zal de minister dat volledig of enkel elementen eruit continueren? Welke rol zal de overheid daarin spelen?

In de moeilijke discussies over de IHD is de rechtszekerheid van bedrijven belangrijk. Wat is de stand van zaken, ook van V-PAS? Ze gaat ervan uit dat zodra de zoekzones afgebakend zijn, het parlement dat te horen krijgt.

De minister werkt voort aan een decreet over de diepe ondergrond, dat onder meer kansen moet bieden aan geothermie. Ze informeert naar de timing van het decreet en de oproepen voor aardwarmtewinningsprojecten. Welke instanties zullen de structuurvisie en de inventaris maken?

3. Antwoorden van de minister

Klimaatfonds

Minister *Joke Schauvliege* antwoordt dat de quick wins van het Klimaatfonds uit de periode 2013-2014 als het meerjarige projecten zijn, nog betaald worden in 2016, zoals Enerperdia 2.0 dat tot 2017 jaarlijks 97.500 euro krijgt voor energieconsulenten. Ook de logistieke consulenten blijven aan het werk tot 2018. Voorts zijn er ook projecten als het MIROM-warmtenet die over verschillende jaren lopen en uitbetaald worden a rato van de investeringen. Als er middelen bijkomen uit het Klimaatfonds, dus na een intra-Belgisch akkoord, gelden de afspraken in het libellé van het fonds. In het Klimaatbeleidsplan staat daarnaast een afsprakenboom, waarbij het project dat de CO₂ het meest vermindert, het eerst in aanmerking komt mits het economisch verantwoord is. In het regeerakkoord staat dat het energiezuinig maken van gebouwen prioritair is op Vlaams vlak. Op basis van die elementen zal de Vlaamse Regering beslissingen nemen over bijkomende middelen uit het Klimaatfonds. Het Klimaatfonds heeft geen middelen gegeven voor de compensatie van de indirecte koolstoflekkagekosten. Die zijn betaald uit het Hermesfonds.

Boscompensatiefonds

Omdat de middelen van het Boscompensatiefonds niet snel genoeg besteed geraken, zijn er nu naast projectoproepen voor gemeenten en provincies ook projectoproepen voor vzw's en particulieren. Bij de begrotingsaanpassing zal de minister een initiatief lanceren om, voortbouwend op het huidige systeem, de opgespaarde middelen toe te voegen aan de verschillende projectoproepen. Zo zullen ze alsnog de doelstellingen toegankelijk groen in de buurt, bossen van iedereen en speelbossen dienen. Uiteraard zal ze daarbij rekening houden met de ESR-vereisten. Voor 2016 is er 1 miljoen euro bestemd voor de projectoproep bebossing bij de lokale besturen en particulieren; 850.000 euro voor het aankoopprogramma van de Vlaamse Landmaatschappij; 2,15 miljoen euro voor het aankoopbeleid van het ANB. De middelen uit het Boscompensatiefonds kunnen niet aangewend worden voor andere beleidsvelden. 35 stadsbosprojecten in 56 kleinstedelijke gebieden zijn ondertussen gestart.

Rubiconfonds

Op het Rubiconfonds wordt niet systematisch bespaard, wel is er bij de regeringsonderhandelingen afgesproken om zowel in 2015 als in 2016 2 miljoen euro uit dat fonds te halen. Gemeenten en provincies krijgen in 2016 geen subsidies uit het fonds. Dat is het gevolg van een heroriëntering, afgesproken op de Vlaamse Regering van 20 juni 2014. Na jarenlange inactiviteit is toen beslist het fonds te gebruiken voor preventieve maatregelen zoals het weren van bebouwing uit bepaalde gebieden, onder meer de signaalgebieden. De uitgaven van de gemeenten en de provincies die voortvloeien uit de planschade van het opstellen van deze ruimtelijke uitvoeringsplannen voor signaalgebieden, worden voor 60 percent gesubsidieerd vanuit het Rubiconfonds. Omdat er in 2015 en 2016 geen uitgaven verwacht worden voor de subsidiëring van planschadegevallen, zijn er geen middelen voor vrijgemaakt. Uiteraard kan dat nog worden aangepast met begrotingsaanpassingen.

OD1. Economische actoren stimuleren om hun milieu-impact te verminderen

De groene-economieconvenants zijn geënt op de Nederlandse green deals. Het zijn afspraken tussen overheid en bedrijven die willen investeren in de vergroening van de productie, om hen voldoende ruimte te geven en zoveel mogelijk regelgevende obstakels weg te werken. Dat zal mogelijk zijn voor alle milieuprojecten en initiatieven, dus niet alleen voor de cleantech. Daarnaast wil de minister de financieel-economische kennis van de milieucoördinatoren verbeteren door opleidingen op maat. Uit de convenants zullen de regelgevende hinderpalen voor vergroening blijken, wat tot aanpassingen kan leiden. De minister wil ook nieuwe businessmodellen promoten die de bedrijven zowel milieu- als economische winst opleveren. Ze heeft daarmee samenwerking maar ook een betere relatie tussen producenten, leveranciers en klanten op het oog. Dat past in het Materialendecreet, het Plan C en de circulaire economie.

OD3. Externe milieukosten internaliseren in de prijzen van producten en diensten

Externe milieukosten internaliseren in de prijzen van producten en diensten is een belangrijk principe. De minister verwijst naar de studie over de vergroening van de fiscaliteit, waarin ook heel wat suggesties voor de federale regelgever staan. Over de vergroening van de autofiscaliteit gaan er gesprekken door met verschillende beleidsniveaus. In 2016 worden de gevolgen van een CO₂-taks in kaart gebracht.

OD9. Operationalisering decreet Omgevingsvergunning

De minister heeft niet meegewerkt aan de promotieactie van de provincie Vlaams-Brabant en draagt daar geen verantwoordelijkheid voor. Ze acht de formulering van

de advertentie ongelukkig. Alle provincies hebben de zeilen bijgezet om de burgers te overtuigen van hun belang. Verschillende provinciebesturen publiceren dan ook advertenties om hun taken bekend te maken. Een beroep is bedoeld om een tweede kans te bieden, het dossier een tweede keer te beoordelen. Een volwaardig administratief beroep kan zorgen voor voldoende coherentie in het vergunningenbeleid. Uiteraard is, conform de subsidiariteit, de gemeentelijke visie het uitgangspunt. De beroepsprocedure afschaffen is in strijd met het verdrag van Aarhus en het grondwettelijke stand-stillbeginsel. Omdat de regering vertrouwen heeft in die beroepsmogelijkheid, zal ze blijven bestaan na invoering van de omgevingsvergunning.

Hoeveel beroepen er bij de bestendige deputatie aanhangig gemaakt zijn, kan de minister niet zeggen. Daar bestaat geen overzicht van. Hoeveel zaken aanhangig zijn bij de Raad voor Vergunningenbetwistingen, staat in zijn jaarverslag. Sinds het ontstaan van de raad zijn er 5113 dossiers ingediend, waarvan 3346 afgesloten zijn, dus zijn er nog 1767 dossiers hangende. De raad maakt deel uit van de Vlaamse bestuursrechtscolleges. Het beleidsdomein Bestuurszaken kijkt toe op een efficiënt verloop.

Zoals ze steeds gezegd heeft, is voor de minister digitalisering van bij de start van de omgevingsvergunning essentieel. Daar wordt hard aan gewerkt. Het is de bedoeling dat zoveel mogelijk gemeentebesturen een digitaal systeem implementeren, voor de andere zal de digitale indiening kunnen gebeuren op een internetplatform. Via informatiesessies zullen de lokale besturen begeleid worden bij een eigen systeem, het internetloket en de digitale dossierafhandeling. Lokale besturen kunnen al subsidies krijgen om de stedenbouwkundige vergunning te digitaliseren. Afhankelijk van het aantal aanvragen variëren de subsidies tussen de 7500 en 12.500 euro. De subsidiëring van de instap in het omgevingsloket, respectievelijk omgevingsplatform, zal volgens volgende principes verlopen: automatische toekenning op basis van gegevens uit het platform; onderscheid tussen overgang vanuit gemeenten met of zonder digitale bouwaanvraag; onderscheid tussen eerste stap naar omgevingsloket die voor elke niet-DBA-gemeente geldt; de stap naar het omgevingsplatform.

Tegen het jaareinde zullen er ongeveer zestig gemeenten een digitale bouwaanvraagmogelijkheid hebben. Volgend jaar moeten dat er negentig bijkomend zijn. Per provincie zijn er werkgroepen en bijeenkomsten waarop gemeentebesturen opgeleid worden. In Antwerpen, Limburg en Vlaams-Brabant was dat al een groot succes. Vooraleer de socio-economische vergunning erin te integreren, wil de minister de omgevingsvergunning in praktijk brengen. Ze wil de decretale wagen niet overladen. Omdat het een proceduredecreet is, kan de integratie relatief snel.

OD10. Operationalisering decreet Complexe Projecten – verruiming proceswinsten

Inmiddels zijn er een tiental pilootprojecten op Vlaams niveau gestart met de verkenningsfase. Voor een tweetal projecten is de verkenningsfase al verder gevorderd en wordt een startbeslissing verwacht tegen half december 2015. Het betreft een onderzoek naar de haalbaarheid van de aanleg van een leidingstraat tussen Antwerpen en het Ruhrgebied en het onderzoek van de toekomstperspectieven voor de wijk Klein-Rusland te Zelzate.

Omdat nog geen enkel project het hele proces doorlopen heeft, valt de doorlooptijd voor complexe projecten moeilijk te ramen. Uit voorlopige berekeningen is gebleken dat een proces afgerond kan zijn in een periode van drieënhalve jaar. Uiteraard kan dat variëren naargelang het type project. De grootste tijdswinst kan geboekt worden door een goed proces met een open communicatie en een transparante en participatieve aanpak van bij het begin. Door er over te waken dat alle actoren actief betrokken worden gedurende het hele proces, wordt gewerkt aan

het creëren van draagvlak. Tijd kan ook gewonnen worden door het gelijktijdig en geïntegreerd uitvoeren van het onderzoek, parallelle advisering en geïntegreerde besluitvorming. De informatiedoorstroming gebeurt via de website www.complexe-projecten.be. Op deze website worden vanaf de startbeslissing alle processtappen met bijhorende documenten en bekendmakingen geplaatst, dit om alle betrokken actoren op de hoogte te brengen van de meest recente informatie. Daarnaast is de informatie ook beschikbaar op de website van de initiatiefnemer van het project.

OD12. Verdere modernisering voor bruikbare en sluitende instrumenten

De conceptnota is voorafgegaan door een inventarisatie van het bestaande grondbeleidsinstrumentarium en vormt de basis voor de afstemming en verbetering van bestaande instrumenten. Daarbij worden ook instrumenten bekeken die niet decretaal verankerd zijn of hoeven te zijn. De opzet van het Instrumentendecreet is om het realisatiegericht omgevingsinstrumentarium te bundelen en te coördineren. Het gaat hierbij om bestaande, eventueel te verbeteren of aan te vullen, en nieuw te ontwikkelen omgevingsinstrumenten. Dit betekent geenszins dat bestaand werk overgedaan wordt, maar wel dat alles op elkaar aangesloten wordt.

De regeling van de bestuurlijke lus werd op 8 mei 2014 vernietigd door het Grondwettelijk Hof. Dadelijk werden de nodige stappen gezet om een nieuwe bestuurlijke lus uit te werken. Dat heeft geresulteerd in het decreet van 3 juli 2015 tot wijziging van artikel 4.8.19 van de VCRO en het decreet van 4 april 2014 betreffende de organisatie en de rechtspleging van sommige Vlaamse bestuursrechtscolleges. De Vlaamse Regering heeft verder uitvoering gegeven aan deze decreetwijziging waardoor de Raad voor Vergunningsbetwistingen vanaf 1 januari 2016 opnieuw gebruik kan maken van de bestuurlijke lus.

De Vlaamse Regering heeft op 13 maart 2015 kennis genomen van de conceptnota 'Integratie van attesten voor woningen en gebouwen bij nieuwbouw, renovatie en overdracht', waarop een multisectoraal onderzoek gestart is. Momenteel is de werkgroep bezig met de opmaak van een nota met aanbevelingen voor integratie en vereenvoudiging en voor meer rechtszekerheid voor de (nieuwe) eigenaar over de conformiteit van een woning of een gebouw met de geldende regelgeving.

De typevoorschriften voor ankerplaatsen, omgezet naar erfgoedlandschappen, worden tegelijk met de andere typevoorschriften duidelijker gemaakt. Het is een continue bezorgdheid om ervoor te zorgen dat ze up-to-date gehouden worden.

Op het vlak van verkavelingsvoorschriften wil de minister actie ondernemen op twee fronten. Wat de bestaande verkavelingen betreft, wil de minister aanpassingen vergemakkelijken, zodat ze geen hinderpaal vormen voor ruimtelijk rendement. Vaak botsen voornemens om woningen op te delen, bijvoorbeeld in kangoerewoningen, met de verkavelingsvoorschriften. Wat de nieuwe verkavelingen betreft, wil de minister de voorschriften beperken tot de essentie. De administratie zal gemeenten en de provincies daarvan blijven bewustmaken. Heel wat frustratie kan worden vermeden door de lokale visie mede te laten onderschrijven en toe te passen door de provincie, zoals in Oost-Vlaanderen al gebeurt. Mogelijks kan dat tot inspiratie dienen voor andere provincies.

OD13. Inzet op vooroverleg en bemiddeling: iedereen VIP

In principe krijgen alle windturbineprojecten een VIP-statuuut, zijnde een begeleiding op maat. Voor deze dossiers wordt er gestreefd naar een consensus met alle betrokken adviesinstanties voor zowel de stedenbouwkundige vergunningsprocedure als de milieuvergunningprocedure. Indien er een project-MER of project-MER-onthefing noodzakelijk is, worden ook die processen begeleid. In

totaal werden in 2014 75 windturbinedossiers ingediend en in 2015 staat de teller momenteel op 40 stedenbouwkundige vergunningsaanvragen.

OD17. Werken aan een vernieuwd wettelijk kader en vereenvoudigd instrumentarium voor bos, natuur en water

Het Waterwetboek heeft geen enkele invloed op de drinkwaterfactuur. Het is gewoon een bundeling van alle waterwetgeving. Het project Wetsintegratie is bedoeld om de diverse regelgevingen gerelateerd aan het ANB samen te brengen en af te stemmen, wat de rechtszekerheid ten goede komt. Voor dit project is gewerkt met behulp van modules. Initieel waren er acht grote modules:

- module functionaliteiten: de in de huidige wetgeving verankerde statuten voor de natuur- en bosterreinen van het ANB zijn de Vlaamse natuureservaten, de domeinbossen en de aangewezen bosreservaten. Ook voor andere terreinbeheerders bestaan verschillende statuten. Een toekomstvisie over de statuten van natuurterreinen werd uitgewerkt waarbij oplossingen gezocht worden voor de tekortkomingen. Het resultaat is een vereenvoudiging van deze statuten, gericht op een multifunctioneel natuurbeheer;
- module geïntegreerd beheerplan: het nieuwe concept voor een geïntegreerd beheerplan wordt geënt op de nieuwe statuten voor de natuurterreinen bedoeld in de vorige module;
- module kwaliteitscriteria natuurbeheer: in een volgende stap zullen kwaliteitscriteria bepaald worden;
- module vergunningen: zowel de statuten als het geïntegreerde beheerplan zijn gekoppeld aan het beleid rond machtigingen, adviezen, vergunningen en ontheffingen;
- module financiering: afstemming en vereenvoudiging verschillende subsidie-mechanismen;
- module instrumenten (natuurinrichting, beheersovereenkomsten, recht van voorkoop enzovoort);
- module gebiedsgerichte werking (reservaten, openbare bossen, parken, VEN, SBZ);
- module soortenbescherming (wijzigingsbesluit soortenbesluit klaar voor procedure).

In een eerste fase werd de voorbije jaren binnen het project Wetsintegratie van het ANB aan verschillende modules gewerkt. Enkele modules die nauw op elkaar aansluiten, werden samengevoegd tot de eerste fase of trein van het project Wetsintegratie. Deze eerste fase omvat de module 'multifunctioneel natuurbeheer' (omvat modules functionaliteiten, geïntegreerd beheerplan, kwaliteitscriteria natuurbeheer en financiering) en de module 'instandhoudingsbeleid' (Natura 2000 programma, managementplannen, zoekgebieden enzovoort). De tweede fase voorziet de verdere integratie van het decreet Natuurbehoud en het Bosdecreet. Daartoe wordt een voorontwerp van decreet opgemaakt, met het oog op goedkeuring ervan door de Vlaamse Regering. De belangrijkste module, waarmee het ANB zal starten, is deze rond het beleid inzake vergunningen, machtigingen en ontheffingen (module vergunningen). Doel is deze verder af te stemmen en te vereenvoudigen. Vervolgens zullen de modules 'instrumenten' en 'gebiedsgerichte werking' uitgewerkt worden. Ten slotte zullen de nog niet behandelde artikels gecheckt worden met het oog op verdere integratie van het Natuurdecreet en het Bosdecreet. Ook hier zal bij de behandeling van de modules gekozen worden voor voldoende overleg met de doelgroepen.

OD18. Goedkeuring BRV dat verder bouwt op krachtlijnen RSV

In november 2014 is gestart met het gebiedsgericht uitvoeren van de principes van het groenboek BRV. Daaruit zijn heel wat projecten gekomen die snel tot resultaten op het terrein kunnen leiden, de zogenaamde quick wins. De Vlaamse Regering

zal zich daarover kortelings buigen. Per provincie zijn er twee proefregio's geselecteerd op basis van enkele principes van het BRV. De minister is blij dat enkele regio's er zich spontaan bij aangesloten hebben: de Westhoek en Midden-West-Vlaanderen. Van het BRV zelf zal volgend jaar werk gemaakt worden. Het zal zowel gaan over het platteland als over stedelijkheid. De ruimtebalans wordt uit het RSV overgenomen. De actoren, onder andere de lokale besturen en GECORO's, zullen nauw betrokken blijven. Er worden ook atria georganiseerd waar ze een lokale inbreng kunnen doen. Een ambtelijk forum verzekert en stroomlijnt de afstemming van het BRV met andere beleidsplannen, onder meer afstemming met het Mobiliteitsplan Vlaanderen is immers cruciaal. Op 23 november is er een studiedag voor de afstemming van ruimte en mobiliteit.

OD19. Geïntegreerd regisseren en afstemmen van ruimtevragen op maat van het gebied

De gebiedsgerichte geïntegreerde benadering heeft een prominente plaats in het beleid. De benadering zorgt ervoor dat de ruimtelijke ontwikkeling afgestemd wordt op maatschappelijke ontwikkelingen. Ze zorgt er ook voor dat diverse plannen die soms naast elkaar verlopen zoals landinrichtingsprojecten, ankerplaatsen, erfgoedplannen, het Sigmaphan, de IHD, beter afgestemd worden in één gebiedsgerichte ruimtelijke ontwikkelingsagenda waar elke partij bij betrokken is.

De territoriale ontwikkelingsprogramma's (T.OP) zijn een voorbeeld van zo'n aanpak. Het doel van T.OP Limburg is een geïntegreerde territoriale aanpak voor de (ruime) omgeving van Ford Genk om de economische en maatschappelijke uitdagingen aan te gaan via een realisatiegerichte aanpak. Het gaat om snelle projecten als de aanleg van een missinglinkfietspad of de ontwikkeling van een landmark. Natuurlijk zijn er ook langetermijndoelstellingen die stapsgewijs worden gerealiseerd via pilootprojecten. Uiteraard wordt één en ander meegenomen in het BRV.

OD20. Verdere gebiedsgerichte ruimtelijke ontwikkeling via ruimtelijke uitvoeringsplannen

Een gedragen gebiedsgerichte geïntegreerde benadering is inderdaad gesteund op een maximale participatie vanaf een vroeg stadium, zoals dat ook centraal staat in de VIP-principes. Er wordt maximaal ingezet op co-creatie, maar maatwerk moet mogelijk zijn. Niet voor elke vierkante meter moet er een ruimtelijk uitvoeringsplan zijn.

OD21. Landbouw en natuur: partners in een multifunctioneel landelijk gebied

Via de afbakening van de gebieden van de natuurlijke en agrarische structuur (AGNAS), is er de voorbije twaalf maanden 700 ha bijkomend natuur- en bosgebied afgebakend en ongeveer 3600 ha agrarisch gebied definitief in ruimtelijke uitvoeringsplannen gebracht, onder meer het RUP Zwimpolders, het RUP Gasthuisvelden-Donderheide, het RUP Dijlevallei van Werchter tot Bonheiden, het RUP Gerkenberg-Herenbossen, het RUP Projectgrindwinning Elerweerd, het RUP Vallei van de Nederaalbeek in Maarkedal. De minister zegt dat er ook in 2016 nog heel wat ruimtelijke uitvoeringsplannen gepland zijn, maar de cijfers voor 2015 bewijzen een inhaalbeweging met een positieve balans voor bos en natuur.

De open ruimte wordt steeds meer multifunctioneel gebruikt, wat ook nodig is. Om dat te stimuleren, zal de minister de typevoorschriften van bestemmingen flexibeler maken, zonder daarbij de hoofdbestemming in het gedrang te brengen. In sommige gevallen zijn ook functiewijzigingen gewenst. Eén van de quick wins van het BRV is een voorstel om leegstaande hoevegebouwen op een andere manier te gebruiken: voor nieuwe woonvormen of kmo. Dat zal getest worden met oog voor ongewenste functiewijzigingen en een goede ontsluiting.

OD22. Bijkomende woongelegenheden

De Vlaamse Regering keurde op 8 mei 2015 de principes over de woonreservegebieden goed. De dubbele aanpak wordt erin geconcretiseerd en toegelicht. De VCRO zal daaraan aangepast worden. Daarnaast is het nodig om op een andere manier met wonen om te gaan, met oog voor ruimtelijk rendement, waar voornoemde aanpassingen aan verkavelings- en typevoorschriften in passen.

OD23. Ruimte om te ondernemen en logistiek

Het ENA wordt conform de beslissing van de Vlaamse Regering van 17 juli 2015 uitgevoerd. De coördinatie en de besluitvorming van het ENA is een permanente opdracht voor de vier betrokken beleidsdomeinen. Voorts is er externe begeleiding gepland. Voor de nieuwe terreinen aan Genk-Zuid-West en Termien is het overleg gestart. De administratie heeft een kortlopende studieopdracht uitbesteed voor de vertaling van de verschillende maatregelen in de van toepassing zijnde plan-MER's. Ook zal de relatie met de Spartacus-lijn 2 in dit gebied verder concreet worden gemaakt. Voor Zolder-Lummen-Zuid stelde de Vlaamse Regering een gebiedsprogramma vast. De haalbaarheidsstudie heeft uitgewezen dat de investeringen voor scenario 1bis niet opwegen tegen de beperkte netto-oppervlakte aan bijkomende bedrijventerrein. Ze koos daarom voor scenario 1. Daarvoor zal nu een GRUP opgesteld worden. Het gebiedsprogramma Ebema wordt als AGNAS-project voort afgewerkt. Het overleg in het kader van het strategisch project Albertknoop leidde tot een consensus over een voorstel van aanpak en herbestemming, dit mede op basis van de goedgekeurde vraag voor ontheffing tot plan-MER (MER-screening) door de dienst MER. Het is de bedoeling begin 2016 een GRUP vast te leggen. Het project Leidingstraat Antwerpen-Ruhrgebied maakt geen deel uit van het SALK-uitvoeringsplan, maar is relevant voor Limburg en zal in deze fiche ondergebracht worden. Voor deze pps-constructie is een studie gestart. Het project Tervant wordt niet langer in de monitoring opgenomen, aangezien de Vlaamse Regering besliste om dit tot 2019 (zijnde de SALK-uitvoeringstermijn) on hold te zetten.

Volgens de ruimteboekhouding van het RSV is er in totaal ongeveer 45.300 hectare bestemd binnen de categorie industrie. De zeehavens zitten daar niet bij. De monitoring van bedrijventerreinen wordt uitgevoerd door het Agentschap Ondernemen, met input van Ruimte Vlaanderen. In deze monitoring zijn parameters als de bezettingsgraad, leegstand, actief aanbod en tijdelijke niet-realiseerbaarheid opgenomen.

OD24. Opvolging ruimte voor sport en recreatie

De minister geeft een stand van zaken van de domeinen met een herbestemming op Vlaams niveau. Voor Malle (Oostmalle)-vliegveld is een plan-MER goedgekeurd op 10 augustus 2015. Momenteel wordt het voorontwerp van GRUP voorbereid. De herbestemming van het militaire domein Ravels (Weelde)-Depot werd door het Vlaamse niveau gedelegeerd aan de gemeente Ravels omdat de herinvulling voornamelijk lokale functies betreft. Momenteel maakt de Intercommunale Ontwikkelingsmaatschappij voor de Kempen een haalbaarheidsstudie op. Omdat de federale overheid nog geen duidelijkheid gegeven heeft over de vervreemding van de terreinen Hechtel-Eksel (Eksel), Kwartier Vlasmeer en Tienen (Goetsenhoven) en Vliegveld, heeft de Vlaamse overheid nog geen initiatief genomen.

De voetbalstadions kunnen een VIP-statuut en dus een begeleiding op maat krijgen, van voor het traject van de stedenbouwkundige vergunningsaanvraag en eventueel ook voor de project-MER-procedure. Er zal overleg worden georganiseerd met alle betrokken actoren op alle beleidsniveaus. Voor de projecten betreffende lawaaisporten kan een VIP-traject worden gestart. Hoeveel tijdelijke oefen-

terreinen er vandaag in havengebied zijn, zal de minister vragen aan minister Ben Weyts, bevoegd voor havens. Ze weet wel dat er enkele projecten op stapel staan.

OD27. Garanderen van voldoende, gezond en betaalbaar drinkwater

Met de armoedetoets op de drinkwaterfactuur, die de parlementsleden kunnen vinden in het dossier, werd rekening gehouden. Voor het al of niet uitbreiden van de groep mensen die van een sociale correctie genieten, wacht de minister op de uitvoering van het actieplan Armoedebestrijding waarin afgesproken is dezelfde categorieën te hanteren voor alle vormen van sociale correctie.

OD28. Opmaak tweede generatie stroomgebiedbeheerplannen met focus op gebiedsgerichte investeringen

In de stroomgebiedbeheerplannen voor Schelde en Maas wordt specifiek aandacht besteed aan beschermde gebieden, waarvan onder andere de (watergerelateerde) SBZ van de Habitat- en Vogelrichtlijn deel uitmaken. Hiermee wordt een afstemming gerealiseerd tussen het waterbeleid en het instandhoudingsdoelstellingenbeleid. Zo nodig zullen er strengere milieudoelstellingen gelden bijvoorbeeld voor de waterkwaliteit. Bij de gebiedsgerichte prioriteitenbepaling en de selectie van speerpunt- en aandachtsgebieden werd onder andere rekening gehouden met de speciale beschermingszones. Een deel van het maatregelenprogramma focust daar specifiek op. Omgekeerd wordt ook voor de managementplannen 1.1. geput uit de voorbereiding van de stroomgebiedbeheerplannen. De stroomgebiedbeheerplannen werden voorbereid door de overlegstructuren van de Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid. De plannen worden daarna overgemaakt aan de Vlaamse Regering.

OD34. Investeren in brown- en blackfieldontwikkeling

In de brownfieldconvenants die nu worden afgesloten, is standaard een extra alinea opgenomen die de aard van de overeenkomst verder specificeert en nog duidelijker aangeeft dat de engagementen uit het brownfieldconvenant niet kunnen aangegrepen worden om vergunningen af te dwingen. Zo wordt elke zweem van partijdigheid uitgeschakeld. Dit behoort echter tot de bevoegdheid van minister Philippe Muyters.

OD37. Duurzaam bodembeheer is essentieel voor een gezonde en kwaliteitsvolle leefomgeving

De minister ziet het Stookoliefonds als een oud zeer. Vlaanderen was tevreden dat het in het federaal regeerakkoord stond, maar desondanks blijft het aanslepen. Ze kent de reden niet waarom een akkoord, ondanks het feit dat de BOFAS-middelen beschikbaar zijn, afgesprongen is. Ondertussen is er nog maar eens een nieuwe interfederale werkgroep samengeroepen. De OVAM heeft onderzocht of Vlaanderen alleen actie kan ondernemen, maar dat blijkt gigantisch moeilijk te zijn.

OD40. Een kader scheppen voor duurzaam beheer van de ondergrond met het oog op een milieuveilige en efficiënte valorisatie van natuurlijke rijkdommen

De Vlaamse Regering heeft op 23 oktober 2015 het ontwerp van decreet tot wijziging van het decreet over de diepe ondergrond voor de tweede maal principieel goedgekeurd. Het advies van de Raad van State wordt eerstdaags verwacht. Volgens het ontwerp van decreet zal gestart worden met de opmaak van een structuurvisie op de diepe ondergrond. De werkwijze en de procedure zullen vermeld worden in het uitvoeringsbesluit dat momenteel in voorbereiding is. Het is de bedoeling dat alle bevoegde instanties daarbij betrokken worden. Het opsporen en winnen van natuurlijke rijkdommen en de geologische berging (van koolstof-

dioxide) zijn, evenals het wetenschappelijk onderzoek, Vlaamse bevoegdheden. De grootschalige strategische gasopslag in ondergrondse structuren en de ondergrondse berging van hoogradioactief afval zijn federale bevoegdheden. Zowel de federale staat als het Vlaamse Gewest kunnen apart voor wat hun bevoegdheden betreft, beleid voeren over dezelfde ondergrond. Het is voorts de bedoeling over het principiële vastgelegde ontwerp van de structuurvisie inzake de diepe ondergrond een raadpleging van de bevolking te organiseren.

Vermits de structuurvisie meer duidelijkheid beoogt voor beleidsmakers en potentiële investeerders over de valorisatiemogelijkheden van de diepe ondergrond, zal een eerste stap in de opmaak van de structuurvisie een inventarisatie inhouden van de mogelijke toepassingen waarvoor een bepaald volumegebied in de diepe ondergrond op basis van de geologie in aanmerking komt en van de reeds verleende vergunningen. Daarnaast zal aandacht besteed worden aan de mogelijke interferenties tussen verschillende toepassingen en aan de combineerbaarheid in tijd en ruimte. Het is niet de bedoeling om de structuurvisie juridisch bindend te maken. Het is geen rechtsgrond voor vergunningen. Maatwerk is nodig. De structuurvisie is bedoeld als richtsnoer en zal doorheen de tijd groeien, verfijnd en bijgesteld worden. Het opstellen van een structuurvisie voor de diepe ondergrond is een complexe opdracht. Ter vergelijking: in Nederland loopt dit ontwikkeltraject al ruim tien jaar.

OD44. Blootstelling aan overmatig geluid en geur verminderen

Het ontwerp van geluidsactieplan voor de luchthaven Brussel-Nationaal werd voorlopig goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 30 oktober 2015. Het openbaar onderzoek is gestart op 16 november 2015 en loopt tot en met 15 januari 2016. De Vlaamse Regering heeft op 8 mei 2015 kennis genomen van de ontwerpactieplannen voor de agglomeraties Antwerpen, Gent en Brugge. De openbare onderzoeken liepen van 8 juni tot 31 juli 2015. De definitieve actieplannen zullen begin 2016 ter goedkeuring voorgelegd worden aan de Vlaamse Regering. De voorlopige goedkeuring van de geluidsactieplannen voor de belangrijke wegen door de Vlaamse Regering en het openbaar onderzoek zijn gepland voor het voorjaar van 2016. Het geluidsactieplan voor de belangrijke spoorwegen volgt een vergelijkbaar traject en timing als dat van de belangrijke wegen.

OD46. Verankering en vrijwaring van natuur- en bosgebieden

De zogenaamde toplaag ruimtelijk bedreigde bossen wordt op dit moment door het ANB gebruikt in het kader van behandeling van adviezen inzake stedenbouwkundige vergunningen en aanvragen tot ontheffing op het verbod tot ontbossing. Die toplaag wordt gebruikt om compensaties in natuur af te dwingen. De minister werkt aan een circulaire voor de lokale besturen, waarna het kaartmateriaal zal worden verspreid. Wat de aanpak inzake planologie betreft: op dit ogenblik worden ook in de lopende planologische processen zogenaamde zonevreemde bossen herbestemd. Dat vraagt evenwel veel tijd. De minister werkt dan ook aan een aanvullende mogelijkheid om de bossen gelegen in de toplaag, een proactieve bescherming te geven.

OD47. Het behoud en de ontwikkeling van meer en betere natuur in de nabije buurt van alle Vlamingen stimuleren

Voor het antwoord op de vraag over de 1000 ha toegankelijk groen in de Brusselse rand verwijst de minister naar haar antwoord op een schriftelijke vraag van Bart Nevens (vraag nr. 1021 van 17 september 2015 aan minister Joke Schauvliege). De administratie bewandelt verschillende denksporen, de eerste is verwerving. Dat vergt tijd, niettemin zijn er al resultaten. De minister geeft twee projecten als voor-

beeld: de Woluwelaan in Machelen en de Herdebeekstraat in Dilbeek. Daarnaast worden private terreinen ontsloten.

Voor de realisatie van projecten 'Natuur in je buurt' is er 1 miljoen euro op de begroting vrijgemaakt. Die subsidies dienen onder meer voor projectoproepen, bijvoorbeeld voor lokale besturen over geveltuinen, groendaken, parken, avontuurlijkere speelpleinen, maar er is ook een projectoproep voor burgers voor groenprojecten in de buurt. Daarnaast wordt uit het Boscompensatiefonds 850.000 euro vrijgemaakt voor de groenpool Vinderhoutse bossen, een stadsrandbos nabij Gent. Alle informatie over de projectoproepen is terug te vinden op de website www.natuurenbos.be.

OD49. Voor de realisatie van IHD wordt tegen 2020 70% van de benodigde oppervlakte onder correct beheer gebracht en 16 habitats worden in een gunstige of verbeterde staat van instandhouding gebracht

Vier weken geleden was er een uitgebreide gedachtewisseling over IHD-PAS (*Parl. St. VI. Parl. 2015-16, nr. 569/1*). De minister veronderstelt dat die niet moet worden overgedaan, maar herhaalt enkele aspecten ervan. Twee belangrijke beslissingen worden voorbereid: op Vlaams niveau, de beslissing over het Vlaams Natura 2000-programma, en op lokaal niveau, de beslissing over de eerste planversie van de managementplannen Natura 2000. De administratie maakte een eerste ontwerpversie van het Vlaams Natura 2000-programma over aan de betrokken actoren, die financieel gesteund worden om deel uit te maken van de Gewestelijke Overleginstantie. Ter voorbereiding van de opmaak van de lokale managementplannen 1.1 voerde de administratie besprekingen met de lokale middenveldorganisaties en overheden in de eerste helft van 2015. Dit gebeurde in de overlegplatforms. De resultaten van het overleg worden verwerkt tot een eindadvies gepland voor het midden van 2016 en tot een ontwerp van managementplan 1.1. Dat document zal voorgelegd worden aan de leden van de overlegplatforms voor een schriftelijke evaluatie. De resultaten daarvan worden verwerkt door de administratie in overleg met de betrokken middenveldorganisaties en administraties. Na het formele advies van de Gewestelijke Overleginstantie kan de Vlaamse Regering de plannen vastleggen. Dit is gepland voor midden 2016.

De meest recente versie van de zoekzones is operationeel sinds 18 september 2015. De rondzendbrief over de passende beoordeling van 20 februari 2015 en de bijhorende praktische wegwijzers worden volop gehanteerd. Alle beleidsdomeinen zijn nauw betrokken. Een van de knelpunten is dat heel wat terreinen in handen zijn van andere beleidsdomeinen die niet altijd even happig zijn om mee te werken, omdat ze geld willen zien, dat er niet altijd is. Nochtans is het een vestzakbroekzakoperatie.

Boshabitats en soorten zijn ingeschreven voor realisatie buiten de speciale beschermingszones. Dat is beslist door de Vlaamse Regering op 23 april 2014. De Vlaamse Regering zal deze zones aanduiden voor 1 januari 2019.

SD7. Vlaanderen op weg zetten naar een kringlooeconomie

De shift van het leveren van producten naar het leveren van diensten is een waardevol denkspoor tot minder materiaalverbruik en meer hergebruik en recycling. Daarom zal de Vlaamse overheid dat in 2016 samen met de lokale besturen bekijken. De minister heeft beslist het programma Fashion Flows te ondersteunen waarin samen met de mode-industrie projecten worden opgezet voor de verduurzaming van mode-industrie, onder meer zal worden geëxperimenteerd met kledingbibliotheken. Met de stad Kortrijk bekijkt de minister of het mogelijk is de aankoop van LED-verlichting als dienst te ondersteunen. Ook de Vlaamse overheid tracht de bestekken waar mogelijk zo aan te passen dat het leveren van producten in

een dienstenformule bevorderd wordt. Het platform Transitie Middenveld Circulaire Economie werd samen met het Vlaams Materialenprogramma gelanceerd. Daarop overleggen middenveldorganisaties hoe ze nieuwe businessmodellen best kunnen stimuleren. De Business Model Innovation Grid, een webtool met verschillende strategieën om duurzaamheid in bedrijfsvoering te integreren, werd in het kader van het materialenbeleid gelanceerd. Daarnaast werd een eBook over product-dienstcombinaties uitgebracht. In 2015 kregen bedrijfsleiders met de Masterclass Circulair Ondernemen de kans tot persoonlijke begeleiding in hun zoektocht naar nieuwe circulaire businessmodellen. Ondernemers vonden er de juiste strategieën voor hun zakelijke doelstellingen. De minister tracht proefprojecten voor veranderingsgericht bouwen van de grond te krijgen, waarbij niet alleen wordt gekeken naar de technische aspecten, maar ook naar andere financieringsmodellen. Het gebouw als iets met een bepaalde functie, maakt het mogelijk om het sneller aan te passen bij wijzigende behoeften.

De minister bevestigt dat het principe van de circulaire economie inderdaad de ruimtelijke ontwikkeling mee kan sturen. Tegelijkertijd zal het ruimtelijk beleid de totstandkoming van een circulaire economie faciliteren en drempels wegwerken. De OVAM en Ruimte Vlaanderen werken momenteel samen met andere relevante gewestelijke en lokale beleidspartners, onder andere om deze thema's geïntroduceerd te krijgen in beleidsplannen zoals het BRV en het Mobiliteitsplan Vlaanderen. Dat gebeurt ook in de Territoriale (gebiedsgerichte) Ontwikkelingsprogramma's T.OP Limburg en T.OP Noordrand en via de samenwerkingen met de Vlaams Bouwmeester voor de proefprojecten Terug in Omloop, die in Antwerpen tot mooie resultaten leiden.

OD51. Het Vlaams Materialenprogramma realiseert de transitie duurzaam materialenbeheer

De activiteiten van het Vlaams Materialenprogramma worden voortgezet en zullen worden opgenomen in een platform circulaire economie. Dit platform moet de bestaande activiteiten, Plan C maar ook de onderzoeksactiviteiten en het actieprogramma, samenbrengen wat de transparantie moet verhogen. Voor Plan C wordt ook financiering gezocht van de privépartners, het aantal beschikbare vte's zal daarvan afhangen. Voor het geheel van onderzoek, Plan C en actieprogramma zal de administratie een bedrag van ongeveer 800.000 euro vrijmaken.

Voor de vier prioritaire sectoren, metalen, bouw, chemie/kunststoffen en bio-economie werden in overleg met alle stakeholders roadmaps opgesteld die de knelpunten en opportuniteiten weergeven. Omdat er bij de omslag naar een circulaire economie telkens dezelfde knelpunten opduiken, wordt er binnen het Vlaams Materialenprogramma ook ingezet op vijf essentiële factoren: ecodesign, slimme samenwerking, slimme financiering, betere regelgeving en nieuwe materialen en materiaaltechnologieën. De roadmaps hebben het mogelijk gemaakt in de Vlaamse metaalcluster niches te bepalen, voornamelijk in de pre-processing, waardoor de recyclage van kritieke, schaarse metalen optimaler kan verlopen. Herstelarbeid is een andere mogelijkheid.

Gezien de groeiende schaarste aan kritieke metalen is de sector metalen een eerste belangrijke sector. Gezien de grote materiaalvolumes toegepast in de bouw, krijgt ook de bouwsector prioritair aandacht. In 2016 worden de voorbereidingen getroffen voor de oprichting van een sloopbeheerorganisatie die zal instaan voor de monitoring van puingranulaten die bij de sloop vrijkomen. Zo wordt de kwaliteit van de gerecycleerde granulaten gegarandeerd en verhoogd. Voor de ontwerp kant van gebouwen werkt de minister verder aan een materialenmethodiek die bouwprofessionals in staat zal stellen meer verantwoorde materiaalkeuzes te maken. In de sector van de kunststoffen gaat de aandacht vooral naar een meer gescheiden inzameling van kunststoffen en naar de afzet van kunststofrecyclaten. In 2016

wordt onderzocht in welke productgroepen meer kunststofrecyclaten kunnen worden gebruikt. Voorts wordt gestreefd naar een betere inzameling en verwerking van bioplastics, die meer en meer gebruikt worden. Ten slotte krijgt de sector van de biostromen prioritaire aandacht. In 2016 zal er vooral ingezet worden op betere inzameling, sortering en afzet van post-consumer houtafval.

OD52. De hoeveelheid restafval van burgers en bedrijven vermindert verder

De laatste fase van het studieproces van het statiegeld dossier is afgerond. De conclusie van de twee onderzoeken is dat er nog een heel juridisch en praktisch traject te doorlopen is vooraleer het statiegeld kan worden ingevoerd. Daarnaast is overleg met de andere gewesten nodig. Het is geen optie het voor 2018 in te voeren. Statiegeld zou wel het volume zwerfvuil tussen de 20 en 40 percent doen dalen. Die brede range wijst op de onzekerheid die er nog is.

Comeos, de drankindustrie en Fost Plus hebben 9 miljoen euro om te investeren in lokale besturen en verenigingen voor bijkomende acties ter vermindering van zwerfvuil. Het project zal deel uitmaken van het uitvoeringsplan Huishoudelijke Afvalstoffen. In dat kader komt er ook een nulmeting, waardoor resultaten van projecten kunnen vastgesteld worden. De nulmeting zal ook toestaan om te bekijken of de nieuwe werkwijze voor handhaving, infrastructuur, sensibilisatie en participatie resultaten oplevert.

Aan het nieuwe uitvoeringsplan voor huishoudelijk en vergelijkbaar bedrijfsafval wordt de laatste hand gelegd. Het zal begin volgend jaar klaar zijn.

OD53. Via samenwerking materiaalkringlopen sluiten en kringlooeconomie stimuleren

Wat de concretisering van de kringlooeconomie betreft, wil de minister er in de eerste plaats op wijzen dat de transitieprioriteit circulaire economie in de visienota 2050 is vastgelegd. Het sluiten van materiaalkringlopen vormt hiervoor de basis. Het huidige Vlaams Materialenprogramma wordt op die manier voortgezet. Meer concreet zal het platform circulaire economie verder inzetten op de begeleiding van koploperorganisaties bij het implementeren van nieuwe businessmodellen die de materiaalkringlopen sluiten. Met het oog op doorwerking in de reguliere economie zal het Vlaams Materialenprogramma voort werk maken van overheidsinstrumenten die het sluiten van materiaalkringlopen voor metalen, chemie, energie, logistiek en bouw vergemakkelijken. Een belangrijk deel van het voor 2016 voorziene onderzoeksbudget bij OVAM wordt gereserveerd in het materialenbeleid en het onderzoeksplatform.

Het proefproject Symbioseplatform loopt inderdaad af eind 2015. VITO en OVAM zijn momenteel aan het bekijken hoe zij een deel van de financiering en operationele ondersteuning kunnen leveren om het platform structureel voort te zetten. Zo kan een deel van de beschikbare onderzoeksmiddelen van OVAM gebruikt worden. Daarnaast wordt ook gekeken naar de industriële partners voor cofinanciering. Ze wijst de parlementsleden ook op de website www.smartsymbiose.be.

Ecodesign gaat verder dan het aanmoedigen met awards. Vlaanderen heeft Europa daarvoor aandacht gevraagd en daar worden Europese acties over ontwikkeld.

OD67. Consequente subsidiariteit

Het lokale klimaatbeleid wordt gesteund met expertise maar ook met geld. Om originele lokale klimaatacties aan te moedigen en bekendheid te geven, zal de minister vanaf 2016 jaarlijks 300.000 euro uittrekken. Dat budget zal verdeeld worden over de vijf provincies, waarbij per provincie twee projecten subsidies

krijgen. Essentieel daarvoor is de ondertekening van het burgemeestersconvenant.

Wat de provinciale gebiedsgerichte initiatieven betreft, stelt de minister dat gezien Antwerpen en Gent nog niet ontvoegd zijn, er nog geen probleem is met de gesloten lijst. De minister zal er in elk geval voor zorgen dat er geen conflict komt.

Begroting

Bij het milieujaarprogramma is inderdaad een administratieve fout gebeurd. Een correctie is nagestuurd naar het Rekenhof. Het Minaplan 2016-2020 wordt voorbereid. De minister wil de procedure daarvoor vereenvoudigen.

Voor IHD kwam er al jaarlijks 5 miljoen euro bij, maar nu komt er nog extra geld bij: 8 miljoen euro gaat naar inrichting en het versterken van de natuur met het oog op het halen van de doelstellingen; 7 miljoen euro gaat naar flankerend beleid voor landbouw.

De gelden voor de internationale klimaatfinanciering komen volledig uit de begroting Internationale Samenwerking, niet uit het klimaatbudget of het Klimaatfonds. Voor meer details verwijst de minister de leden door naar de bevoegde minister die dat ook als één van zijn prioriteiten in de beleidsbrief heeft opgenomen.

4. Discussie

Bruno Tobback is in ieder geval blij met de interpretatie van de minister over de brownfieldconvenants. Hij hoopt dat de minister er ook over zal waken dat ook minister Philippe Muyters die toepast. De minister kan in ieder geval rekenen op sp.a om dat met argusogen te volgen.

Voorts heeft hij tussen de lijnen van het ministeriële betoog begrepen dat er deze regeerperiode geen statiegeld komt.

Al in 2015 stonden er op de begroting van het Boscompensatiefonds projectoproepen voor particulieren en lokale besturen alsook middelen voor de VLM. De minister zegt niet of die middelen gespendeerd of zelfs maar toegewezen zijn voor 2015. De bedragen voor 2016 blijven gewoon gelijk. Hij informeert hoeveel middelen voor boscompensatie in 2015 en in de jaren ervoor zijn gebruikt en wat er precies mee gedaan is. Waar en hoeveel bomen zijn er echt mee geplant? Hoeveel ervan staat gewoon opnieuw in de begroting 2016, in de volle wetenschap dat het ook dit jaar niet zal toegewezen worden? Hem verontrust het bijvoorbeeld dat de 150.000 euro vorig jaar toegewezen aan de VLM voor de Vinderhoutse bossen gewoon terug in de begroting staat. Is het nu de bedoeling om ze wel uit te geven?

Tot slot blijft hij de interpretatie van de minister over de rol van de provincies in de ruimtelijke ordening heel onrustwekkend vinden. De minister gaat compleet voorbij aan een fundamenteel probleem. Hij pleit helemaal niet tegen een beroepsmogelijkheid. De verwijzingen naar de conventie van Aarhus en de Grondwet doen dus niet ter zake. Hij stelt wel voor om de beroepsmogelijkheid te beperken tot een concreet, administratief procedureel beroep. De minister pleit dan wel voor coherentie in het beleid, maar houdt, bewust of onbewust, een systeem in de hand waarbij ze de gemeenten aanmoedigt om met alle middelen eigen ruimtelijke uitvoeringsplannen op te stellen. Als die gemeente dan op basis van die uitvoeringsplannen een vergunningenbeleid voert, staat er een instantie boven die zelfs met advertenties, betaald met gemeenschapsgeld, aan de burgers kan laten weten dat ze zich eigenlijk niets van die gemeentelijke plannen hoeven aan te trekken, want dat ze toch een tweede kans krijgen. Momenteel hoeft de deputatie dat zelfs niet degelijk te motiveren. Hij kan voorbeelden geven van lachwekkende motiva-

ties van de deputatie van Vlaams-Brabant die op geen enkele vorm van coherent ruimtelijk beleid neerkomt, en eigenlijk de gemeentelijke bestuurders ridiculiseert. Hij is blij dat het in Oost-Vlaanderen goed werkt, maar eigenlijk wil de minister dat een gemeente haar beleid laat goedkeuren door de provincie. Hoe strookt dat met het discours van de minister dat ze de autonomie van de gemeente, de ontvoogding, de verantwoordelijkheid van de gemeente op elke mogelijke manier wil ondersteunen?

Hij kondigt alvast aan van de minister, misschien bij de bespreking van de VCRO, een duidelijker omschrijving te vragen van het beroepsbeleid van de provincie. Voor hem moet dat in een decreet vastgelegd worden want nu kan elk gemeentelijk ruimtelijk beleid compleet gepasseerd worden door een al dan niet welwillende deputé. Het leidt tot een waanzinnige situatie met vormen van dienstbetoon waarvan iedereen dacht dat ze al lang uitgestorven waren.

Rob Beenders stelt dat zijn vraag niet ging over de implicatie van het Waterwetboek op de waterfactuur, maar wel over de kosten die drinkwatermaatschappijen moeten maken om het nieuwe decreet voor de waterfactuur te implementeren. Zullen IT-infrastructuur, communicatiecampagnes enzovoort, betaald worden met de eigen middelen van de minister of doorgerekend worden in de drinkwaterfactuur? De tweede vraag waar de minister niet op antwoordde is of ze nog bezuinigingen plant op de zuivering van drinkwater. Vorig jaar is daar 48 miljoen euro op bespaard, waardoor de drinkwaterfactuur steeg. Hij kan de minister met de cijfers bewijzen dat de drinkwaterfactuur wel degelijk gestegen is en ook volgend jaar voor enkele honderdduizenden gezinnen zal stijgen. Zeker een maand voor de invoering van de nieuwe integrale waterfactuur, verdient dat verduidelijking.

Axel Ronse somt de quick wins voor de stedelijke regio Kortrijk, passend in het BRV, op om zijn sentiment bij het antwoord van de minister te verduidelijken. Die projecten zijn al tien jaar dé prioriteiten van de streek. Of ze dus passen als proefproject in een nieuw ambitieus BRV is ten zeerste de vraag. Het stemt hem tot nadenken hoe het proces voort zal lopen. Bepaalde van de andere projecten bevatten wel vernieuwende aspecten, echte quick wins. Zo staat in dat van de Westhoek, die zich vrijwillig aanmeldde, het voornemen om bedrijventerreinen langs verkeersassen te vestigen en dus minder gebiedsbeperkt (regionaal afgebakende stedelijke gebieden) te denken. In de meeste gevallen, wat ook logisch is, geven de regio's echter als prioriteiten voor ruimtelijke ontwikkeling de bestaande prioriteiten. Het is dan ook belangrijk ons als parlement de vraag te stellen hoe we het BRV gaan voorbereiden.

De minister zegt terecht dat het Agentschap Ondernemen de evolutie tussen plannen en effectieve ontwikkeling van bedrijventerreinen meet. Het agentschap besteedt dat uit aan de provinciale ontwikkelingsmaatschappijen, die er jaarlijks in slagen een correcte weergave te geven van de wisselwerking tussen behoefteeraming en aanbod. Daaruit blijkt dat de doorlooptijd tussen bestemming en bouwrijp maken veel te lang is. Het gevolg is dat bedrijven investeringen uitstellen, niet uitbreiden, gefrustreerd zijn enzovoort. Ook gemeentebesturen hebben het daar moeilijk mee. De minister beheert zelf enkele aspecten die het sneller zouden kunnen doen gaan én is het best geplaatst om als coördinerend minister voor de andere aspecten te fungeren. Dat staat ook in de motie bij de beleidsnota. De redenen voor vertraging zijn talrijk, onder meer het uitgiftebeleid van intercommunales en de falende instrumenten. Enkele aspecten worden aangepakt: kortere termijnen, samenlopen van procedures enzovoort, maar meer inspanningen zijn mogelijk.

Uit de lichaamstaal van de minister leidt hij af dat architecten een doelgroep zijn bij de omgevingsvergunning. Hij heeft begrepen dat er nog geen cijfers zijn over de

beroepen bij de deputaties, maar acht het wenselijk die toch te verzamelen, welke administratie er ook voor bevoegd moge zijn.

Hermes Sanctorum-Vandevoorde herhaalt de vragen waarop de minister nog geen antwoord gaf. Het klopt dat er volgens het programma 2013-2014 van het Klimaatbeleidsplan ook gelden in de komende jaren uitgekeerd worden, maar hij stelde alleen vast dat er geen enkel nieuw project wordt opgezet bij gebrek aan middelen in het Vlaams Klimaatfonds. Dat is het gevolg van de stokkende intra-Belgische onderhandelingen, maar ook de Vlaamse Regering heeft er geen dotatie voor over.

Hij wil daarnaast graag weten wat er gebeurd is met de middelen voor de combipremie, de totaalrenovatiepremie van de sociale huisvestingsmaatschappijen, onderdeel van het pakket 2013-2014. Een goed jaar geleden werd vastgesteld dat het geld van de sociale huisvestingsmaatschappijen zeker op een rekening werd gestort maar niet aangewend werd. Hoe zit dat vandaag?

Verder wil hij weten of er nog ESR-problemen zijn als het geld van het Klimaatfonds gedeblokkeerd wordt. Hij hoopt dat de minister een batterij maatregelen klaar heeft staan zodat het geld, van zodra er een akkoord is, zinvol kan worden aangewend. Klopt dat? Wat met de aanrekenbaarheid in de jaren nadien, waar ook het Rekenhof vragen over heeft?

De compensatie van de energie-intensieve industrie voor het competitiviteitsverlies wordt voorlopig nog voorgefinancierd met het Hermesfonds, waarvoor minister Philippe Muyters bevoegd is, maar zal uiteindelijk uit het Vlaams Klimaatfonds komen. Hoeveel geld is daarvoor in 2016 vrijgemaakt?

De internationale klimaatfinanciering mag nu voor even de bevoegdheid van de minister-president zijn omdat hij een bedrag ervoor vrijmaakt, maar op termijn zullen die middelen uit het Vlaams Klimaatfonds komen. Daarom vraagt hij aan minister Joke Schauvliege hoeveel wordt vrijgemaakt en naar welke projecten of fondsen dat zal gaan.

Het Boscompensatiefonds blijft intransparant, ook omdat de bedragen, onder meer in begrotingen, telkens gewoon overgenomen worden. Garandeert de minister dat elke euro bestemd voor boscompensatie, uitsluitend besteed is aan de aankoop van gronden voor bebossing? Hij informeert waarom de historische reserve, 8,5 miljoen euro, pas bij de begrotingsaanpassing zal toegevoegd worden en niet nu, bij de gewone begroting. Voorts wil hij weten waarvoor de minister die middelen denkt te gebruiken. De eerder geuite ideeën van de minister daaromtrent werden meteen bij het vuilnis geplaatst, ook door haar coalitiepartners. Heeft ze een plan van aanpak voor de besteding van de historische reserve?

Hermes Sanctorum-Vandevoorde wist niet dat er ook in 2016 2 miljoen euro van het Rubiconfonds zou worden afgehouden. Van 2015 wist hij het wel, bij de begrotingsbesprekingen was daar heel wat kritiek op, van hem, maar ook van N-VA-leden. Bij de eerstvolgende grote overstroming zullen die besparingen gebruikt worden om te argumenteren dat de Vlaamse Regering maar vooral de bevoegde minister het waterbeleid onvoldoende belangrijk vindt om geld vrij te maken voor het vrijwaren van overstromingsgevoelige gebieden, signaalgebieden met een harde bestemming die beter niet verhard of bebouwd worden.

Dat de minister zei dat de taakstelling van het RSV: 38.000 ha extra natuur, 10.000 hectare extra bos, op schema zit, wordt tegengesproken door de natuur-indicatoren van 2015. Denkt de minister de taakstelling vervat in het Pact 2020 te bereiken? De minister acht een GRUP de beste manier om ruimtelijk bedreigde bossen te beschermen. Nochtans zei ze zelf enige tijd geleden dat dergelijke

plannen soms onvoldoende snel of onvoldoende beschermend zijn. Er lagen zelfs extra plannen op tafel ter bescherming van de toplaag. Heeft de minister die van tafel geveegd?

Hij heeft begrepen dat er inzake IHD 7 miljoen euro voor flankerend beleid en 8 miljoen euro voor inrichting vrijgemaakt wordt. Hoe wordt dat laatste verdeeld? De minister heeft daarnaast nog niet geantwoord op zijn vraag over de invasieve exoten.

Bart Nevens leest in de beleidsbrief dat er bijkomend onderzoek loopt naar statiegeld op eenmalige kunststofdrankverpakkingen en blikjes, met verplichte inzameling via grote distributie en vrijwillige inzameling op recyclageparken. Het is bizar dat er nu een beslissing gevallen is, terwijl daar niets van terug te vinden is op de ministerraad. De minister zegt dat het in 2018 aan de orde zal zijn, en kondigt een zwerfvuilcompensatiefonds aan. Ook in de pers is er al een en ander over te lezen. Nochtans weet de stuurgroep bij het onderzoek niet dat de studie afgelopen is en de minister al conclusies getrokken heeft.

Is de minister van plan om naast de distributie- en de drankverpakkingsector ook de verpakkingindustrie en de kauwgomindustrie te vragen een bijdrage te leveren om het zwerfvuil aan te pakken? Drankverpakking is immers slechts een onderdeel van het probleem. Stoppen die bijdragen als in 2018 toch statiegeld ingevoerd wordt? Overleg met andere gewesten is volgens de minister nodig, maar als dat dezelfde toer opgaat als de klimaatonderhandelingen is 2018 voorbarig.

Hij steunt de opmerkingen van Bruno Tobback over het beroep bij de deputatie. Ook hij kwam al in aanraking met het ruimtelijke beleid van de provincie Vlaams-Brabant. Als gemeenten met de provincie 'in bad' moeten zoals de minister zegt, bestaat het risico dat er eentje kopje onder geduwd wordt. Het provinciale beleid staat immers haaks op het beleid van bepaalde gemeenten. De minister heeft wel degelijk de taak de beroepsuitspraken van de provincie te controleren en namelijk via de gewestelijke stedenbouwkundige ambtenaren. Uit het antwoord op een schriftelijke vraag leert hij dat er weinig initiatieven zijn van de gewestelijke stedenbouwkundige diensten om flagrante beslissingen van de deputatie, ingaande tegen structuurplannen op elk niveau, in beroep te behandelen. Het excuus is weinig mensen en weinig middelen, maar het komt de lokale stedenbouwkundige visies niet ten goede. De deputatie krijgt eigenlijk een vrijgeleide en maakt daar dus publiciteit voor in De Zondag. Kortom, hij pleit voor meer middelen en mensen om de beroepsuitspraken van de deputaties te controleren. De deputatie moet optreden bij procedurele fouten, maar een beroepsuitspraak tegen de visie en stedenbouwkundig beleid van een gemeente komt haar niet toe. Hij is bereid om met Bruno Tobback te bekijken of er een mouw aan te passen valt met een decreetwijziging.

De aankoop van de 1000 ha bos in de Rand, conform het regeerakkoord, verheugt de spreker. De minister heeft het over de Brusselse rand, N-VA is voorstander van inplanting in de Vlaamse Rand. Hoeveel van de 1000 ha liggen vast, zijn er verwezenlijkt? Hoeveel geld heeft ANB daarvoor?

De beoefenaars van motorcross zullen het graag horen dat hun tijdelijke oefenterreinen nu na twintig jaar van de minister een VIP-behandeling krijgen. Hij heeft ondertussen van minister Ben Weyts vernomen welke er al gerealiseerd zijn: de provincie Vlaams-Brabant onderhandelt nog met de haven om een provinciaal ruimtelijk uitvoeringsplan op te stellen, de anderen zijn dode letter gebleven. Hij zal een voorstel van resolutie indienen waarin hij de Vlaamse Regering vraagt om meer ruimte te geven dan de tijdelijke havengebieden. Hij ziet onder meer mogelijkheden in de herbestemming van militaire domeinen.

Lydia Peeters heeft geen antwoord gekregen op al haar vragen maar neemt aan dat een en ander tijdens de uitvoering wel zal duidelijk worden. Over de informatiedoorstroming over complexe projecten wou ze eigenlijk weten hoe de minister ervoor zal zorgen dat er meer dossiers dan het huidige tiental worden ingediend. Aangaande het BRV is ze het eens met de kritiek van Axel Ronse. De minister zegt de gebiedsgerichte en geïntegreerde ruimtelijke ontwikkeling genoegzaam te linken aan de bestaande mobiliteitsplannen, woonbeleidsplannen, waterbeleidsplannen, milieubeleidsplannen enzovoort. De werktekst van het witboek BRV verontrust haar omdat die lijkt te suggereren bij de gebiedsgerichte ontwikkeling eerder te focussen op grotere regio's, terwijl regiovorming de grote opstap naar het BRV is. Ze informeert hoe de verplichting van elke gemeente om aan te sluiten bij een regionaal samenwerkingsverband strookt met de lokale autonomie. Dat verplichtend karakter spoort niet met het vertrouwen dat de regering zegt te geven aan de lokale besturen. Ze mist daarnaast wat meer informatie over de integratie van de socio-economische vergunningen in de omgevingsvergunningen in het betoog van de minister.

Willem-Frederik Schiltz informeert opnieuw hoe de minister de rol van de consument in de transitie naar een sterkere kringlooeconomie ziet. Hij heeft het dan niet over het statiegeld. Inzake ecodesign vindt hij de ambities eerder beperkt. Kwaliteitsmerken en bewustwording zijn belangrijk, maar voor een ommekeer zijn forsere maatregelen nodig. Niet evident, maar het plan C biedt wel een richting. Hij pleit ook voor voldoende ondersteuning van dat plan. Het transitie management is bijzonder complex, vergt tijd en inzet en expertise.

Over de variant op de Nederlandse greendeals is dit lid enthousiast. Hij acht het een zeer interessant concept om ondernemers te helpen in een circulair economisch model te stappen door hen te begeleiden, onder meer bij het verkrijgen van vergunningen. Ondernemers met een interessant model mogen erdoor echter niet in een nieuw administratief keurslijf geperst worden, het moet hen net helpen om gemakkelijker en sneller hun project te realiseren. Voor veranderingsgericht bouwen heeft hij alleen maar lof. Vlaanderen moet daar sterk op inzetten, de ruimte is beperkt, zeker in stedelijke gebieden is het een troef. De Vlaamse Regering en overheid zullen de shift van productgebruik naar wat de minister de dienstformule noemt, stimuleren. Hoe zal dat gebeuren?

Minister *Joke Schauvliege* is verwonderd over het wantrouwen van Bruno Tobback tegen de provincies. In de vijf deputaties zitten acht gedeputeerden van sp.a die ook twee gouverneurs levert. Los van de leden van het bestuur, stelt *Bruno Tobback* gewoon vast wat in praktijk gebeurt. Hij is van oudsher voor provincies, maar met deze aanfluiting geneigd voor de afschaffing ervan te stemmen. Als de minister dit tolereert, is ze voor hem geen minister van Ruimtelijke Ordening meer.

Het parlement heeft beslist om het administratieve beroep bij het nieuwe Omgevingsvergunningsdecreet te behouden, aldus *Joke Schauvliege*. Daarbij is de inspraak van de gemeenten versterkt. Een gemeente kan haar visie toelichten waaraan de provincie haar uitspraken moet afwegen. Daarnaast moet een provinciale omgevingsvergunningscommissie de deputatie advies geven over beroepsbeslissingen. In die commissie zijn de gemeenten vertegenwoordigd. Die regeling treedt volgend jaar in voege. Als Vlaanderen inbreuken vaststelt, kan het naar de Raad voor Vergunningsbetwistingen stappen.

De minister zal niet alle quick wins uit de proefprojecten voor bedrijventerreinen, maar slechts een selectie aan de regering voorleggen. De grotere projecten zullen deel uitmaken van het BRV. Om een en ander sneller te laten verlopen, komt er naast dat plan ook een Instrumentendecreet.

Inzake de omgevingsvergunning zijn de architecten in ieder geval een doelgroep, met specifieke opleidingen. De belangstelling en het enthousiasme voor die opleidingen is groot.

Wat het Vlaams Klimaatfonds betreft, stelt de minister dat eens er intra-Belgische afspraken zijn en er geld vrijkomt er afspraken zullen gemaakt worden over de bestemming. Nu ligt daar nog niets definitief vast. In het Klimaatbeleidsplan staat een rangorde op basis waarvan er beslist wordt over de nieuwe projecten. In het regeerakkoord staat dat de middelen prioritair gebruikt worden voor energiebesparende investeringen in gebouwen. De Vlaamse Regering zal te gepasten tijde daarover beslissen en daarbij rekening houden met het ESR-effect. Momenteel is de verwachting dat er in 2016 3,5 miljoen euro in het fonds komt, wat een ESR-aantikeffect heeft. Momenteel is niet beslist dat er middelen uit het fonds besteed worden aan de indirecte koolstoflekkagekosten.

Hermes Sanctorum-Vandevoorde verduidelijkt dat hij vraagt of er op één of andere manier een compensatie van competitiviteitsverlies komt. In 2014 besteedde het Hermesfonds 49,3 miljoen euro aan compensatie voor de kosten van 2013. Komt er dit jaar ook een compensatie?

Minister *Joke Schauvliege* geeft mee dat minister Philippe Muyters heeft gemeld dat er op dit ogenblik geen middelen in het Hermesfonds gereserveerd zijn voor indirecte koolstoflekkagekosten.

Hoewel sommigen doen uitschijnen dat het Boscompensatiefonds intransparant werkt, is het libellé duidelijk: de middelen kunnen en zullen uitsluitend voor de aanleg van bossen worden aangewend. Waar de middelen van 2015 precies naartoe gaan, valt nog niet te zeggen omdat de projecten van lokale besturen op de projectop-roep weliswaar ingediend zijn, maar de beslissing erover nog niet gevallen is. Hetzelfde geldt voor de andere projecten gefinancierd in dat fonds. Voor 2016 zijn de middelen weliswaar al ingedeeld per categorie, maar als een projectoproep bijzonder veel bijval heeft, kunnen de budgetten verschuiven. Ook als de overheid de kans krijgt om geschikte bossen aan te kopen, zullen daarvoor middelen vrijgemaakt worden.

Minister Joke Schauvliege zegt dat pas na de opmaak van deze begroting de geesten gerijpt zijn om de pot van 8,5 miljoen euro aan te wenden. De minister zal daarover dus pas voorstellen doen bij de begrotingsaanpassing. Wat de huidige aanwending betreft, geeft de minister nog onderstaande cijfers mee. Het betreft bedragen die op dit moment reeds vastgelegd zijn, en houdt geen rekening met de dossiers die nog ter advies voorliggen zoals de projectoproep bebossing en enkele aankoopdossiers bij het ANB.

Wat de momenteel gekende vastleggingen van Boscompensatiefonds betreft, geeft de minister volgende cijfers mee:

- ANB-projecten in 2014: 1,855 miljoen euro; in 2015: 813.000 euro;
- VLM lokale grondenbanken in het kader van bebossing in 2014: 850.000 euro; in 2015: 850.000 euro;
- projectoproep bebossing in 2014: 222.000 euro.

De beleidsbrief was klaar begin oktober, toen de studie over het statiegeld nog niet opgeleverd was. De resultaten ervan worden geïmplementeerd in het uitvoeringsplan voor huishoudelijke afvalstoffen. De bedoeling is het statiegeld in 2018 als stok achter de deur te houden indien het alternatieve plan van de industrie geen resultaat oplevert.

De meerderheid heeft inderdaad beslist te besparen op het Rubiconfonds. Vermoeden dat er verontwaardiging over zal zijn bij overstromingen, houdt de

denkfout in dat het Rubiconfonds ingezet wordt voor schadevergoedingen. Het is een keuze geweest het alleen aan te wenden voor planschade.

Wat de zonevreemde bossen betreft, heeft de minister uitdrukkelijk gezegd dat beide denksporen voor haar belangrijk zijn: de ruimtelijke uitvoeringsplannen maar, omdat de procedures soms traag verlopen, ook een overkoepelende bescherming tot alles in voege is.

In het regeerakkoord staat niet dat de overheid 1000 ha extra zal aankopen, maar wel dat er zoveel hectare toegankelijk groen komt in de Vlaamse Rand, dus zowel door aankoop als ontsluiting van bestaande domeinen. De laatste stand van de aankopen is als antwoord op een schriftelijke vraag aan het parlement bezorgd. Ze zal de parlementsleden ook een overzicht geven van de plannen om bestaande domeinen toegankelijk te maken.

Het ANB maakt een lijst van de invasieve exoten. Daarover is wel wat discussie. De minister geeft ter zake nog mee dat hierbij kan verwezen worden naar het antwoord op de schriftelijke vraag nr. 973 van 13 augustus 2015 van mevrouw Sabine Vermeulen. Wat de samenwerkingsovereenkomst betreft waarnaar verwezen wordt in het antwoord op vraag 4, a), is de stand van zaken als volgt: de juristen van de werkgroep IAS hebben een ontwerp opgemaakt. Dit ontwerp is echter slechts een eerste oefening, gedaan door alleen de juristen. Een eerste bespreking van dit ontwerp met de andere leden van werkgroep IAS (de wetenschappers en beleidsmatige leden) is gebeurd op 30 oktober. De opmerkingen moeten nog verwerkt worden in het ontwerp, alsook moeten er nog een aantal hoofdstukken verder uitgewerkt worden. Daarnaast zijn er een aantal onderdelen die uitwerking zullen vinden in een uitvoerend samenwerkingsakkoord vanwege de noodzaak van detaillering of vereiste van flexibele wijzigbaarheid. Wat de Europese lijst van invasieve exoten betreft, zal het Europees Comité (in het kader van comitologie) in december over het Commissievoorstel 'lijst van IAS' stemmen. Indien de lijst afgeketst wordt, betekent dit dat diverse deadlines die de verordening oplegt, zullen verschuiven, aangezien deze gelinkt zijn aan de datum dat de lijst aangenomen wordt.

De 8 miljoen euro investeringen voor het herstelbeleid in IHD gaat naar het terrein zelf. Ze zal nagaan of het mogelijk is een meer gedetailleerd overzicht te geven.

Met betrekking tot de socio-economische vergunning verwijst de minister naar haar eerder antwoord hieromtrent. Gebiedsgerichte werking kan ook voor kleinere gebieden, zelfs per gemeente.

Etikettering en productnormering zijn federale bevoegdheden, maar Vlaanderen kan de consument wel sturen in de richting van de circulaire economie door bewustwordingscampagnes. Dat de vervuiler betaalt, onder meer de bijdrage voor storten op containerparken, moet consumenten ontmoedigen om producten te kopen die niet recycleerbaar zijn. Ook voor ecodesign is productnormering een federale materie. Als er een aanvaardingsplicht is, zijn producenten geneigd het restafval van hun producten te beperken en er zoveel mogelijk onderdelen in te stoppen die ze opnieuw als grondstof kunnen gebruiken, wat het ecodesign stimuleert. Eens er goede voorbeelden zijn van complexe realisaties, zal dat reclame op zich zijn. Het komt erop aan ze voldoende bekend te maken bij lokale bestuurders.

Drinkwatermaatschappijen passen doorgaans hun tarieven aan op basis van hun kosten. Ze beschikken over informaticasystemen, de minister ziet niet in waarom een wijziging van de factuur drastische kosten zal meebrengen. De afschaffing van het gratis water is een budgettaire nuloperatie voor de drinkwatermaatschappijen en voor de Vlaamse overheid. De besparingen op waterzuivering weerlegt ze door te wijzen op de bijkomende 60 miljoen euro voor waterzuivering uit de algemene

middelen. Aan de bijdrage uit het Minafonds zijn er geen wijzigingen gepland, zoals blijkt uit de begroting.

Voor de combi-renovatiepremie geeft de minister nog mee dat de middelen zijn overgemaakt aan de minister van Wonen. In totaal zijn er 27 aanvragen voor een Vlaams Klimaatfondspremie. Stand van zaken op 24 november 2015:

- totaal belofte: 3.264.830 euro;
- totaal 80% voorschot: 1.387.385 euro;
- totaal 20% reserve voor afrekening: 346.846 euro;
- totaal afrekening: 296.500 euro.

Er zijn 961 woongelegenheden betrokken, waarvan 642 woningen en 319 appartementen. Het resterende budget is 2.504.439 euro. Verwacht wordt dat deze resterende middelen ook vrij snel zullen worden gebruikt.

Wat de middelen voor de premie voor gecombineerde en gelijktijdige investering in muurisolatie en beglazing betreft, meldt de minister dat deze volledig zijn opgebruikt door de elektriciteitsdistributienetbeheerders.

Axel Ronse denkt dat de grootste promotieactie voor nieuwe complexe projecten de tien proefregio's van het BRV geweest zijn. In hun quick wins staan er immers heel wat mogelijke complexe projecten. Hij moedigt de minister aan gebruik te maken van het bestaande decreet, om daar zoveel mogelijk projecten naar toe te leiden.

Gezien het belang van het BRV, voor de spreker de belangrijkste regeringsrealisatie deze regeerperiode, vraagt hij toch wat meer informatie over de richting die de minister uit wil. Dat kan ze bijvoorbeeld door te zeggen welke van de quick wins ze een pioniersrol ziet spelen. Dat zou het mogelijk maken nu ook echt het BRV te bespreken.

Voor een betere monitoring van bedrijventerreinen zegt de minister enkel de instrumenten te vereenvoudigen via het Instrumentendecreet. Voor de spreker is dat slechts één aspect van een betere monitoring en een kortere doorlooptijd tussen inkleuring en ingebruikname.

Rob Beenders wijst de minister erop dat drinkwatermaatschappijen voor wie de veranderingen budgetneutraal moeten zijn, verplicht zijn bij stijgende kosten voor IT en communicatie de factuur te verhogen. De sector heeft ook expliciet gevraagd om die kosten te mogen doorrekenen. Budgetneutraliteit kan niet gebaseerd zijn op de norm van de vorige jaren, maar op de reële kosten die ze zullen maken. De Vlaamse gezinnen zullen dus de kosten van het nieuwe decreet betalen, tenzij de minister dat zal betalen uit de eigen middelen.

Voor *Hermes Sanctorum-Vandevoorde* is het de minister die denkfouten maakt. Het water vasthouden aan de bron is dé prioriteit om overstromingen te vermijden. Hij weet dat het Rubiconfonds dient voor planschadevergoedingen en subsidies aan provincies en lokale besturen. Dat de minister daar voor 2015 en 2016 niets voor opzij zet, zal haar aangerekend worden. Het fonds is het belangrijkste instrument om schade bij overstromingen te vermijden door het vrijwaren van de signaalgebieden.

De minister had het over een inhaalbeweging voor de taakstelling van het RSV. In de rapporten van de voorbije jaren over de natuurindicatoren wordt er telkens op gewezen dat de taakstellingen helemaal niet op schema zitten om het doel tegen 2020 te bereiken. Als de minister zegt dat wel te halen, zegt ze impliciet de komende tijd een forse inhaalbeweging te doen bij de afbakening.

Hij verzoekt de minister de informatie over de internationale klimaatfinanciering aan de minister-president te vragen en aan de commissie te bezorgen.

Voor verdere informatie over het BRV verwijst minister *Joke Schauvliege* naar het groenboek uit de vorige regeerperiode. Momenteel wordt dat vertaald in een witboek. Daarover zijn er heel veel inspraakmomenten. Indien het parlement dat wil, kan het daar met de administratie over van gedachten wisselen.

In de quick wins zijn er twee categorieën: die snel door de regering beslist kunnen worden en die in het kader van het BRV bekeken worden. Het gaat dan om strategische projecten geënt op dat beleidsplan, wat niet uitsluit dat het ook VIP of complexe projecten zijn. Heel wat regio's hebben mobiliteitsdossiers voorgesteld, wat afstemming vergt met dat beleidsdomein.

Na de zesde staatshervorming heeft Vlaanderen een waterregulator aangesteld die zich buigt over tariefverhogingen die de drinkwatermaatschappijen vragen. Op dit moment hebben ze daarvoor geen vraag ingediend. Momenteel vragen ze dus geen compensatie voor kosten van de nieuwe drinkwaterfactuur. Dat is een budgetneutrale oefening. De minister ziet in de nabije toekomst wel factoren die de kosten voor de maatschappijen aanzienlijk zullen opdrijven: het vervangen van de loden leidingen en andere verouderde infrastructuur. Kosten voor mogelijk aanpassen van IT zullen daartegen, zo ze al nodig zijn, klein bier zijn.

5. Indicatieve stemming

Het aan de commissie toegewezen gedeelte Omgeving en Natuur van de algemene uitgavenbegroting 2016 wordt indicatief aangenomen met 8 stemmen tegen 3.

II. Deel Energie, bevoegdheid van Annemie Turtelboom, vice-minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie

Het deel Energie werd op 18 en 25 november 2015 besproken.

1. Toelichting door de minister

1.1. Begroting

Minister *Annemie Turtelboom* stelt dat de middelenbegroting en de algemene uitgavenbegroting 2016 voor Energie kunnen worden samengevat in een aantal blokken.

Energieleningen

Voor de energieleningen zijn er aanpassingen van zowel de ontvangsten als de uitgaven. De totale ontvangsten met betrekking tot de energieleningen worden in 2016 met 1,359 miljoen euro verhoogd tot 18,859 miljoen euro, dit als gevolg van bijkomende terugbetalingen die rechtstreeks gelinkt kunnen worden aan het feit dat er meer energieleningen werden verstrekt in 2015. De renteontvangsten die ESR-matig aanrekenbaar zijn, worden in de begroting 2016 voor het eerst op een afzonderlijk begrotingsartikel gepresenteerd. Zo kan men duidelijk het verschil zien tussen kapitaal en rente.

Om de succesvolle energieleningen in 2016 nog verder te versterken, worden de ESR-8-middelen die ter beschikking worden gesteld om nieuwe leningen te kunnen toekennen, met 25 miljoen euro verhoogd tot 55 miljoen euro. Er werd gestart met 15 miljoen euro. Dat bedrag steeg eerst tot 17,5 miljoen euro, werd dan opgetrokken tot 30 miljoen euro en volgend jaar komt er nog 25 miljoen euro bij.

Loonkredieten VEA

De loonkredieten voor het VEA worden in 2016 met 268.000 euro verhoogd tot 4,815 miljoen euro. Om het VEA toe te laten zijn toegenomen taken goed uit te voeren, werd beslist om de personeelsbezetting met zes voltijdse equivalenten of 329.000 euro te verhogen, en dit via een overdracht vanuit de loonbudgetten van VLABEL. De totale massa van de Vlaamse overheid blijft dus dezelfde: efficiëntiewinsten in het ene departement geven ruimte in het andere departement.

Ook een actualisatie van de loonkost van de twee personeelsleden die sinds 1 januari 2015 werden overgenomen van het FRGE geeft aanleiding tot een verhoging van 18.000 euro, terwijl ten gevolge van de generieke besparingsmaatregelen, dat is de koppenbesparing, de loonkredieten met 79.000 euro worden verminderd.

Groene warmte

Sinds 2015 is in de financiering van groene warmte voorzien via het Energiefonds, maar voor de engagementen uit het verleden die via het begrotingsartikel 'werking en toelagen (de energieopwekking uit hernieuwbare energiebronnen bevorderen)' werden vastgelegd, worden in 2016 400.000 euro bijkomende vereffeningskredieten ingeschreven.

Zero emission bonus

Om de markt van elektrische wagens of waterstofwagens te stimuleren, wil de minister in 2016 een 'zero emission bonus' in het leven roepen om toe te kennen bij de aankoop van deze voertuigen, net zoals dat in heel veel andere Europese landen gebeurt. Hiervoor wordt in de begroting 2016 een gesloten enveloppe van 5 miljoen euro opgenomen. Die is beperkt in de tijd en bovendien is de premie degressief, dus eenmalig bij aankoop. Het enige doel is het op gang brengen van de markt. Het is absoluut niet de bedoeling om een langdurige financieringslijn te openen. Net zoals in alle andere landen is de premie beperkt in de tijd, maar bovendien ook degressief. Vlaanderen is dus strenger. Het moet voor iedereen duidelijk zijn dat het een eenmalige injectie is.

Energiefonds

Voor het Energiefonds zijn er wijzigingen aan ontvangsten- en uitgavenzijde. Op 17 november 2015 werd in de commissie Financiën en Begroting het debat al gevoerd over het begrotingsartikel voor het Energieheffingsfonds. De minister werkt om heel bewuste redenen via een fonds. De schulden die vroeger werden gecreëerd op basis van de groenestroomcertificaten, werden ondergebracht bij de distributienetbeheerders en daardoor waren ze gedeeltelijk onzichtbaar voor het Vlaams Parlement. Toen er in het verleden debatten over waren, waren die niet gebaseerd op de keiharde cijfers, het verliep immers niet via de Vlaamse begroting. In het regeerakkoord is afgesproken om de schulden uit het verleden weg te werken. Het is immers bijzonder moeilijk om met engagementen voor de toekomst te werken zolang schulden uit het verleden worden meegesleept.

Het amendement over hoe aan de energieheffing vormgegeven zal worden, ligt nog ter advies bij de Raad van State. Zodra het terug is, zal de minister de opmerkingen verwerken en wordt het door de regering als amendement ingediend. Het advies van de Raad van State zal er uiterlijk op 2 december zijn. Er is een duidelijke link met de begroting, dat bleek ook in het debat in de commissie Financiën van 17 november: het betreft een begrotingsartikel via een fonds. Er wordt via een fonds gewerkt om zo duidelijk en transparant in de begroting te hebben dat het geld dat wordt opgehaald, wordt gebruikt om de schulden uit het verleden af te lossen. In het Energiefonds komt nog een aparte classificatie waarmee duidelijk wordt dat

wat er binnenkomt via de heffing, naar de afbetaling van de schulden gaat. Zo kan die dynamiek exact worden gebruikt en kan het geld uit het Energieheffingsfonds op geen enkele manier voor andere zaken worden gebruikt. Zo kunnen ook de overschotten geleidelijk aan uit de markt genomen worden. Op die manier wordt tegemoetgekomen aan de kritiek van het Rekenhof dat alle inkomsten dienen voor het wegwerken van de schulden van het verleden of voor het uit de markt nemen van overschotten. Er wordt in een apart artikel voorzien waarbij de uitgaven van de opkoop van de certificaten worden afgezonderd binnen het fonds. Zo kan er geen enkele discussie over zijn.

Voor groene warmte en voor de VREG zijn er geen verschillen in het fonds te noteren.

Werkingskredieten VEA

De minister vermeldt ten slotte nog dat de werkingskredieten van het VEA met 3000 euro werden verlaagd wegens overdrachten naar het facilitair bedrijf met 2000 euro voor warme dranken, en naar Kanselarij en Bestuur met 1000 euro voor de overgedragen taken van Jobpunt.

1.2. Beleidsbrief

Missie en visie

Energie-efficiëntie is een grote prioriteit voor het beleid van de Vlaamse Regering, vanuit de overtuiging dat het enige kilowattuur dat gratis is, het niet verbruikte kilowattuur is. De Vlaamse Regering wil uiteraard een heel betrouwbare elektriciteits- en gasvoorziening. Er is nauw contact met de Federale Regering, want die is bevoegd voor de bevoorradingzekerheid. Er is ook aandacht voor de eigen energievoorziening en decretaal geproduceerde energie.

Er wordt gewerkt aan een nieuw actieplan rond hernieuwbare energie. De doelstellingen worden bijgesteld, aangezien er voor de doelstellingen voor wind betere cijfers worden gehaald dan voor andere onderdelen. Het is dus nodig het actieplan te herbekijken.

De langetermijnvisie rond het energiepact moet vorm krijgen, in volledig respect met de resolutie die in het Vlaams Parlement is aangenomen. De minister is ervan overtuigd dat het energiepact slechts zal werken op het moment dat het voldoende gedragen is.

Via het Renovatiepact is het debat opgestart om de energiestaat van gebouwen te verbeteren. Er is in het parlement al een terugkoppeling gebeurd van die werkzaamheden. Die werkzaamheden worden verder geconcretiseerd, met als bedoeling om het bestaand woningpark te verbeteren.

Het investeringsklimaat moet aandacht hebben voor derdepartijfinanciering. De minister heeft samen met minister Philippe Muyters het ESCO-fonds binnen PMV opgestart. Eind dit jaar zouden de juridische werkzaamheden daarover volledig zijn afgerond. Dan kunnen die ESCO-financiering en die derdepartijfinanciering effectief van start gaan om op die manier bedrijven te stimuleren om te investeren in energie-efficiëntie.

Er wordt ten slotte volop gewerkt aan het energiearmoedeplan. Er zijn al een aantal maatregelen genomen, zoals de energieleningen die werden uitgebreid voor huishoudelijke toestellen voor kwetsbare groepen. Er wordt gewerkt aan het energiearmoedeplan omdat het buiten kijf staat dat het percentage van het beschikbare

inkomen dat naar energie gaat, proportioneel hoger is voor mensen in armoede dan voor andere mensen.

Strategische doelstellingen

Energietransitie naar een nieuw systeem

Er wordt volop gewerkt aan een energietransitie naar een nieuw systeem. Daarbij moet er een gelijk speelveld zijn op basis van een Europees en internationaal instrumentarium. Er moet een energiebevoorrading zijn van de toekomst, naar een gezonde energiemix. Er moet een fast lane zijn, waarbij er gekeken wordt waar er nog plaatsen kunnen komen voor windmolens. Er moet aandacht zijn voor energie-efficiëntie. De hernieuwbare energieproductie moet worden bekeken in een Europese context. Onlangs werd er een debat gevoerd over de overtollige hernieuwbare energie die er zou zijn in bepaalde landsdelen en bepaalde andere landen. We moeten bekijken op welke manier Vlaanderen daarin kan meestappen. De minister zelf zal veel meer aandacht besteden aan de Europese en internationale context. Ook voor Vlaanderen is het belangrijk rechtstreekse ingangen te hebben en niet alleen te werken via het Belgische niveau op dat vlak. Er moet worden gewerkt aan de toekomst van de distributienetten met een bijzondere aandacht voor de interconnecties. Er moet een energienorm voor de industrie worden vastgelegd, al moet dit samen gebeuren met het federale niveau.

Grondige verbetering van de energieprestatie van het bestaand gebouwenpark

Er moet een grondige verbetering van de energieprestatie van het bestaande gebouwenpark worden gerealiseerd. De bouwstenen en werven voor het Renovatiepact werden op 17 juli door de Vlaamse Regering vastgelegd. Eigenlijk is er daarbij maar één doel: de renovatiegraad van de bestaande woningbouw verhogen. Er is al een daling vastgesteld van 25 procent huizen zonder dakisolatie naar 18 procent. Dat cijfer moet nog verder dalen. Vorige week heeft de minister in de plenaire vergadering beloofd de detailcijfers van de premies over te maken aan het parlement. Dat is nog niet gebeurd, maar zij zal dat zo snel mogelijk doen.

Strategische middellangetermijndoelstellingen 2020

Het eindenergieverbruik moet efficiënter worden gemaakt. Er moet meer hernieuwbare energie komen en meer groene warmte. Het energieverbruik in de woningen van kwetsbare gezinnen moet verminderen via sociale energie-efficiëntiemaatregelen die ook het risico op energie-armoede verlagen. Een goede dienstverlening op de elektriciteits- en gasmarkt moet worden verzekerd. Er moet een betrouwbare elektriciteits- en gasvoorziening zijn.

Operationele doelstellingen

Versterken van beleidsinstrumenten voor de verbetering van de energieprestatie van bestaande gebouwen

Het woningpark moet tegen 2050 energetisch worden opgewaardeerd. Waarom een ambitie tegen 2050? Er is vooral heel veel efficiëntie op het moment dat er wordt gewerkt op natuurlijke momenten in een woningpark, dus op het moment dat men aankoop of verkoop heeft, dat er een nieuwe huurder komt, dat een woning op de huurmarkt komt. Daarom is er dat langetermijnperspectief. Men kan niet zomaar inbreken in de individuele eigenaarsverantwoordelijkheden.

De energiepremies worden hervormd. Op 17 november 2015 heeft het eerste overleg van de voorbereidende werkzaamheden binnen de Vlaamse Regering

plaatsgevonden. Er wordt verder ingezet op de energieleningen. Mensen hebben er nood aan. Het is een efficiënt en transparant systeem. De drempel is een stuk lager dan bij de banken.

De EPC-regeling moet verder worden vervolmaakt. Een aantal wijzigingen werden al goedgekeurd in de commissie en worden op 18 november 2015 voorgelegd in de plenaire vergadering. Er wordt gewerkt aan de ontwikkeling van het concept renovatieadvies. Er wordt ingezet op de permanente vorming van energiedeskundigen vanaf 1 januari 2017.

De EPB-regelgeving moet worden vervolmaakt na een vierde evaluatienota. Vooral op dat vlak moet er worden gewerkt aan een vereenvoudiging en transparantie. De klassieke klachten die vanuit het terrein komen, is dat het te complex is en dat het moet worden verbeterd.

Stimuleren van energie-efficiëntie in ondernemingen

De energie-efficiëntie in ondernemingen moet worden gestimuleerd via die verplichte energieaudits voor grote ondernemingen, het ontwikkelen van een benchmarktool voor kmo's: de pilootprojecten in kader van ESCO-fonds en de energiebeleidsovereenkomsten.

Versterken van gunstig investeringsklimaat voor hernieuwbare energieproductie

Er wordt voortgewerkt aan een gunstig investeringsklimaat voor hernieuwbare energieproductie. Het actieplan Hernieuwbare Energie 2020 moet worden uitgevoerd. De Fast Lane voor de windmolens moet ervoor zorgen dat er een draaiboek is voor het realiseren van draagvlak en participatie. Er moeten innovatieve projecten zijn. Het groenestroomcertificatensysteem wordt bijgestuurd, waarbij het certificatenoverschot wordt weggewerkt en er naar een duidelijke transparante prijszetting wordt gegaan.

Versterken van een gunstig investeringsklimaat voor groene warmteproductie

Er wordt ook ingezet op groene warmte. Volgens onderzoek is groene warmte zes tot dertien keer goedkoper dan groene stroom. Op dat vlak heeft Vlaanderen een achterstand in te halen ten opzichte van Nederland en de Scandinavische landen. Er moeten bijkomende maatregelen worden uitgewerkt om het potentieel dat er op dit moment is en dat wordt opgewekt uit biomassa en omgevingswarmte, verder te ontwikkelen. Er wordt voortgewerkt met de call groene warmte. Dat werd ook uitgebreid naar geothermie. Er zijn belangrijke geothermieprojecten. De Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO) verricht daarbij belangrijk werk. Als geothermie een doorbraak kent, kan ook de restwarmte in aanmerking komen voor calls om aan te sluiten op groene warmte.

Uitwerken en uitvoeren van een actieplan Clean Power for Transport

Het actieplan 'Clean Power for Transport' werd door de Vlaamse Regering goedgekeurd en wordt nu verder geconcretiseerd. Daarbij wordt er in een overgang voorzien naar meer nieuwe wagens op de Vlaamse wegen en bijkomende infrastructuur. Er wordt heel duidelijk gekozen voor elektriciteit en waterstof als droom voor de toekomst, met nul emissies. Ondertussen wordt er gewerkt met tussen technologieën zoals aardgas. Het blijft een fossiele brandstof, maar met een veel betere efficiëntie, namelijk 95 procent minder uitstoot van fijn stof ten opzichte van diesel. Dat actieplan moet klaar zijn tegen eind 2015, zodat het niet alleen grote ideeën zijn. Op 17 november 2015 is de bespreking gestart van een belangrijk deel van het actieplan, namelijk de vergroening van de verkeersfiscaliteit. Op

die manier kan niet alleen de BIV, maar ook de jaarlijkse verkeersbelasting verder worden vergroend.

Versterken van een gunstig investeringsklimaat voor wkk en warmtenetten

Er moet een regelgeving komen in de eerste helft van 2016. Het energie-armoedeplan moet eind dit jaar klaar zijn. Begin 2016 moeten er concrete voorstellen zijn.

Versterken sociaal energiebeleid

In het kader van het uitwerken van energiearmoedeplan moeten er begin 2016 concrete voorstellen worden geformuleerd.

Organisatie en processen van het elektriciteits- en aardgasnet verbeteren

Er wordt ook bekeken op welke manier de organisatie en processen van het elektriciteits- en aardgasnet kunnen worden verbeterd. De problematiek van het leveranciersmodel wordt bekeken. Dat model werkt zeer goed, maar heeft een aantal bijstellingen nodig en werkt op die flexibiliteit.

Maatregelen voor gezinnen en bedrijven

Volgens het regeerakkoord wordt er ook gekeken naar maatregelen voor gezinnen en bedrijven met betrekking tot de aansluitbaarheid op het aardgasnet.

Minister Turtelboom gaat dit najaar naar de Vlaamse Regering met een ontwerp van decreet over energiefraude. Daar zijn al enkele debatten over gevoerd. De administratie monitort de energieprijzen met het oog op een energienorm. Er gebeurt een benchmark op alle deelcomponenten, er komt een inventaris van maatregelen en een evaluatie van de impact van de genomen maatregelen.

De minister is bezig met de studie naar de invoering van de slimme meters. Bepaalde kritiek die al is geventileerd over de energieheffing, zou kunnen worden opgevangen als heel Vlaanderen een slimme meter zou hebben, want dan kan worden gekeken of achter een laag verbruik zonnepanelen zitten, of iemand die alleen in een huis woont. Op dit moment is dat onderscheid niet mogelijk. Veertien van de achttien Europese landen zijn bezig met de uitvoering van de slimme meters, ook Vlaanderen moet er echt werk van maken.

*Beleidskader voor distributienettarieven implementeren
Vlaamse Energieadministratie versterken*

De minister wil het beleidskader voor distributienettarieven implementeren en de Vlaamse Energieadministratie versterken. Zeker op een moment van energietransitie is een heel krappe administratie onaanvaardbaar.

Linken met andere beleidsdomeinen

Innovatie wordt als uitgangspunt genomen voor energietransitie en een nieuwe economie. Daarbij moet men kringlopen sluiten, ook voor hernieuwbare energie, groene warmte verder doorgang laten vinden en ESCO-projecten uitvoeren. Belangrijk is de transitie naar een slim net en ook slimme meters. Uiteraard is er ook veel oog voor 'demand side management'. Vorige week bezocht de minister nog een bedrijf dat daarmee bezig is. Het is bijzonder interessant en kan helpen om de pieken en dalen uit de productie te halen, om tijdelijk afkoppelingen te doen. Dat zal helpen om de doelstellingen voor hernieuwbare energie sneller te halen.

Er zijn zeer intensieve linken met andere beleidsdomeinen op het vlak van energie: met Mobiliteit voor de implementatie van een laadpalenplan en het stimuleren van elektrische en schone voertuigen, met Leefmilieu omdat de klimaatdoelstellingen en de energiedoelstellingen integraal zijn verweven, met Wonen voor de sociale woningbouw maar ook de private woningbouw en de huurmarkt, met Financiën voor het inbouwen van stimuli en met Economie, waar minister Annemie Turtelboom en minister Philippe Muyters samen een project doen voor energie-efficiëntie voor kmo's en de call groene warmte en restwarmte. Uiteraard zijn de lokale besturen betrokken via het convenant van de burgemeesters en de federale overheid via de bevoorradingszekerheid.

2. Vragen van de leden

2.1. Tussenkoms van Johan Danen

Dat de minister veel plannen heeft, vindt *Johan Danen* een goede zaak. Ze heeft ook al een aantal plannen geoperationaliseerd of denkt dat snel te doen. Wat hem wel zorgen baart, is dat ze heel veel zaken eind 2015 wil afwerken of er de resultaten van wil zien, in verband met energie-efficiëntie, het Renovatiepact en dergelijke, om het begin 2016 uit te rollen. Intussen is het bijna eind 2015. Hij gelooft het niet helemaal, maar hoopt dat de minister hem zal verbazen door het toch in orde te brengen. Het energiepact is een van de belangrijkste werven. In september is gevraagd om daarvoor een pad uit te tekenen, maar daarop wacht hij nog altijd. Het is nog maar enkele maanden geleden, maar als dat al vertraging oploopt, hoe zit het dan met de andere intenties?

Over energie-efficiëntie heeft minister Turtelboom gezegd dat het kilowattuur die niet wordt gebruikt, de 'negawatt', de goedkoopste is en het beste voor het milieu. Dat beaamt Johan Danen, maar hij merkt op dat er meer en meer vaste componenten zitten in de facturen voor de gezinnen en de kmo's. Het hele debat over de energieheffing kan een andere keer in de commissie worden gevoerd. Mensen moeten worden gestimuleerd om weinig energie te verbruiken. Een laag energieverbruik zal moeten leiden tot een lage energiefactuur. Johan Danen merkt op dat als hij een laag energieverbruik ingeeft in de V-test, hij toch tot een relatief hoge factuur komt. Dat is het omgekeerde van wat het zou moeten zijn. De minister mag maatregelen nemen zo veel ze wil, maar als mensen die weinig verbruiken, toch veel moeten betalen voor energie, wordt het een maat voor niets. Dat kan niet de bedoeling zijn.

Tegen 2050 moet elke woning energieneutraal zijn. Dat is een mooie ambitie, maar het duurt nog 35 jaar. Daarom dringt Johan Danen aan op tussentijdse mijlpalen, met regelmatige evaluaties, om niet in 2048 te moeten vaststellen dat er weinig is gebeurd.

Voor Groen is energiearmoede erg belangrijk. Dat is een horizontale bevoegdheid doorheen alle maatregelen. Johan Danen maakt zich er erg veel zorgen over. De minister stelt volgens hem terecht dat voor mensen die sociaal kwetsbaar zijn de energiefactuur een belangrijker aandeel vormt in het uitgavenpatroon dan voor mensen met een hoog inkomen. Vorig jaar konden al meer dan 50.000 gezinnen hun energiefactuur moeilijk betalen. En nu is er de stijgende factuur. Niet de energieprijzen stijgt, maar de factuur, ten gevolge van allerlei heffingen en maatregelen. Hoe wil de minister daaraan iets doen? Een stijging van enkele honderden euro per jaar is enorm veel voor iemand met een laag inkomen.

De minister wil mensen stimuleren om slimmer om te gaan met hun energieverancier, met andere woorden nog meer mensen moeten de V-test gebruiken. De getallen zijn al beter dan de voorbije jaren, stelt Johan Danen, maar sociaal kwetsbare mensen maken veel minder gebruik van de test. Ook gebruiken heel

wat energieleveranciers slimme trucs, om mensen die niet vaak wisselen meer te laten betalen. Het is bekend dat als iemand meedoet aan een groepsaankoop, die het eerste jaar heel weinig betaalt, maar de volgende jaren doorgaans een stuk meer. Of men dat normaal vindt, hangt af van het uitgangspunt. Mensen die zich er minder van bewust zijn dat ze het best jaarlijks van leverancier wisselen, zijn de pineut.

Naast de vaste componenten in de factuur, het gevolg van heffingen allerhande, nemen ook meer en meer leveranciers vaste componenten op in hun energieprijzen. Dat baart Johan Danen zorgen. De overheid heeft die markt natuurlijk niet in handen, en dat is maar goed ook, maar men moet wel waakzaam zijn dat het niet de spuigaten uitloopt. Nu nemen enkele energieleveranciers relatief hoge vaste kosten op in de factuur. Als andere leveranciers zien dat er weinig weerwerk komt, zullen ze ongetwijfeld volgen. Vaak moet die hoge prijs worden betaald voor elk begonnen jaar, dat is een probleem. Eenvoudige oplossingen volstaan dus niet.

Een groot deel van de energieheffing zal worden gebruikt om de certificatenoverschotten weg te werken, maar een ander stuk om het energiebeleid vorm te geven, stelt Johan Danen. De minister wil technische maatregelen nemen om het juridisch juist te zetten, maar het zal toch zo blijven. Voor Groen moet een energiebeleid worden betaald via de begroting en niet via een heffing. Die komt uiteraard ook in de begroting, toch vindt Johan Danen het een slinkse manier om maatregelen te nemen.

In de beleidsbrief gaat het over een verhoging van de quota. Dat is al ingesteld voor volgend jaar. Het ontwerp van decreet houdende diverse bepalingen inzake energie (*Parl.St.* VI.Parl. 2014-15, nr. 461/1-7) en de amendementen worden op 18 november 2015 in de namiddag besproken in de plenaire vergadering. Maar het jaar erna gaan de quota weer omlaag. Als de quota hoger worden gezet, zullen de certificatenoverschotten minder toenemen en is er minder geld nodig om die weg te werken. Het geeft een zuiverdere marktwerking, dat moet de minister als liberaal toch kunnen enthousiasmeren. De spreker vindt het vreemd dat Vlaanderen er niet in slaagt om die ook de komende jaren op te trekken, ook al is het heel moeilijk om te berekenen hoe hoog het precies moet zijn, gekoppeld aan het aandeel hernieuwbare energie in de energiemix. Er zijn onzekerheden en vrijstellingen, waarvan de impact nu heel moeilijk te kennen is. Toch vraagt Johan Danen om dat alsnog te doen.

Minister Turtelboom is blijkbaar heel ambitieus om de isolatie van de Vlaamse woningen aan te pakken. In de plenaire vergadering van 12 november 2015 kwamen de isolatiepremies nog aan bod. Steeds minder woningen zonder dak-, muur- of vloerisolatie: dat is een goed uitgangspunt. Maar Johan Danen vreest dat de minister er met de huidige maatregelen niet zal komen. Hij had heel hoge verwachtingen van het Energierenovatiepact. Voorlopig beperkt zich dat echter tot hoofdlijnen. Hij hoopt dat de werven veel concreter zullen zijn. Er zal geld voor moeten worden uitgetrokken. Tussen de lijnen door leest hij dat de minister daarvoor ook rekent op de lokale overheden: OCMW's en gemeentebesturen moeten een tandje bijsteken. Maar als de Vlaamse overheid de lokale besturen uitkleedt, waar zullen zij dat geld dan halen?

Wat het energiepact betreft, verwijst Johan Danen naar pagina 14 van de beleidsbrief, waar de minister stelt dat er werkgroepen zijn opgestart in mei-juni 2015 om de visie op Belgisch niveau verder uit te werken. Zoals het daar staat, lijken die bijzonder goed aan het werk te zijn, maar hij vreest het tegendeel. De resolutie van het parlement is pas goedgekeurd in juni, de werkgroepen dateren van ervoor. Het is goed als de regering sneller werkt, maar wat is de stand van zaken?

De spreker hoopt dat alles wat te maken heeft met renovatie en isolatie, in een gecoördineerd pakket wordt behandeld, niet dat het Renovatiepact parallel langs de isolatiepremies loopt. Hij hoopt ook dat de stakeholders worden betrokken, zo niet is dat een gemiste kans.

De transversale benadering is nodig, met Wonen, met Onderwijs. In het plan van de minister mist Johan Danen de link met de architectuuropleidingen. Architecten zeggen zelf dat ze vaak onvoldoende zijn opgeleid over nieuwe technieken, isolatienoden, zeker als het specifiek wordt. Ook de nascholing is belangrijk. Tot nu toe is er erg gemikt op de mensen die de EPB's opstellen, maar het beleid moet ruimer kijken, want de architecten zetten de komende decennia de gebouwen neer en renoveren die.

Johan Danen stelt zich de vraag welke gevolgen grote ondernemingen aan energieaudits moeten geven. De minister wil dat mensen gevolg geven aan energie-scans, en terecht, maar geldt dat ook voor grote ondernemingen? Zijn ze daartoe verplicht? Of vertrouwt de minister erop dat ze dat wel zullen doen als het financieel interessant is?

Er wordt gesproken over een benchmarktool voor kmo's. Dat is om allerlei redenen wat mislukt. Johan Danen vraagt de minister om niet op te geven, want heel wat kmo's zullen geïnteresseerd zijn om inspanningen te leveren, zeker als de energieprijzen de komende jaren stijgen.

Minister Turtelboom bereidt een plan voor over energiefraude. Nu klagen de distributienetbeheerders dat ze heel weinig sanctionerende instrumenten hebben om fraude aan te pakken. Is er al een richting? Johan Danen vraagt om te zorgen voor een gezond evenwicht. Het kan niet dat de distributienetbeheerders gaan van weinig of geen naar alle instrumenten.

In de plenaire vergadering van 18 november 2015 wordt allicht een verhoging van het groenestroomcertificatenquotum in 2016 naar 23 procent goedgekeurd. Daardoor zullen er volgens minister Turtelboom geen nieuwe overschotten worden gecreëerd in 2016, wat Johan Danen een goede zaak vindt. Maar door ze daarna weer te verlagen, worden er nieuwe overschotten gecreëerd, die de energieheffing dan deels zal betalen. De spreker pleit ervoor om de marktwerking te laten spelen: verhoog het quotum naar een niveau waarop die overschotten op een natuurlijke manier worden opgekocht. Johan Danen beseft dat de energiefactuur zal stijgen, maar die zal dan stijgen volgens draagkracht. De grotere gebruikers zullen meer betalen dan de kleine gebruikers, waardoor energie-efficiëntie wordt gecreëerd.

De allergrootste gebruikers krijgen vrijstellingen, dat staat in dit en in het vorige decreet, en zo worden zij veel minder getroffen. Johan Danen wijst erop dat ArcelorMittal bekendmaakte dat ze het voorbije kwartaal meer dan 100 miljoen euro winst hebben gemaakt. Zij klagen dat ze erg veel moeten betalen voor energie, in vergelijking met het buitenland natuurlijk. Uiteraard moet er worden gezorgd voor de concurrentiekracht, maar hij vindt het een beetje goedkoop om mee te gaan in die race tot de bodem.

Het gratis kilowattuur is natuurlijk niet helemaal gratis, maar door die te verdelen over alle gebruikers, laat het beleid de grote verbruikers meebetalen en worden de kleine verbruikers beloond, zeker de gezinnen met kinderen. Het gratis kilowattuur is wel een sociale maatregel: nu zullen gezinnen met kinderen 400 tot 500 euro meer betalen per jaar, en dat wil hij dempen door het gratis kilowattuur wel te laten bestaan.

2.2. Tussenkomen van Rob Beenders

De beleidsbrief bevat heel wat punten die de steun van *Rob Beenders* wegdragen. Voor heel wat ambities kan de minister, als ze de steun krijgt van de regering,

een voorsprong nemen in het energiebeleid. Toch zijn er punten waarvoor het misschien wat sneller kan.

De minister heeft net verdedigd, in verband met de premies, waarom ze 2050 vooropstelt. Het is een langetermijnvisie. Maar om ook op korte termijn een inhaalbeweging te creëren, zou ze moeten werken met subdoelstellingen. De cijfers tonen dat dakisolatie sterk stijgt, maar de andere isolatievormen dalen. Rob Beenders vreest dat de jaarlijkse verbetering, vandaag op 1 en 1,5 procent, niet exponentieel gaat toenemen. Hij vraagt minister Turtelboom om subdoelstellingen te formuleren, die al deze legislatuur kunnen worden gemeten, om ook op korte termijn al een voorsprong te nemen.

In de beleidsbrief gaat het ook over energiescans. Die werden vorig jaar door de minister van Sociale Economie nog bevestigd op het vlak van de tewerkstelling in de sociale economie. Maar in de beleidsbrief vindt Rob Beenders eerder onzekerheid. Hij vraagt de minister om het te verduidelijken. Het wordt kort aangehaald, maar hoe ziet de toekomst van de energiescans eruit? Kan de minister de engagementen van minister Liesbeth Homans van vorig jaar bevestigen?

Op pagina 28 gaat het over de implementatie van energieaudits voor grote ondernemingen. De Energie-efficiëntierichtlijn verplicht de lidstaten om grote ondernemingen een energieaudit te laten opmaken. Die moet om de vier jaar worden geactualiseerd. De Europese verplichtingen beperken zich tot de opmaak. Heeft de minister ook de ambitie om daaraan verplichte investeringen te koppelen?

De minister besteedt veel aandacht aan het sociale energiebeleid. Ze toont grote ambities. Ze wil een armoedetoets toepassen waar het moet volgens het VAPA. Rob Beenders vraagt of de minister ook een armoedetoets heeft uitgevoerd bij de afschaffing van het gratis kilowattuur en op de energieheffing. Op pagina 35 stelt de minister dat ze de doelgroep inspraak zal geven door een verticaal permanent armoedeoverleg te organiseren. Dat is een goed instrument om een structureel overleg te organiseren. Heeft de minister in het overleg de afschaffing van de gratis stroom en de energieheffing besproken? En zo ja, wat waren de conclusies?

Op pagina 37 gaat het over een energienorm voor bedrijven. De minister wil de energiekosten voor energie-intensieve bedrijven jaarlijks vergelijken met de buurlanden. Rob Beenders vraagt om voor de kleinere bedrijven en kmo's en voor de gezinnen ook een energienorm toe te passen. De vraag is om het toe te voegen.

Op pagina 38 ziet Rob Beenders een opening naar het capaciteitstarief. De minister wil een transitie maken naar een tariefsysteem met tariefdragers die beter de kosten van de netbeheerders reflecteren. Dat is een 'forfaitisering' van de factuur. Een gezin betaalt dan hetzelfde ongeacht het verbruik. Hij vreest dat het geen sociale maatregel is en ook niet ecologisch, want het geeft geen prikkel voor zuinig verbruik. Vooral mensen die vandaag weinig elektriciteit verbruiken, zullen er het slachtoffer van zijn. Hij vraagt om het capaciteitstarief in Nederland te bekijken, want dat heeft toch een aantal perverse gevolgen gehad, vooral voor bijvoorbeeld mensen die alleen wonen in een appartement en weinig elektriciteit verbruiken. Hun factuur steeg opeens met bijna 100 euro, en dat is niet voor vijf jaar zoals de energieheffing hier, maar een permanente stijging.

Bij het begin van de toelichting gaf minister Turtelboom argumenten om het Energiefonds ook te gebruiken om de overschotten van de groenestroomcertificaten te betalen. Ze heeft tal van argumenten gegeven waarom ze voor een Energiefonds heeft gekozen. Het is gisteren ook besproken in de commissie Financiën, maar daar werd gezegd dat de discussie begin december in de commissie Leefmilieu zou worden gevoerd. De energieheffing staat in het ontwerp van programmadecreet en

de begroting. Wordt de stemming over de begroting uitgesteld tot na de discussie over de energieheffing?

De adviezen over de energieheffing van de SERV komen binnen, en die zijn niet unaniem positief, stelt Rob Beenders. En omdat het advies niet positief is, wordt het niet publiek gemaakt. Er zijn wel adviezen van de verschillende organisaties binnen de SERV, waar duidelijk in staat wat zij denken van de manier waarop is gewerkt. Die adviezen zijn beschikbaar, maar niet zo gemakkelijk te vinden. Hij vraagt de minister dat ze alle adviezen zou overmaken.

De adviezen van UNIZO en van de vakbonden kunnen perfect teruggevonden worden. Daarin staat welke opmerkingen ze hebben over de energieheffing. Die adviezen zijn ook beschikbaar op het kabinet. Het is dus al te gemakkelijk van de minister om te zeggen dat er geen advies is. Dat er geen positief advies is, betekent net dat er heel wat opmerkingen zijn. Ze moeten in de commissie behandeld worden en zeker de minister mag er niet blind voor blijven.

UNIZO stelt dat het onrechtvaardig is dat de kleine kmo's verhoudingsgewijs veel meer betalen dan de grote vissen. Er wordt ook opgemerkt dat er niet transparant werd gewerkt, dat er geen documenten beschikbaar zijn waarin duidelijk staat hoeveel het tekort bedraagt dat moet worden weggewerkt, hoe groot de overschotten zijn, over welk geld het gaat. De spreker stelt dat ook hij de vragen over de bedragen niet kan beantwoorden omdat de gegevens niet beschikbaar zijn. Het is nuttig om vooral transparant te werken. Aan de commissie moet worden aangegeven hoeveel geld er precies moet worden weggewerkt. Het parlement moet weten over hoeveel miljoen euro het gaat, hoeveel geld de minister op vijf jaar tijd zal ophalen en wat ze met het verschil zal doen. Hij merkt dat er 600 à 700 miljoen euro nodig is en dat bijna 2 miljard euro wordt opgehaald. Dat betekent dat er heel groot aantal middelen beschikbaar zijn om iets anders mee te doen. Wat zal de minister ermee doen?

In de argumenten waarom voor een fonds wordt gekozen, heeft de minister niet gesproken over de btw. Bij de aankondiging van de energieheffing en de forfaitaire toepassing was het grote argument nochtans dat er geen btw betaald zou moeten worden op de aankoop van groenestroomcertificaten. De spreker wil weten of er iets veranderd is in verband met de btw, of de overheid btw moet betalen bij het opkopen van groenestroomcertificaten.

2.3. Tussenkamst van Willem-Frederik Schiltz

Willem-Frederik Schiltz stelt dat de beleidsbrief duidelijk inzet op de vergroening van de elektriciteitsproductie en op energie-efficiëntie. Het klimaat wordt daarbij als leidraad gekozen. Hij en zijn fractie juichen dat van harte toe. Bovendien gaat de minister op een financieel verantwoorde manier te werk.

Een stevige nieuwigheid is de transversale benadering. Er wordt niet alleen gekeken naar het onderdeel energieproductie of energieverbruik, het is een gezamenlijke aanpak waarin ruimtelijke ordening, wonen en energie samen bekeken worden. Dat is heel belangrijk en zal de komende jaren nog belangrijker worden. Ook de aandacht voor innovatieve technologieën is een teneur die de minister bij haar aantreden heeft ingezet en die ook nu nog in de beleidsbrief zit.

De spreker vindt de relatie tussen bruto binnenlands product (bbp) en het bruto binnenlands energieverbruik heel belangrijk om aan te stippen in de beleidsbrief. De dalende ont koppeling tussen beide wijst erop dat de omslag naar de vergroening geen negatieve impact heeft op het bbp. De minister toont daarmee duidelijk aan dat niemand schrik moet hebben voor de vergroening, dat de klassieke vermeende tegenstelling tussen economische groei en hernieuwbare energie of de

vergroening van het energielandschap, voor eens en voor altijd weggeveegd kan worden.

Willem-Frederik Schiltz hecht veel belang aan de uitwerking en de totstandkoming van de energievisie en het energiepact. De resolutie die werd goedgekeurd, dient als basis, maar er zijn nog een aantal opmerkingen.

De fast laneprocedure voor windmolenparken is een belangrijk element om aan te tonen hoe een transversale benadering binnen een energievisie en een energiepact kunnen werken. Het gaat niet alleen over de energieproductie, maar over de combinatie van de verschillende spelers en schakels in de energieketen. Iedereen moet opgeleid worden om een dergelijke duidelijke visie uit te dragen. De minister moet daar samen met minister Joke Schauvliege aan werken. De spreker is minister Joke Schauvliege heel erkentelijk dat ze het licht heeft gezien met de 'green deals', maar die blijven nog wat vaag en daarom vraagt hij aan minister Annemie Turtelboom om er ook over de kabinetten heen over te waken dat de integrale aanpak doorgezet wordt. Hij bespeurt alvast positieve tekens.

De slimme meters en de slimme netten zijn belangrijke issues waarvan de resultaten nog moeten volgen. Er is een studie over besteld om te trancheren welke meters opportuun zijn, heel dure of heel generieke. Ook de veiligheidsissues zijn belangrijke kwesties die het komende jaar getrancheerd zullen moeten worden. Dat geldt zeker voor energiebesparingen bij sociale klanten en mensen die het moeilijk hebben om hun energieverbruik te betalen. Daar zijn de winsten het grootst, zeker op sociaal-maatschappelijk vlak. De spreker kijkt dan ook uit naar het trancheren van deze kwesties.

De energielening is een enorm succes. Het inzetten van energiescanners is een heel sterk toe te juichen maatregel. De spreker wil weten wat de reden is om het instrument voornamelijk te richten op sociale dakisolatieprojecten. Het is niet zo eenvoudig om kwetsbare gezinnen goed te informeren over alle mogelijkheden. Er moet vooral voor worden gezorgd dat een isolatieproject dat wordt aangepakt, grondig gebeurt. De verleiding zou kunnen bestaan om een beperkte isolatie te doen. Als nadien dan blijkt dat er nog eens geïsoleerd moet worden, lopen de kosten veel hoger op. Het is veel beter om meteen een grondige renovatie en isolatie te doen dan om halfslachtig werk te leveren. De koppeling van de informatieopdracht is daarom heel belangrijk.

Dat brengt Willem-Frederik Schiltz bij de EPC-regeling en het renovatieadvies. Volgens hem danst Johan Danen op twee benen wat betreft het optrekken van de quota. Zo haalt die laatste terecht aan dat het leveranciersmodel waarschijnlijk zijn maximum bereikt heeft en onder druk komt te staan omdat er een aantal kosten geïnduceerd worden bij de leveranciers die eigenlijk met hun model niets te maken hebben. Maar als hij daarna zegt dat de quota moeten worden opgetrokken, dan zijn het in de eerste plaats weer diezelfde leveranciers die daarvoor moeten opdraaien. Bovendien worden de quota nu substantieel opgetrokken. Volgens Johan Danen dalen ze daarna, maar eigenlijk vallen ze op een percentage van 20,5. En dat is niet niets, dat is wat nodig is om de doelstellingen 20-20-20 of 20-30-20 te halen, aldus Willem-Frederik Schiltz. Bovendien is groene energie niet alleen een kwestie van het opkopen van certificaten. Ofwel is het wenselijk dat leveranciers meer dan 20 procent groene energie in hun portefeuille opnemen, en dan moet die productie er ook zijn. Ofwel is het wenselijk om vooral de historische certificaten of de schuldenberg op te kuisen, en dan is dat een financiële kost die gewoon bij de leveranciers wordt gelegd. Maar daardoor zou het leveranciersmodel nogmaals onder druk komen te staan en zouden de extra kosten niet door de distributienetbeheerder maar door de leveranciers op zich worden genomen. Dat is nogal problematisch.

Volgens Willem-Frederik Schiltz bestaat de kracht van de SERV erin dat hij met één standpunt naar buiten komt waarin verschillende partijen verenigd zijn. De SERV trechtert verschillende deeladviezen. Johan Danen zegt dat er geen advies is. Dat klopt: het is er nog niet omdat er nog geen consensus is onder de deelnemers. Dat Johan Danen dat niet belangrijk vindt en voorstelt om het overboord te gooien door van elke organisatie het advies erbij te nemen, vindt Willem-Frederik Schiltz maar niets. De individuele adviezen zijn weliswaar nuttige adviezen, maar ze geven een heel gefragmenteerd beeld. Ook moet iedereen zich hoeden voor de vermenging, die telkens weer gebeurt, van de saldi, waarvoor de energieheffing in het leven zal worden geroepen, en van de historische schulden, waarvoor er nu een aanpassing van de tarieven is. Het is een heel technisch maar bijzonder belangrijk onderscheid.

Wat de verdere ondersteuning van de warmtekoppeling en de warmtenetten betreft, zet de minister sterk in op groene warmte en restwarmte. Dat is heel belangrijk, tot nu toe bleven die wat onaangeroerd, maar er zijn nog bijzondere winsten mee te boeken. De warmtekaart met een overzicht van de plekken waar de warmtebehoefte en de warmteoverschotten gematcht kunnen worden, gekoppeld aan een kosten-batenanalyse kan ertoe leiden dat de regering een extra push krijgt om partijen bij elkaar te brengen: vrijwillig als het kan en onder lichte dwang als het moet.

Het levert alleszins een interessant element op in de vergunningsaanvragen van het Vlareem. De spreker vraagt of het mogelijk is om eenzelfde model toe te passen voor de zonnekaarten. Hij is er zich van bewust dat er in België geen enorm zonnepotentieel is en dat de regionale verschillen niet zo groot zijn als voor warmte, maar op grote daken, zeker op die van openbare gebouwen, valt er volgens hem nog winst te boeken.

2.4. Tussenkoms van Robrecht Bothuyne

Robrecht Bothuyne dankt de minister voor de duidelijke beleidsbrief. De vele beleidsbrieven die in het parlement besproken worden, zijn van wisselende kwaliteit, maar die van Energie is altijd goed onderbouwd, ook nu, met onder meer nuttig cijfermateriaal in het inleidende gedeelte. Uit die cijfers blijkt duidelijk dat Vlaanderen voor een aantal grote uitdagingen staat. De minister pakt die verder in de beleidsbrief ook aan.

Voor het eerst is er een daling van de productie van groene energie, daar hebben een aantal omstandigheden voor gezorgd. Het is een signaal dat er nog meer dan één tandje bij moet worden gestoken.

Voor de energie-efficiëntie zaten de premies in een dalende lijn in 2014. Dat tij is al een beetje gekeerd dankzij gerichte communicatie, maar ook op dit vlak moet een tandje bij worden gestoken, en dat is de minister ook van plan.

Robrecht Bothuyne is het met Johan Danen eens dat de minister zichzelf heel veel werk heeft bezorgd tegen eind 2015: elf dossiers worden aangekondigd in de beleidsbrief. In tegenstelling tot Johan Danen, die daar wat wantrouwig tegenover staat, vind Robrecht Bothuyne dat dit blijk geeft van heel veel daadkracht. Hij hoopt dat de minister er effectief in slaagt om die dossiers tegen het einde van het jaar af te te ronden.

Het belangrijkste dossier van de legislatuur betreft de interfederale energievisie en het energiepact, zowel voor minister Turtelboom als voor haar federale en gewestelijke collega's. In juni werd daarover een resolutie goedgekeurd. Die bevatte een tijds kader, maar daar wordt nu al een beetje buiten gegaan. Het was de bedoeling om al in september een volledig afgewerkte werkmethode te hebben en een bevr-

ging van de energiestakeholders te organiseren. De minister stelt tegen eind 2015 een interfederale energievisie te willen afronden en dat laat de spreker vermoeden dat er achter de schermen al heel hard aan gewerkt wordt. Hij wil graag vernemen of er ook al werk wordt gemaakt van een bevraging van de Vlaamse energiestakeholders en hoe de minister in heel dit proces de betrokkenheid ziet van het Vlaams Parlement en van de andere parlementen. Het lijkt hem goed dat de minister op korte termijn, misschien ook nog voor eind 2015, een werkmethode voorstelt aan het parlement opdat samen kan worden gewerkt aan een sterk energiepact en een sterke energievisie.

Ook aan het Renovatiepact heeft de minister al hard gewerkt. De noodzaak daartoe is voor iedereen duidelijk en staat ook goed omschreven in de inleiding van de beleidsbrief. Op het vlak van energie-efficiëntie van onze woningen is er nog heel wat te doen. De minister heeft ervoor gezorgd dat zowat iedereen betrokken is bij de opmaak van het pact, de stakeholders worden heel ruim gedefinieerd. Er zijn al veel vergaderingen geweest, onder meer een stuurgroepvergadering eind juni. De concrete invulling van het pact moet nu echter nog komen, en wat CD&V betreft, hoort daar de integrale hervorming van de financiële incentives van de premies van de energielening bij. Robrecht Bothuyne wil dan ook weten of de stakeholders eveneens worden betrokken bij de hervorming van de energiepremie.

De minister heeft sterk ingezet op de energielening, en de goede communicatieve omkadering heeft zijn vruchten afgeworpen, want er is een sterk stijgend gebruik. De minister heeft ook met heel veel lokale besturen gesproken die niet betrokken waren, maar er zouden er nog vier overblijven. Welke gemeenten zijn dat dan? Kan ervoor worden gezorgd dat ook zij in het systeem stappen? Ook hun inwoners hebben immers recht op de verdiensten van het gevoerde beleid.

In het verleden heeft de minister aangekondigd dat ze het energiearmoedeplan klaar wilde hebben tegen eind 2015, ondertussen is dat al wat opgeschoven in de tijd naar begin 2016. Robrecht Bothuyne gaat ervan uit dat de oefening met de energiescans erin wordt meegenomen zodat het plan kan worden uitgewerkt met behulp van de mensen die op het terrein expertise hebben opgebouwd. Hij is het met Willem-Frederik Schiltz eens dat verder kan worden gekeken dan alleen naar dakisolatie. Totaalrenovatie zou misschien ook mogelijk moeten zijn in deze projecten.

Wat renovatie betreft, heeft de minister het enerzijds over een renovatieadvies en anderzijds is er de hele beweging met de woningpas en de koppeling van de diverse databanken. Die koppeling is heel positief, maar hoe ziet de minister de integratie als een werkbaar geheel en wat is haar timing ter zake?

Voor energierenovatie wordt een sterke focus gelegd op de gezinnen, maar er valt ook nog heel wat te doen bij de bedrijven. Positief is dat opnieuw heel veel bedrijven hebben ingetekend op de energiebeleidsovereenkomsten. Toch blijft iedereen op zijn honger wat betreft de volwaardige compensatie voor die bedrijven. Wat is de stand van zaken van het overleg tussen de minister en haar federale collega's? zijn er perspectieven op het effectief uitwerken van de volwaardige compensatie en zo niet, hoe schat de minister de gevolgen daarvan in op het energie-efficiëntiebeleid van Vlaanderen? Als er bedrijven uitstappen, kan dat immers heel negatieve consequenties hebben voor het halen van de energie-efficiëntiedoelstellingen.

Er zijn niet alleen de grotere bedrijven die in de energiebeleidsovereenkomst zitten, er zijn ook de kmo's. In het regeerakkoord en de beleidsnota werden daar een aantal initiatieven voor afgesproken. De minister zou bijvoorbeeld ook de haalbaarheid onderzoeken van een mini-EBO (energiebeleidsovereenkomst), maar dat punt is niet terug te vinden in de beleidsbrief. Wat is hier de stand van zaken? En hoe staat het met het ESCO-fonds bij de PMV?

Er zijn niet alleen REG-premies voor gezinnen, maar ook voor bedrijven. Ook die kenden een dalende tendens in 2014. De minister gaat voor een grote hervorming van het premiebeleid voor gezinnen. Gaat ze ook voor een grote hervorming van het premiebeleid ten aanzien van de niet-residentiële gebouwen, ten aanzien van bedrijven?

Daarnaast zijn er ook gebouwen van verenigingen en lokale besturen. Wat de lokale besturen betreft, werkt de minister aan een databank. Kan ze ook eens actie ondernemen inzake gebouwen die in beheer zijn van bijvoorbeeld jeugd- en sportverenigingen? Daar zit immers nog heel wat potentieel rond energiebesparing dat op dit moment onaangeroerd blijft. De meeste voetbalkantines bijvoorbeeld scoren heel slecht op vlak van energie-efficiëntie en -besparing. Nochtans hebben dergelijke gebouwen een soort voorbeeldfunctie, omdat heel wat Vlamingen daar elk weekend te vinden zijn. Kan de minister actie ondernemen op dat vlak?

Robrecht Bothuyne ondersteunt de maatregelen die minister Turtelboom heeft aangekondigd rond de productie van groene energie. Er zijn maatregelen rond zonne-energie, zonnepanelen, zoals de groepsaankopen voor zonnepanelen met het charter en de zonnekaart. De provincies zijn heel actief met betrekking tot die groepsaankopen. Plant de minister een samenwerking? Heeft ze daarover een overleg gepland met de provincies? De provincies hebben onderling overleg, maar hoe betreft de minister hen erbij? De minister wil ook de lokale besturen ondersteunen in hun inspanningen rond energiebesparing en groene energie. Ze verwees daarbij naar het burgemeestersconvenant. Dat is echter slechts één instrument waarmee de lokale besturen werken, er zijn ook andere werkmethodes om de lokale besturen te betrekken.

Een aantal weken geleden is er in de commissie Energie al gesproken over de verlenging van de steunperiode, belangrijk voor de biogas- en windsector. De minister heeft toen gezegd dat er overleg zou plaatsvinden met die sectoren. Wat is de stand van zaken van dat overleg? Welke timing stelt de minister voorop voor de geplande aanpassingen aan de regelgeving?

Robrecht Bothuyne ondersteunt de minister voluit bij de opmaak van het actieplan in verband met energiefraude. In het verleden is er al vaak fraude vastgesteld bij de REG-premies. Is dat een onderdeel van het energiefraudeplan? Wat wordt er precies gedaan in dat verband?

Op het einde van haar beleidsbrief geeft de minister een overzicht van de raakpunten met andere beleidsdomeinen. Zo heeft de minister een aantal dossiers lopen samen met minister Schauvliege. Wat de spreker zelf belangrijk vindt en waarover hij weinig ambitie terugvindt in de beleidsbrief van de minister, noch in die van minister Philippe Muyters, is alles wat betreft innovatie en energie. De energiesector is een bijzonder innovatieve sector. Er is heel veel in beweging op dat vlak, in de hele wereld. Ook in Vlaanderen zijn er heel wat sterke actoren. Plant de minister bijkomende initiatieven rond innovatie? Kan het bijkomende budget dat minister Philippe Muyters heeft verkregen in de begrotingsonderhandelingen rond innovatie en investeringen, worden aangewend voor de energiesector? Zijn er op dat vlak concrete initiatieven?

2.5. Tussenkomen van Andries Gryffroy

Andries Gryffroy vond het interessant om in de eerste hoofdstukken van de beleidsbrief correct cijfermateriaal te zien over de evoluties van de laatste jaren. Hij sluit zich aan bij de opmerking van Robrecht Bothuyne. De komende weken moeten er nog veel onderzoeken worden afgewerkt met interessante resultaten en conclusies, die belangrijk zijn voor wat volgend jaar moet gebeuren. Zullen die dit jaar nog worden afgewerkt? Welke onderzoeken verschuiven eventueel naar begin volgend

jaar? Hoever staat de minister met de energievisie en het energiepact? Hoever staat ze met Fast Lane?

Wat de onderhandelingen tussen de drie gewesten en het federale niveau betreft, ambiëert Vlaanderen 10,5 procent hernieuwbare energie. Is dat nog realistisch, ermee rekening houdend dat het verbruik niet daalt en mogelijk zelfs lichtjes stijgt? In het eerste voorontwerp van akkoord was er blijkbaar sprake van 10 procent. In de commissie was er ooit zelfs sprake van 9,5 procent. Wat is de visie van de minister hierop?

Wat is de timing van het Renovatiepact? De hervorming van de energieprijzen is belangrijk. In de plenaire vergadering van 12 november 2015 zei Mercedes Van Volcem dat de minister zich ter zake niet moet laten opjagen. Daar is Andries Gryffroy het niet mee eens. Volgens hem zou het wel degelijk sneller moeten gaan. Hij hoopt dat de voorwaarden om een premie te krijgen strenger worden, zeker voor isolatie. Als er tegen 2050 een E-peil 60 moet zijn voor alle woningen, zal dat niet lukken door nu premies te geven voor een te laag niveau van isolatie. Binnen twintig jaar zullen mensen dan constateren dat ze misschien beter wat meer hadden geïsoleerd. De mogelijkheid is er in principe wel. Het gaat van Rd-waarde 3,5 tot 4,5 m² K/W. Men kan die ondergrens schrappen en zeggen dat het 4,5 m² K/W moet zijn. Zo gebeurt het in Wallonië.

Premies voor een lucht-luchtwarmtepomp, eigenlijk een simpel aircotoestel, zijn overigens niet meer van deze tijd. Ook de bepalingen voor steden en gemeenten in verband met de afregeling van de stookplaats en de begeleiding voor een nieuwe stookplaats, vindt Andries Gryffroy niet meer nodig. Hij hoopt dus dat er een verstrenging komt.

De minister wil de EPC-regeling vervolmaken. Ze heeft het over geldboetes in verband met het niet-naleven van de verplichting van het EPC. Andries Gryffroy vindt handhaving inderdaad heel belangrijk. Worden de boetes al dan niet geüniformiseerd?

Vanaf mei 2015 moeten de deskundigen jaarlijks een bijkomende opleiding van tien uur volgen voor EPB en EPC. Er blijken echter overgangsproblemen te zijn. Mensen die niet aan tien uur opleiding geraken, zouden blijkbaar in de problemen komen om hun erkenning te behouden. In de beleidsbrief heeft de minister het echter over 1 januari 2017. Vanaf wanneer wordt de deskundige nu eigenlijk geschrapt als hij geen tien uur opleiding heeft gevolgd?

Een andere doelstelling is het verbeteren van de kwaliteit van het EPC voor residentiële gebouwen. Houdt de minister hierbij rekening met collectieve verwarming, lucht-luchtwarmtepompen enzovoort? Zal ze er voor niet-residentiële gebouwen al dan niet ook een renovatieadvies aan verbinden?

In het regeerakkoord staat er: "Om de doelstelling in verband met hernieuwbare energie verder in te vullen, verhogen we het minimaal aandeel energie bij nieuwbouw, grondige renovatie van woningen en niet-residentiële gebouwen, rekening houdend met een kostenoptimaal niveau.". Wat is dat kostenoptimaal niveau dan precies? Gaat het om terugverdientijden van twee tot vijf jaar, van acht jaar of meer? Dat zal uiteraard voor een stuk bepalend zijn bij de evaluatie voor het optrekken van het hernieuwbaar gedeelte. Voor de EPB-regelgeving is er sprake van een onderzoek van het kostenoptimaal energieprestatieniveau. Zou het interessant zijn om een kostenoptimum voor renovaties te onderzoeken?

De spreker vraagt zich af of Vlaanderen de deadline zal halen voor de verplichte energie-audit voor grote ondernemingen. Als dat niet zo is, zijn er daaraan dan

sancties verbonden? Hij sluit zich aan bij wat Robrecht Bothuyne zegt in verband met de mini-EBO's voor kleine en middelgrote ondernemingen.

Ook in verband met de groenestroomcertificatensystemen verwijst Andries Gryffroy naar het regeerakkoord: "We herevalueren de methodiek voor de bepaling van bepaalde parameters in de 'onrendabele top'-berekening. We werken niet enkel met een ondersteuningsduur maar ook met een maximaal ondersteuningsvolume.". In 2016 zal het VEA nieuwe berekeningen doen. Zullen zij dan meteen met een advies komen over wat er in het regeerakkoord staat?

Op basis van het antwoord van eind juni 2015 op een schriftelijke vraag van een collega heeft de spreker een aantal berekeningen gemaakt in verband met de groenewarmteproductie. Momenteel is er 22 kilometer warmtenet, goed voor ongeveer 57.000 megawattuur. Het gaat over een productie in 30 à 40 megawatt. Als men dat aan normale prijzen zou rekenen, gaat het over ongeveer 5 miljoen euro. Wenen heeft een warmtenet van 2000 megawatt. Dat is vierhonderd keer hoger. Uiteraard zit Zuid-Antwerpen hier nog niet bij: Indaver, ISVAG, Blue Gate, Stora Enso enzovoort. Dat betekent dat er nog een enorm potentieel is. Wenen heeft 2 miljoen inwoners, Vlaanderen 6 miljoen. Dat is dus drie keer meer. Theoretisch zou men kunnen zeggen dat 6000 megawatt mogelijk zou moeten zijn. De spreker beseft wel dat men in Wenen al bezig is sinds de jaren 70. De zaak is er in handen van Wien Energy. Dat is voor 100 procent eigendom van de stad Wenen, die de warmte dan ook verkoopt. Wat de regelgeving betreft, is het dus ook vrij eenvoudig omdat er niet veel spelers bij betrokken zijn.

In Vlaanderen zijn er daarentegen heel wat partners, waaronder MIROM Roeselare, Imog Harelbeke en de distributienetbeheerders. Er is volgens Andries Gryffroy zeker regelgeving nodig voor de sociale warmtetarieven en de openbardienstverplichting in dat verband, zoals een regeling voor betalingsproblemen. Maar moet er ook geen regelgeving komen om aan te sporen tot samenwerking bij grote projecten? Er is Blue Gate, Antwerpen-Zuid, ISVAG, Indaver. De spreker vreest dat het straks vier totaal verschillende projecten zijn, hoewel de uiteinden van de buizen niet ver van elkaar liggen. Mocht er over de projecten heen worden gewerkt en mochten de buizen met elkaar worden verbonden, zou een derde van de cirkel rond Antwerpen al gelegd zijn. Dat zou veel interessanter zijn voor de toekomst. In Antwerpen Nieuw Zuid moet men in een redundantie voorzien. Men moet dus een gewone ketel plaatsen, naast de wkk. Ook bij Blue Gate is dat het geval: naast een wkk of biomassaketel, wordt er ook een redundantieketel geplaatst. Hetzelfde geldt voor ISVAG en Indaver. Zij kunnen namelijk niet garanderen dat er jaarlijks 8760 uren warmte vrijkomt. Als de vier projecten aan elkaar worden gekoppeld, is die redundantie maar één keer nodig. De spreker pleit daarom voor een veel ruimere visie.

Andries Gryffroy vraagt welke budgetten er beschikbaar zijn voor het versterken van het sociale energiebeleid en hoe ze worden verdeeld tussen de verschillende subdoelstellingen bij energiearmoede. Zal de minister vooral inzetten op het verbruik? Er is in de commissie inderdaad al een discussie gevoerd over gratis kilowattuur. Toen al heeft de spreker verwezen naar de organisaties die werken rond energiearmoede en zeggen dat die gratis kilowatturen niets opbrengen, maar dat er eerder moet worden geïnvesteerd in de woningen. Het is de spreker opgevallen dat Groen zelf een document heeft opgesteld met een alternatief plan. Daarin staat dat de btw wordt verhoogd van 6 naar 21 procent. De spreker begrijpt niet dat voor Groen het afschaffen van het gratis kilowattuur wel een probleem is, maar het verhogen van de btw niet. Hij benadrukt dat dat gratis kilowattuur helemaal niet gratis is, maar 105 miljoen euro kost. De helft daarvan wordt betaald door de kmo's.

Tijdens de vorige regeerperiode viel het de spreker telkens weer op dat de mensen niet wisten dat ze gratis kilowatturen kregen. Hij vond toen dat die inkomsten beter konden worden gebruikt om te investeren in sociale woningen. Met dat bedrag konden jaarlijks immers 15.000 woningen een condenserende gasketel, isolatie en dubbel glas krijgen. Het antwoord van Bruno Tobbacq was echter: "Over my dead body.". Dat was het beleid dat is gevoerd van 2009 tot 2014. Andries Gryffroy vindt het niet gepast dat de kwestie nu zo wordt gedramatiseerd. Hij heeft toen, als lid van N-VA, een zogenaamde centrumrechtse partij, een zeer sociale maatregel op tafel gelegd. Maar aan de heilige huisjes mocht niet worden geraakt, het gratisverhaal moest blijven bestaan.

Johan Danen had het over het capaciteitsgedeelte en dat er op een bepaald moment wordt 'geforfaitiseerd'. Als men op een bepaald moment thuis een telefoonaansluiting wil, betaalt men, bepaald door een aantal factoren, een forfaitaire kost om die aansluiting te krijgen en ook een vaste abonnementsvergoeding. Daarbovenop betaalt men zijn verbruik. Dat is logisch. Andries Gryffroy wijst erop dat een zware kabel meer kost aan de gemeenschap dan een kleine kabel. Daarom vindt hij het correct en zelfs sociaal om over te stappen naar een capaciteitstarief voor de netaansluiting, want wie maar weinig stroom nodig heeft en dus ook maar een kleine aansluiting, zal minder betalen.

In verband met het versterken van het sociaal energiebeleid belooft de minister het behoud van 255 vte's in de sociale economie ten opzichte van het niveau van eind 2014. Is het duidelijk waarvoor die vooral zullen worden ingezet?

In verband met het verbeteren van de organisatie van de energie- en aardgasmarkt, vraagt Andries Gryffroy wanneer het advies wordt verwacht en of de minister naar een concrete oplossing wil gaan.

Punt 3.8.2 van de beleidsbrief gaat over het evalueren van de verplichte investering in het aardgasdistributienet. Wordt er al rekening gehouden met projecten die vandaag lopen? Als een warmtenet wordt aangelegd, moet dat dan redundant zijn? Soms ligt er al een aardgasnet.

Voor de geleidelijke invoering van slimme meters trekt Andries Gryffroy aan de alarmbel, zoals hij ook al in de plenaire vergadering heeft gedaan. De energietransitie wordt sterk de volgende twee jaren, dat merkt hij in gesprekken en bij bedrijven. Hij wijst op de conceptnota over batterijtechnologie. De prijzen zijn hoog, mensen willen een flexibel tarief, een deel terugkopen aan het net enzovoort. De invoering van slimme meters is cruciaal, om allerlei informatie te verzamelen. Wat is de timing? Hij dacht dat de minister verwees naar een algemene uitrol. Dat is het discussiepunt van de studie. De slimme meter moet kostenbewust zijn, met een beperkt aantal tools, en inzetten op groepen als kmo's, met budgetmeters of panelen.

Het kostenverschil tussen de meters zit voornamelijk bij de transitie van de data. Bij bedrijven gebeurt dat om de vijftien minuten. Dat hoeft voor particulieren niet meer te zijn. Daarbij benadrukken de distributienetbeheerders dat het nooit mag uitvallen, want dan is die kmo of dat gezin plots een blinde vlek. Maar volgens Andries Gryffroy zijn het nu continu blinde vlekken. Het transitiesysteem moet kunnen capteren. Als er een panne valt, moet het de gegevens nadien kunnen doorsturen, het meest simpele captatiesysteem dus.

Over de preventie en detectie van energiefraude merkt Andries Gryffroy op dat het VEA nu ook mee fraude opspoort. Tot waar kan het een rol spelen? Zal er voldoende informatiedoorstroming zijn tussen het VEA en de distributienetbeheerders?

Voor de capaciteitsregeling houdt Andries Gryffroy vast aan de datum 1 januari 2017. De VREG heeft gezegd dat het 1 januari 2018 wordt, maar wil zich daarop niet vastpinnen. Daar is hij bezorgd om, want ondertussen vindt er een transitie van het energiesysteem plaats.

Valt de Vlaamse energielening ook onder de doelstelling om processen te digitaliseren en automatiseren? Andries Gryffroy veronderstelt van wel, ook al staat het niet expliciet vermeld. Hoe kunnen energiehuizen zo goed mogelijk samenwerken met de woondiensten en de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden?

In de begroting staat dat er 202.000 euro als werkingssubsidies naar vzw's gaat. Wat wordt daarvoor precies verwacht van de vzw's? Komt de 5 miljoen euro voor 'Clean Power for Transport' van de vergroening van de verkeersbelasting of van de energieheffing?

Bij Rob Beenders merkt Andries Gryffroy nog op dat de vakbonden inderdaad reageren. Het zou hem verbazen als ze dat niet deden. Wat UNIZO betreft, moet die reactie correct worden gelezen. Er is momenteel een kaalslag tussen de Europese landen voor de energienorm voor grote bedrijven. In Vlaanderen betalen die bijna dubbel zoveel voor energie als in de buurlanden. UNIZO merkt dus op dat het debat in een Europese context moet worden gevoerd.

Wat betreft groene warmte en meer bepaald het verzekeringssysteem, wijst Andries Gryffroy erop dat in Nederland en Duitsland een aantal bedrijven die aan dieptebooringen deden, failliet zijn gegaan omdat het resultaat bedroevend was. Nederland heeft al voor de vijfde keer een systeem in werking gezet waarbij bedrijven die een premie hebben betaald, een schadevergoeding kunnen krijgen bij een slecht verloop van de boring. Hoe staat de minister daartegenover?

2.6. Tussenkomen van Tinne Rombouts

Tinne Rombouts beoordeelt positief dat de woningpas duidelijk naar voren komt in de beleidsnota. Er is een conceptnota. Ze is uitdrukkelijk ook vragende partij om te gaan naar één geïntegreerd document voor alles wat te maken heeft met de woning. In verschillende commissies, niet enkel Energie, zijn er heel wat attesten die verbonden zijn aan de woning. De minister stelt nu dat de woningpas ook verbonden is aan het omgevingsloket. Ze vraagt hoe geïntegreerd ze de woningpas moet zien. Is het een digitaal samenbrengen van de omgevingsvergunning, het as-builtattest en het EPC-attest of is het effectief geïntegreerd? Als er bezoeken moeten worden gebracht, verkiest ze dat de burger daarvoor maar op één moment moet worden lastiggevallen.

Het is ook positief dat diepe geothermie is opgenomen in de beleidsbrief. Het kan mogelijk deel uitmaken van een evolutie naar meer duurzame en hernieuwbare energiebronnen in de toekomst. Een tijd geleden heeft het parlement daarover een resolutie goedgekeurd, voor een goede begeleiding in verband met diepe geothermie van onderzoek naar implementatie. De minister neemt het verhaal van de verzekering ook op in de beleidsbrief. Dat stond ook al in de resolutie, omdat in andere landen hoge risico's moeten worden afgedekt. Een verzekering zou een oplossing kunnen bieden. De minister verwijst naar de Nederlandse en Franse systemen. Vandaag is er een boring bezig van VITO. Iedereen staat te popelen om die resultaten te kennen. De voorzitter heeft begrepen dat de boring goed verloopt. Er liggen andere projecten te wachten, onder andere van Janssen Pharmaceutica. Waarom kunnen bepaalde projecten nog niet starten? Wat zijn de uitdagingen? De risico's spelen een rol. Het is belangrijk om een zicht te krijgen op de mogelijkheden voor risicoafdekking. In de beleidsbrief wordt de vraag gesteld of het nodig is om er nog iets voor te doen. Dat is afhankelijk van hoe de minister geothermie wil uitrollen in Vlaanderen. Maar het is belangrijk dat de proefpro-

jecten niet haperen. Misschien kan er gebruik worden gemaakt van de verzekeringsystemen in het buitenland, al is het maar voor de proefprojecten.

In de beleidsbrief van minister Turtelboom leest de voorzitter dat er misschien een commissie komt voor diepe geothermie, voor de vragen die leven bij verschillende initiatiefnemers, vooral naar financiële ondersteuning. Hoe ziet de minister die commissie? Hoe zal die worden samengesteld, met welke partners? Wat is het precieze doel: het verzamelen van de vragen of ook een beoordeling geven, en op basis van welke parameters dan? Is het de bedoeling om de commissie in de toekomst ook andere opdrachten te geven? In het decreet over diepe ondergrond gaat het over de mogelijkheden van concessiebeleid. Als er aanvragen komen en er beoordelingen moeten gebeuren, kijkt de minister dan ook naar die commissie? Of is dat nog niet aan de orde? In verband met de diepe geothermie heeft de beleidsbrief het over drie steunmechanismen: de call groene warmte, de strategische ecologiesteun en de ecologiepremie. Zijn er daarnaast nog andere steunmechanismen, vandaag of in de nabije toekomst? Kunnen die mechanismen ook cumulatief worden toegepast bij bepaalde projecten?

3. Antwoorden van de minister

Energieheffing

Minister *Annemie Turtelboom* zal op de vele vragen over de energieheffing pas reageren wanneer het amendement ter bespreking voorligt. Ze is wel erg verbaasd over de vraag van Rob Beenders over de grootte van de schulden. Ze begrijpt nu hoe de schuldenberg ontstaan is: zijn partij heeft nooit doorgehad hoe groot die berg al was. Een monitoring tussen 2009 en 2014 was op zijn plaats geweest en had de huidige problemen kunnen voorkomen. Eigenlijk geeft Rob Beenders dus gewoon toe dat hij er met open ogen is ingelopen, dat hij niet door heeft gehad dat er een gigantisch probleem aan het ontstaan was.

De minister herhaalt wat ze op 17 november 2015 heel formeel in de commissie Financiën en Begroting heeft gezegd: het zit in een Energiefonds waarin ook een stukje VREG en groene warmte zitten. Dit is eigenlijk al een debat uit het verleden. Er wordt met een fonds gewerkt en de heffingen om de schulden af te bouwen zullen nog eens apart worden gelabeld, zodat het heel duidelijk is dat elke heffing effectief wordt gebruikt voor de afbouw van de schuld en op geen enkele manier kan dienen voor de financiering van iets anders. Dat is de bedoeling. Op die manier krijgt het parlement de komende jaren de mogelijkheid om in alle transparantie te monitoren wat er gebeurt met de opbrengst van de heffingen, wat de inkomsten en de uitgaven zijn en aan welk ritme de schulden worden afgebouwd. Zo worden ze niet, zoals in het verleden, overal weggemoffeld.

Veel plannen tegen eind 2015

De minister beaamt dat er veel plannen zijn tegen eind 2015. Het actieplan 'Clean Power for Transport', met de uitrol van de laadpalen, zal al een van de komende weken op de agenda van de ministerraad staan. Het Energiefraudedecreet komt nog voor het einde van het jaar op die agenda en zal daarna naar het parlement gaan. Er wordt volop gewerkt aan de aanpak van het energiepact. De minister wil een eerste aftoetsing doen binnen de regering. Daarna kan met de commissieleden worden bekeken op welke manier het in de commissie past. De Fast Lane werd opgestart in maart, april, mei. De eerste resultaten van de werkgroepen moeten tegen het eind van het jaar klaar zijn. Het ESCO-fonds werd als principe goedgekeurd op de ministerraad in maart, april, mei, met de bedoeling dat de juridische en financiële uitwerking eind dit jaar klaar is.

Dat er een aantal deadlines op eind 2015 liggen, heeft ermee te maken dat een aantal zaken werden opgestart in april of mei. Ze zijn niet toevallig. Hun trajecten zijn lopende, de processen werden al eerder opgestart. De Vlaamse Regering heeft een aantal ambities. Eind dit jaar komt er een eerste beslissingsmoment of een volledige afhandeling. Ze worden dan later besproken in het parlement. Het gaat dus over de energiefraude, het armoedepan, de uitrol van 'Clean Power for Transport', het ESCO-fonds.

Renovatiepact

Voor het Renovatiepact, de woningpas en zo meer, werkt de minister inderdaad met een doelstelling voor 2050, maar er zullen ook tussendoelstellingen zijn. Bij renovatie mag niet uit het oog worden verloren dat heel veel mensen eigenaar zijn van een huis. De overheid moet normen opleggen om de mensen naar energie-efficiëntie te leiden, maar ook het eigendomsrecht moet gerespecteerd worden.

Om de impact van de acties van het Renovatiepact op te volgen, zal er binnen de werkgroep van het Renovatiepact een opvolgingsindicator worden uitgewerkt.

Moeten de lokale besturen ook helpen bij het beleid? Ja, uiteraard wordt er ook gerekend op steun van de lokale overheden. Het VEA heeft ondertussen de tweede fase van de uitwerking van het Renovatiepact opgestart. Het is de bedoeling om op zo kort mogelijke termijn, maar met voldoende draagvlak bij de stakeholders, tot de concrete uitwerking te komen van de hefboomacties. De concretisering van deze werven is cruciaal voor het welslagen van het Renovatiepact. De verdere concretisering van bepaalde werven zal meer tijd vragen dan andere. Daarom zal het ook nodig zijn dat er wordt gewerkt met verschillende tijdshorizonten voor de verschillende werven, met eventueel tussentijdse deadlines. Uiteraard zal de minister niet wachten om tegen 2050 maar één deadline te hebben. Er moeten opvolgindicatoren zijn om te zien of er verder wordt geëvolueerd in de goede richting.

Een voorname partner bij de uitwerking van de hefboomacties zijn inderdaad de lokale besturen. Het Renovatiepact sluit nauw aan bij engagementen die heel wat lokale besturen zijn aangegaan in kader van het Burgemeestersconvenant. Naast het gewestelijke niveau biedt ook het lokale niveau aanknopingspunten om eventuele drempels weg te werken en om maatregelen slagkrachtiger te maken. Lokale besturen hebben op verschillende beleidsdomeinen een regiefunctie. De minister merkt dat er bij de lokale besturen heel veel interesse is om mee te werken aan energie-efficiëntiemaatregelen. Aan de manier waarop ze zelf de energieleningen en de energieprijzen in de markt zetten en hoe ze op zoek zijn om windmolens en zonnepanelen te plaatsen, merkt ze dat er een heel groot bewustzijn is bij de burgemeesters. De burgemeesters die het Burgemeestersconvenant hebben ondertekend, zijn zelf een engagement aangegaan.

Een werkgroep van het Renovatiepact zal tegen halfweg 2016 het concept van de woningpas zowel inhoudelijk als op technisch vlak, de IT-infrastructuur, verder concreet uitwerken. Het is de bedoeling dat er geen administratieve rompslomp komt, maar dat het een maatregel is om de evolutie van een woning te kunnen opvolgen en ervoor te zorgen dat de gebruiker zelf een heel goede interpretatie heeft van de energetische kwaliteit van de woning en waar hij het best mee begint.

Woningpas

De woningpas heeft een bundeling tot doel van alle bestaande certificaten en moet een meer actief instrument worden. Vandaag krijgen mensen een analyse over het E-peil van hun huis of appartement op het moment van koop of verkoop. Daarin staat enkel een getal. Een leek weet niet wat dat getal precies betekent en hoe hij

het naar beneden kan krijgen: moet het dak geïsoleerd worden of de muren? Het moet veel meer een instrument zijn waarmee ook wordt geïnterpreteerd en waardoor men weet hoe een bepaalde problematiek ontstaan is.

Het renovatieadvies zal een document zijn dat een onderdeel vormt van de woningpas. Het renovatieadvies is het masterplan voor de woning. Het zal de stappen beschrijven die moeten worden gezet om de huidige energieprestatie van de woning op het niveau te brengen van de langetermijndoelstelling. Het bevat ook aanbevelingen voor diverse aandachtspunten, zoals de luchtdichtheid en de ventilatie, die gepaard gaan met een grondige verbouwing.

Energiearmoede – afschaffing gratis kilowattuur – slimme meter

Inzake energiearmoede is er een permanent armoedeoverleg. De minister wil een dergelijk orgaan betrekken bij de V-test voor doelgroep, premies enzovoort.

In verband met de armoedetoets en het gratis kilowattuur merkt de minister op dat gratis niet bestaat. Het enige dat gratis is, is een kilowattuur dat niet werd verbruikt. Ook eigenaars van zonnepanelen konden gebruikmaken van de gratis kilowattuur, maar wie zonnepanelen op zijn dak heeft liggen, heeft geen nood aan gratis kilowattuur.

Daarom gelooft de minister in de nood aan slimme meters. Om maatregelen te kunnen nemen via de energiefactuur, is er detailinformatie nodig. Alle gezinnen en bedrijven zijn vandaag blinde vlekken, er is geen informatie over. De studie over slimme meters is besteld. De uitrol van de meters zal een bepaald ritme moeten krijgen. De studie zal uitwijzen hoe de uitrol het beste verloopt. Frankrijk zegt nu bijvoorbeeld dat elke nieuwe woning een slimme meter moet hebben. Het is niet mogelijk om op een maand tijd alle woningen in Vlaanderen te voorzien van een slimme meter. Er moeten prioriteiten bepaald worden, bijvoorbeeld geografisch of te beginnen met de nieuwe woningen.

Tegen eind 2015 wordt een actieplan Energiearmoede voorbereid via een participatief proces met alle belanghebbenden. De nadruk zal daarbij enerzijds liggen op het behoud en de optimalisatie van de huidige al uitgebreide bescherming tegen afsluiting van de energielevering. Anderzijds zal sterk worden ingezet op een structurele verlaging van het energieverbruik in de woningen van kwetsbare gezinnen. Via een participatieve aanpak zullen suggesties voor optimalisaties van bestaand beleid en voor bijkomende maatregelen worden uitgewerkt. Het besluit over het niet afsluiten werd al enkele weken geleden genomen. Tot eind februari zal het automatisch gebeuren. Vorig jaar heeft de minister het verlengd tot eind maart. Er wordt rekening gehouden met de meteorologische omstandigheden. Het wordt heel nauw opgevolgd. Het kan niet de bedoeling zijn dat mensen zouden worden afgesloten. Het wordt sterk gemonitord.

Minstens voor de in het regeerakkoord en de beleidsnota Energie al geplande uitbouw van sociale energie-efficiëntieprogramma's op vlak van hoogrendementsglas en spouwmuurisolatie zullen in het actieplan concrete voorstellen worden opgemaakt. Daarnaast zal worden bestudeerd op welke manier in de sociale huisvesting en huurwoningen via een collectieve aanpak een versnelling van de energetische opwaardering van het patrimonium kan worden gerealiseerd. Het is een absolute prioriteit van minister Homans in verband met de sociale woningbouw.

Energiescans

In het kader van het Energiearmoedeprogramma zullen de bestaande doelgroepgerichte instrumenten zoals de energiescan op hun verdiensten en tekortkomingen worden beoordeeld. Er worden al suggesties voor optimalisaties van bestaand

beleid en voor bijkomende maatregelen uitgewerkt. De minister beschouwt de energiescan als een zeer nuttig beleidsinstrument voor trajectbegeleiding van de doelgroep van kansarmen.

Rob Beenders uitte zijn twijfels over het voortbestaan van de energiescan. In de beleidsbrief staat letterlijk: "Ik garandeer hierbij de volledige tewerkstelling in de sector van de sociale economie ten opzichte van het niveau van eind 2014 (255 koppen). Deze plannen werden ook opgenomen in het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding 2015-2019 (VAPA) dat de Vlaamse Regering in juli goedkeurde en waarvoor een regelmatige opvolgingsrapportage wordt gepland."

In verband met de energiescans is er geen discussie over het aantal personen die daarvoor werken. In het debat dat wordt gevoerd, wordt bekeken hoe alles zo rendabel mogelijk kan worden. Het mag niet alleen om papier gaan. Willem-Frederik Schiltz vroeg hierover waarom op dakisolatie geconcentreerd wordt. Dat soort isolatie is het makkelijkst goed uit te voeren. Het moet dan wel om het volledige dak gaan. Bovendien verliest een huis de meeste warmte via het dak: het betreft ongeveer één derde van de energiefactuur. Vorig jaar werd met dit systeem gestart en nu wordt dit geëvalueerd: werkt het en wordt het goed uitgevoerd? Misschien moet er bijgestuurd worden. In elk geval wordt de omslag gemaakt van louter een papieren scan naar harde maatregelen die moeten volgen, en daarvoor is dakisolatie de beste optie.

Geen investeringsplicht gekoppeld aan de verplichte energieaudits

De minister heeft niet de beleidsintentie om aan verplichte energieaudits verplichte investeringen te koppelen. In 2016 worden de resultaten van de energieaudits geanalyseerd. Indien zou blijken dat bijkomende maatregelen nodig zijn om de energie-efficiëntiedoelstellingen te realiseren, valt het natuurlijk ook niet uit te sluiten dat bijkomende maatregelen voor alle doelgroepen, ook de grote ondernemingen, worden getroffen. Aan de uitvoering van de energieaudit is momenteel niet de verplichting gekoppeld om investeringen met een bepaalde terugverdientijd uit te voeren. De Europese richtlijn legt deze verplichting ook niet op. De Vlaamse Regering heeft ervoor geopteerd niet aan goldplating te doen.

Energienorm voor de bedrijven, wat met de gezinnen?

Inzake de energienorm voor de bedrijven en de gezinnen kijkt de minister vooral naar de energie-intensieve bedrijven om te monitoren, omdat die in een internationale concurrentieomgeving zitten. Ook de energiekosten van kleine bedrijven en particulieren worden gemonitord. Daarvoor is geen norm bepaald.

EBO

Het VEA onderzoekt de haalbaarheid om de mini-EBO verder uit te werken, en dat wordt in 2016 bekeken. Inzake de EBO zelf is de compensatie voor de bedrijven al deels geregeld. Via de accijnzen is dit op het federale niveau helemaal rond, en kan dit op 1 januari van start gaan. Rest enkel nog een compensatie via de bijdrage op aardgas. De minister heeft dit al aangekaart bij federaal minister Marghem, maar daar is nog geen doorbraak. De minister volgt dit belangrijke dossier wel nauwgezet op.

ESCO-fonds

De PMV heeft verschillende consultants aangesteld om ondersteuning te bieden voor de uitwerking van het conceptontwerp van het ESCO-fonds. De minister verwacht in de loop van de komende maanden een eerste conceptontwerp te

mogen ontvangen. De timing loopt tot eind dit jaar, maar de PMV heeft een paar maanden vertraging. Het zal dus veeleer voor maart 2016 zijn.

REG-premiebeleid

Een grote hervorming van het REG-premiebeleid ten aanzien van de niet-residentiële gebouwen en de bedrijven zit niet in de scope van de hervorming die momenteel wordt voorbereid en waarover de regering een overleg is gestart. Zodra het Renovatiepact voor woningen een definitieve vorm heeft gekregen, zal hetzelfde gebeuren bij VEA voor niet-woongebouwen. Als alles tegelijk wordt opgestart, gaat niets voldoende vooruit, dus doet de minister het een na het ander. Nu moet eerst het Renovatiepact voor woongebouwen vorm krijgen.

Energie-efficiëntie sportinfrastructuur

Inzake energie-efficiëntie is er in de sportinfrastructuur zeker nog heel wat werk aan de winkel. Vaak investeren clubs hun schaarse middelen niet in de eerste plaats in isolatiemateriaal. Het voordeel is dat die niet permanent worden verwarmd, maar dat is dan ook het enige voordeel. De minister wil dat wel opnemen in het Renovatiepact voor niet-residentiële gebouwen.

Capaciteitstarief

De minister is het eens met de commissie dat er over het capaciteitstarief een debat moet worden gevoerd. Dit zal ongetwijfeld een grote impact hebben. Er moet met heel wat elementen rekening worden gehouden om een goed en weloverwogen capaciteitstarief in te voeren. Dat is echter een debat voor de regulator. Het is dan ook nuttig dat het parlement daarover een overleg opstart met de regulator zelf, omdat die finaal bepaalt hoe het capaciteitstarief eruitziet.

Provincies

De minister is in overleg met de provincies over de groepsaankopen, er zijn korte contacten. De dynamiek loopt bijzonder goed, overigens ook inzake de energiepremies, en de provincies zijn op dit moment dus geen vragende partij voor extra ondersteuning vanuit Vlaanderen. Als er wel vraag naar zou zijn, als er nood voor is, dan staat de minister daarvoor open. Vaak zijn er wel grote verschillen tussen provincies, afhankelijk van het feit of een provincie heel offensief communiceert en al dan niet sterk bezig is met energie.

Biogas

Inzake biogas is er overleg geweest in de week voor de herfstvakantie. Het VEA onderzoekt nu de mogelijkheden, de minister beschikt nog niet over de resultaten daarvan.

Fraude

Op de vraag over de fraude met betrekking tot de premies, kan de minister duidelijk met 'ja' antwoorden. Er is niet alleen soms fraude met de zonnepanelen, dat is soms ook het geval met de premies, en ook dat zit erin. De fraude bij REG-premies zit in het energiefraudeplan. Dat zal uitgebreid kunnen worden besproken in het parlement. Het voorontwerp van decreet ter zake is nu in opmaak en moet de geëigende procedure volgen.

Fast lane

Over de fast lane heeft de minister heel bewust een aantal cijfers in de beleidsbrief opgenomen. Ze merkt immers dat ze ook vandaag nog een te trage monitoring kan doen van de gegevens. Zo beschikt ze niet over een dagelijks bord met het geïnstalleerd vermogen van zonnepanelen, met de productie van de zonnepanelen en windenergie en zo meer.

Daling productie groene energie

Robrecht Bothuyne merkte terecht op dat er in 2014 om een aantal redenen een kleine terugval was. Bij de groene warmte kwam dat bijvoorbeeld doordat het een heel warm jaar was en er dus minder geproduceerd werd. In 2015 trekken een aantal zaken weer aan. Er was een dip in de energiepremies in 2014, maar in de eerste drie kwartalen van 2015 zijn er weer meer. Soms heeft het te maken met het onder de aandacht brengen en blijven brengen van de mogelijkheden. Dat is merkbaar bij de energieleningen, maar ook bij de energiepremies. Het VEA meldt dat er zes maanden na een communicatie een piek merkbaar is in de premies. Er is dus een rechtstreekse relatie.

Zonnekaart

De zonnekaart is in ontwikkeling. Het moment van oplevering is momenteel nog niet gekend. De bedoeling ervan is om mensen te helpen bepalen wat het potentieel van hun dak is.

Warmtenetten

Op de warmtenetten wordt inderdaad veel ingezet. Het klopt dat Vlaanderen een achterstand heeft ten opzichte van andere landen. Historisch bekeken, scoren vooral Midden- en Oost-Europese landen heel sterk op dit vlak. Die landen hadden en hebben immers een minder goede toegang tot aardgas. Regio's of landen met een heel gemakkelijke toegang tot aardgas en een heel fijnmazig aardgasnetwerk, zoals Vlaanderen, hebben net daardoor veel minder geïnvesteerd in warmtenetten. En daar is ook een economische reden aan verbonden, want waar een fijnmazig aardgasnetwerk is, is er eigenlijk geen nood aan een warmtenet.

Tot de meest interessante projecten van dit moment behoort dat van Nieuw Zuid in Antwerpen, want dat is een nieuwe woonwijk. Daar werd niet gekozen voor aardgas maar voor een warmtenet.

Ook het voorbeeld van Wenen werd terecht aangehaald, maar het warmtenet is er eigenlijk 'stoemelings' gekomen. Er was een moeilijke toegang tot aardgas. Wenen heeft geen haven en dus zouden er lange pijpleidingen nodig geweest zijn. Bovendien werden een ziekenhuis en een biogasinstallatie gebouwd waarbij de restwarmte naar het ziekenhuis zou gaan. Eind jaren 60 zat er een grote verdraging op de bouw van dat ziekenhuis en toen werd beslist om dan maar een warmtenet aan te leggen om de restwarmte niet kwijt te spelen. Een klein element in de geschiedenis kan er dus voor zorgen dat er een heel andere keuze wordt gemaakt. Nu is Wenen inderdaad een voorbeeld op het gebied van warmtenetten.

Vlaanderen doet het op dat vlak minder goed omdat wij een gemakkelijke toegang hebben tot aardgas. Soms ligt de prijs hier zelfs lager dan in Nederland, een land dat zelf aan aardgaswinning doet. Door zijn fijnmazig netwerk voor gas heeft Vlaanderen een achterstand inzake warmtenetten. Die moet voor een stuk worden weggewerkt en dat gaat het makkelijkst bij nieuwe projecten waar vanaf nul begonnen wordt. De minister gelooft heel erg in de warmtenetten, maar de uitrol kan niet met een vingerknip gerealiseerd worden. Ze moeten er komen op de

'natuurlijke' momenten die zich voordoen, maar de vereiste mentaliteitswijziging is echt wel bezig.

Visie en regelgeving rond warmte

Ook is men nog de regelgeving aan het afronden, die begin januari op de agenda van de Vlaamse Regering zou moeten worden gezet. Dat voorontwerp van decreet zal een aantal zaken regelen en een aantal problemen oplossen met betrekking tot de warmteregelgeving. Dat is ook in de commissie al veel aan bod gekomen.

Diepe geothermie

In verband met de diepe geothermie kijkt ze heel erg uit naar de resultaten van de proefboringen. Voor de verdere uitrol moet eerst het potentieel aan warmte worden bekeken.

Over de commissie is er misschien wat begripsverwarring, misschien was de beleidsnota daarover niet duidelijk. Het gaat gewoon over een groep bij de administratie waarbij ook VITO betrokken is. De bedoeling is heel praktisch, het is niet de bedoeling om een hoogmis te organiseren. Er wordt bijvoorbeeld in verband met verzekeren, bekeken hoe de overheid heel praktisch kan helpen met het onderzoek. Omdat de proefboring via VITO gestart is, willen ze gewoon in de administratie een groep duidelijk verantwoordelijk maken voor het opvolgen van de diepe geothermie. Als er acties moeten gebeuren bij het Energieagentschap moet VITO dit weten, de linken moeten heel duidelijk zijn.

Op dit moment zijn er ter zake de call groene warmte en de strategische ecologiesteun. De call groene warmte werd hier pas recent mee uitgebreid. Natuurlijk volgen de minister en haar collega's Joke Schauvliege en Philippe Muyters de proefboringen heel goed op, want ze zullen de basis vormen van de uitrol.

Een belangrijk risico voor de diepegeothermieprojecten is het geologisch risico van de boringen. Private verzekeraars bieden enkel verzekeringen aan voor de technische risico's van de boring. De minister laat momenteel onderzoeken op welke manier het best een garantieregeling voor het geologische risico kan worden uitgewerkt. De garantieregelingen in Frankrijk, Nederland en Duitsland kunnen hiervoor inspiratie bieden. Vooral het Nederlandse systeem lijkt geschikt voor het Vlaamse Gewest. Deze garantieregeling heeft haar nut al bewezen en sluit goed aan bij de Vlaamse wensen. Vlaanderen moet er wel rekening mee houden dat de ondergrond in Vlaanderen minder goed gedocumenteerd is dan in Nederland. Dit zal zich vooral weerspiegelen in een hogere studiekost voor de aanvraag. Dit is een reële en terechte vraag.

Energieleningen

Er waren nog vier blinde vlekken. Twee daarvan worden nu opgelost: Linkebeek en Wezembeek-Oppem, dat waren nog twee echte knelpunten. De andere twee, Aalst en Dendermonde, zijn opgelost. Oost-Vlaanderen had minder energieleningen door die blinde vlek. De minister rekent erop dat Oost-Vlaanderen nu het niveau van Antwerpen gaat halen. Ze roept alle Oost-Vlamingen op om Antwerpen te kloppen in het komende jaar.

Het is een succesverhaal. De Vlaamse overheid is er op een jaar tijd in geslaagd te bewijzen dat Vlaanderen als regio echt een meerwaarde heeft. Sinds het moment dat Vlaanderen daarvoor bevoegd is, is het erin geslaagd 26 blinde vlekken weg te werken. De leningen kennen een boom. Er is vraag naar. Nu moeten die twee blinde vlekken nog worden weggewerkt. De minister geeft het niet op. Het is een mooie dienstverlening naar de burgers in de gemeenten. Een burgemeester of

schepen kan niet verantwoordelijk zijn dat hij zijn gemeente daar bewust van uitsluit. Het zou bijzonder jammer zijn indien de zaak communautair zou worden gespeeld in de faciliteitengemeenten.

Samenwerking tussen woondiensten en intergemeentelijke samenwerkingsverbanden met de energiehuizen

Op de vraag over de samenwerking tussen woondiensten en intergemeentelijke samenwerkingsverbanden met de energiehuizen antwoordt de minister dat het VEA de verdere digitalisering van de processen van de energiehuizen en de betere samenwerking met andere organisaties zal bekijken, maar de Vlaamse overheid is daarvoor wel afhankelijk van de mogelijkheden van die organisaties zelf. De minister kijkt op dit moment het bespreken van die aandachtspunten tijdens een structureel overleg met de energiehuizen. Eerst had men zich geconcentreerd op het ervoor zorgen dat de energielening in de markt stond. Dan heeft men een aantal uitbreidingen gedaan, vooral qua budget, maar ook qua toepassingsgebied.

De minister wil overgaan tot digitalisering. Een kopie van het paspoort gaan indienen, is niet meer van deze tijd. Het Rijksregister kan daarin een rol spelen. De privacy moet natuurlijk in het oog worden gehouden. Het overleg hierover wordt opgestart. Concrete suggesties zijn altijd welkom.

Samenwerking met minister Philippe Muyters rond innovatie

Er was opgemerkt dat er weinig in de beleidsbrief staat over innovatie en energie-efficiëntie. Dat klopt, want de budgetten zitten eigenlijk bij minister Philippe Muyters, aldus de minister. Met hem wordt bijzonder goed samengewerkt, getuige het ESCO-fonds voor bedrijven met PMV. De minister staat in rechtstreeks contact met hem. Ook met betrekking tot geothermie is er een bijzonder goede samenwerking met de ministers Joke Schauvliege en Philippe Muyters. Het is echter logisch dat dat dit in eerste instantie wordt bekeken in de beleidsbrief van minister Philippe Muyters. Het hertekende clusterbeleid is op 30 oktober voor de eerste keer principieel goedgekeurd door de regering. Er wordt bekeken wat de nieuwe mogelijkheden ter zake zijn voor de energiesector. In het nieuwe beleidskader wordt aangegeven dat de speerpuntclusters aansluiting zullen vinden bij de voor Vlaanderen strategische domeinen. De energietransitie zal daar zeker ook een element van zijn.

Lastenverdeling hernieuwbare energie

Wat de 'burden sharing' betreft, zijn de onderhandelingen op dit moment gaande. De minister zal dus geen uitspraken doen met betrekking tot de aandelen qua hernieuwbare energie, om het mandaat van minister Joke Schauvliege niet te hypothekeren. Ze steunt dat mandaat volop. Ze staat in rechtstreeks contact met minister Schauvliege daarover, maar een minister die onderhandelt, moet ook een bepaalde bandbreedte krijgen om te kunnen onderhandelen. Anders is het bijzonder moeilijk om in een mooi, maar complex land als het onze samen tot een akkoord te kunnen komen, met het oog op Parijs, wat we toch allemaal willen, aldus de minister.

Uniformiseren van geldboetes bij niet naleving EPC-verplichtingen

Over de vraag over het uniformiseren van geldboetes bij het niet naleven van de verplichtingen inzake het energieprestatiecertificaat (EPC) stelt de minister dat de wijzigingen die aan het handboek worden aangebracht, een optimalisering betreffen, geen uniformisering. De minimumboete voor een niet-waarheidsgetrouw rapporteren wordt verlaagd van 500 naar 250 euro, omdat 500 euro boete voor kleine fouten een zware sanctie is, die als onevenredig wordt aangemerkt door de

energiedeskundigen. Er wordt een dwangsom ingevoerd voor energiedeskundigen die weigeren om het EPC aan te passen na de vaststelling van fouten, wat vrij logisch is. Er was ook nog niet voor alle overtredingen van de regelgeving in een handhavingkader voorzien. Dat is men ook aan het optimaliseren.

Opleiding EPB-verslaggevers

Op de vraag wanneer een deskundige wordt geschrapt als hij geen tien uur opleiding heeft gevolgd, antwoordt de minister dat momenteel enkel EPB-verslaggevers (energieprestatie en binnenklimaat) een permanente vorming moeten volgen. Er is een aanbod van meer dan tweehonderd erkende vormingen voor 2015. Daarnaast kan de verslaggever ook via e-learning aan zijn opleidingsverplichting voldoen. Het VEA zal in de loop van 2016 het handhavingkader voor de EPB-verslaggevers toepassen. Voor het VEA zal overgaan tot het schorsen van de erkenning, zal de verslaggever worden gehoord en zal hij tegenargumenten kunnen voorleggen. De permanente vorming voor EPC-energiedeskundigen zal waarschijnlijk worden ingevoerd vanaf 2017. Het uitvoeringsbesluit daarvoor is in voorbereiding en moet nog het hele goedkeuringsproces doorlopen.

Kwaliteit van het EPC

Kwaliteitscontroles op het EPC houden controles in op de correcte opmaak van de EPC's door de energiedeskundigen. Tezamen met de andere gewesten wordt momenteel ook gewerkt aan een EPC voor niet-residentiële gebouwen. De berekeningsmethodiek is ondertussen vervolmaakt. Het EPC zal ook een adviesonderdeel bevatten. In 2016 zal de softwareontwikkeling worden aanbesteed.

Kostenoptimale EPB-eisen

Op de vraag over de terugverdiertijden en wat het kostenoptimaal niveau is antwoordt de minister dat de evaluatie van kostenoptimale EPB-eisen opgenomen is in de EPB-evaluatie van 2015. Het VEA heeft hiervoor recent een basisversie opgeleverd, die voor feedback aan de stakeholders werd voorgelegd. Het evaluatieverslag zal begin 2016 worden gefinaliseerd. In de uitgevoerde studies wordt ook het kostenoptimum voor vergunningsplichtige renovaties onderzocht. Bij het onderzoek van het kostenoptimale niveau wordt gekeken naar alle investeringen en kosten over een duurtijd van dertig jaar of twintig jaar.

Begroting

De 5 miljoen euro voor de autopremie komt van de vergroening van de verkeersbelasting en niet van de energieheffing. Die financiert alleen de afbouw van de schulden.

Op de vraag over de 202.000 euro steun aan de vzw's antwoordt de minister dat die werkingssubsidies gaan naar de Organisatie voor Duurzame Energie (ODE) en COGEN Vlaanderen. Van de vzw's worden tegenprestaties verwacht: het schrijven van aanbevelingen, studies enzovoort. Dit staat beschreven in de ministeriële besluiten die de subsidies toekennen. De minister kan de besluiten laten bezorgen.

4. Discussie

Volgens *Johan Danen* waren een aantal antwoorden to the point, andere waren wat algemener van aard. Hij had dat verwacht, en het is niet altijd mogelijk om specifiek te antwoorden. Er was sprake van elf werven die de minister in gang heeft gezet. Eind 2015 zullen ze een planfase bereiken. De spreker vreest dat de meeste van die werven die datum niet zullen halen. De minister heeft wel wat punten aangehaald, maar Johan Danen wil een gestructureerd overzicht krijgen.

Een maatschappelijk debat over een paar van die werven, zoals het energiefraudeplan en het energiearmoedeplan, zou nuttig zijn. Gisteren nog heeft de Koning Boudewijnstichting cijfers bekendgemaakt over energiearmoede. Dat was schrijnend. Ze waren erger dan verwacht. Met de stijging van de energieprijzen zal dat niet beter worden. De spreker roept op tot debat en een aantal hoorzittingen. De minister heeft een bezwaar: dat gaat misschien tot vertraging leiden. Het kan echter niet zijn dat de discussie te gronde niet wordt gevoerd omdat men dan te laat zou zijn. Men moet dan maar wat vroeger beginnen met de planfase.

De spreker steunt het idee om een meer concreet gevolg te geven aan de energiescans. De scans bij gezinnen zijn belangrijk. Er moeten dan wel plannen worden gemaakt om de huizen energetisch beter te maken.

Bij de grote bedrijven is het echter alleen verplicht een energieaudit te doen, zonder enige vorm van opvolging. Johan Danen vindt dat niet logisch. Het is een hiaat. Als er aan de gezinnen wordt gevraagd om een energiescan te doen en aanpassingen te doen, verwacht hij dat grote bedrijven dat ook moeten doen, ook al is het economisch niet altijd het meest efficiënt.

De spreker heeft er begrip voor dat de operationele uitvoering van het Renovatiepact nog moet worden gestart. Hij wil de minister vragen de hervorming van de isolatiepremies daarin in te passen en de stakeholders die ze zo goed heeft betrokken in de opmaak van het Renovatiepact, te betrekken in de verdere operationalisering van het plan. Het is heel belangrijk dat de vinger aan de pols wordt gehouden en dat het draagvlak groot blijft zodat ze de elementen die in het Renovatiepact naar voren worden geschoven, mee zullen ondersteunen.

De woningpas wordt half 2016 verwacht. Dat is niet meer zo lang. De discussie daarover is een half jaar geleden gevoerd. Toen werd het wat geridiculiseerd. De spreker hoopt dat dat nu niet het geval zal zijn en dat er een woningpas komt waarbij de verschillende elementen meteen goed zitten, zodat er niet constant moet worden bijgestuurd. De interpretatie van de energetische kwaliteit is daarbij erg belangrijk.

Het is Johan Danen niet helemaal duidelijk op welke manier de Vlaamse overheid kan ingrijpen in het Burgemeestersconvenant. Hij heeft heel sterk het gevoel dat in heel wat gemeenten het Burgemeestersconvenant wordt beschouwd als een vodge papier. Het wordt misschien af en toe boven gehaald wanneer dat van pas komt, maar lijkt zeker geen baken te zijn waarop het beleid wordt afgestemd. De provincies volgen dat wat meer op. De spreker drukt daarover zijn bezorgdheid uit. Hij hoopt dat hij zich vergist. De evaluatieprocedures moeten nog volgen. Hij heeft echter de indruk dat er in heel wat gemeenten nog werk aan de winkel is.

Johan Danen erkent dat de Vlaamse energielening een succes is. Dat is natuurlijk goed, maar het zou meer moeten zijn. De minister heeft heel wat andere plannen in die richting. Als er verder wordt geïsoleerd aan het huidige tempo, duurt het echter nog achttien jaar vooraleer alle daken geïsoleerd zijn. Dat is veel te lang. Wat zal de minister ondernemen om ervoor te zorgen dat onze Vlaamse woningen op korte termijn energetisch worden gevaloriseerd en efficiënter worden gemaakt?

Er kan nog heel wat gebeuren in verband met de energie-efficiëntie van niet-residentiële woningen. Zo kunnen er op het vlak van verlichting gigantische energiewinsten worden gemaakt.

De minister zei dat energie een transversale benadering moet krijgen. Een aantal architectuuropleidingen zijn al op de goede weg, maar andere zijn nog erg traditioneel, zeker op het vlak van energie. Iemand die nu afstudeert als architect, is dat voor veertig of vijftig jaar. Johan Danen wijst daarom op het belang van een goede

basis. Het is belangrijk om samen te werken met Onderwijs om ervoor te zorgen dat energie een belangrijke factor wordt in de opleiding voor architecten, maar ook voor ingenieurs.

Rob Beenders dankt de minister voor haar antwoorden, maar wil nog even terugkomen op het sociaal energiebeleid. De minister wil in een permanent overleg gaan met de sector om de energiearmoede terug te dringen. Ongeveer 21 procent van de Belgische gezinnen kampt met energiearmoede. Dat cijfer moet dalen. Heeft de minister effectief een armoedetoets uitgevoerd over de afschaffing van de gratis stroom en de energieheffing? Heeft de minister die afschaffing al besproken met het verticaal permanent armoedeoverleg? Zo ja, wat kwam er uit dat overleg naar voren? Zo niet, waarom is dat niet besproken? In de beleidsnota wordt het opgenomen als een ambitie.

Valerie Taeldeman reageert op de opmerking van Johan Danen dat sommige gemeenten het Burgemeestersconvenant als een vodge papier beschouwen. Ondertussen hebben 218 van de 308 Vlaamse steden en gemeenten dat convenant ondertekend, vanuit een bepaalde overtuiging om op lokaal niveau rond klimaat te werken. Als een lokaal bestuur dat convenant ondertekent, is het de bedoeling dat het binnen het jaar een concreet actieplan opstelt, waarin tal van sectoren aan bod komen en waarin het lokaal bestuur een aantal concrete maatregelen opneemt om in de komende jaren in de respectieve gemeenten uit te voeren. Tijdens de bespreking van de beleidsbrief Leefmilieu heeft minister Joke Schauvliege duidelijk gemaakt dat ze vanaf volgend jaar jaarlijks een budget van 300.000 euro wil vrijmaken. Ze wil een soort van klimaatprijs uitreiken. Telkens kunnen twee lokale besturen in één provincie van de Vlaamse Regering een toelage van 30.000 euro krijgen voor een project dat uitvoering geeft aan dat Burgemeestersconvenant.

Valerie Taeldeman stelt voor om over de hervorming van energiepremies en het energiearmoede-actieplan een gedachtewisseling te organiseren in de commissie Energie, zodat het duidelijk is welke richting het uitgaat met de toekomstige premies en welke maatregelen er zullen worden genomen ter preventie van energiearmoede.

Andries Gryffroy verwijst naar zijn vragen over de timing van de energievisie en het energiepact, de slimme meters, de mini-EBO's en de energiepremies. Kan de minister daarover duidelijkheid verschaffen? Als die energiepremies worden ingevoerd vanaf 1 juli, en er voorafgaand een standstillperiode van zes maanden is, dan moet het vóór 31 december opgelost zijn. Hij is vragende partij om het strenger te maken dan de huidige premies. Hij vreest anders voor een lock-ineffect.

Hij had ertoe opgeroepen dat de grote projecten in de Antwerpse regio zouden samenwerken in het kader van warmtenetten. Dat zou kostenbesparend zijn. Daarop is de minister niet ingegaan.

In het regeerakkoord is er sprake van een hervorming van de methodiek voor de groenestroomcertificaten voor windenergie, om namelijk niet langer te werken op een duurtijd, maar op hoeveelheid. Wanneer wordt die hervorming doorgevoerd?

De minister gaf aan dat het kostenoptimum voor renovaties op twintig of dertig jaar zou kunnen liggen. Dat vindt Andries Gryffroy wel heel lang. Op welke periode wordt er gerekend voor het kostenoptimum voor nieuwbouw: vijf, acht, tien of twaalf jaar?

De verplichting voor de bijkomende opleiding van tien uur voor EPB start op 1 januari 2015, maar het ministerieel besluit is ingegaan in mei 2015. Is er dan een overgangsmaatregel vastgelegd voor 2015, zoals een pro-rataregel, of moet

men zich toch houden aan die tien uur? Klopt het dat de verplichting voor EPC zou ingaan op 1 januari 2017?

Minister *Annemie Turtelboom* zegt dat met betrekking tot de bedrijven er bijzonder veel gegevens voortkomen uit een paar duizend audits en een paar honderd energieplannen. De verwerking daarvan vraagt tijd. Daarna kan men zien hoever men staat in het behalen van de energie-efficiëntiedoelstellingen.

Het besluit in verband met de isolatiepremies wordt voorbereid en binnenkort voorgelegd aan de werkgroep Financiering van het Renovatiepact.

De armoedeorganisaties vragen expliciet om de energiepremies en het energiearmoedeplan niet te koppelen. Zij verkiezen dat de energiepremies worden hervormd en dat er nadien een energiearmoedeplan komt met speciale premies, specifiek voor de doelgroepen. Als de twee uit elkaar worden gehaald, verdwijnt de communicatie. Het is beter om de energiepremies en de specifieke maatregelen voor de kwetsbare gezinnen te splitsen. De minister wil een hervorming van de energiepremies, en het is logisch dat daar een sociale component in zit. Of die samen of apart worden gecommuniceerd, is een vormelijk aspect.

Op 18 november 2015 heeft de plenaire vergadering gedebatteerd over de armoedetoets en het gratis kilowattuur. Dat kan telkens opnieuw worden herhaald, maar wat is er sociaal aan het gratis kilowattuur als je daarmee ook mensen met zonnepanelen bevoordeelt? Zo schuif je een grote kost af op grote verbruikers en kmo's. Uit een onderzoek van de VREG blijkt trouwens dat het geen efficiënte maatregel was.

Nu is er voor de eerste keer een energieheffing ingevoerd met een duidelijke sociale correctie van 75 procent. De politiek van sp.a was er in de voorbije jaren op gericht de mensen niet af te sluiten. Verder ging dat niet. Voor de rest werden er schulden gemaakt en facturen doorgeschoven. Het probleem van de socialisten is dat het geld van de anderen ooit op is, zoals Thatcher ooit zei.

In verband met de niet-residentiële gebouwen zijn er nog grote winsten te behalen bij de bedrijven. De minister weet niet of de aanpak met premies daar de juiste trigger is voor investeringen. Door de lage energieprijzen is het vandaag heel moeilijk om bedrijven te overtuigen in energie-efficiëntie te investeren. Er is wel een ESCO-fonds, maar de juiste ingang is nog niet gevonden.

Aan EPB en energie moet er in het onderwijs meer aandacht worden besteed, vindt de minister. Er zijn te veel studenten architectuur die vandaag afstuderen en nog steeds niets kennen van EPB. Ze kunnen niet werken met die software. Enkele maanden geleden heeft de minister samen met minister Hilde Crevits een brief geschreven met de vraag om daar in de universiteiten en hogescholen meer aandacht aan te geven. Het kan niet dat studenten architectuur vandaag afstuderen zonder iets te kennen van energie-efficiëntie. Dat is een essentieel onderdeel van de architectuur van een woning. Er kunnen veel energie-efficiënte maatregelen worden genomen in het concipiëren van een gebouw. De minister zal minister Crevits opnieuw contacteren om na te gaan hoe ze die dwingende vraag verder kunnen intensifiëren.

Het onderzoek naar slimme meters zal worden uitgevoerd door de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO) en EnergyVille. In januari of februari zullen ze klaar zijn met hun rapport. Dan moet worden uitgezocht hoe de slimme meters kunnen worden uitgerold. In Frankrijk is men gestart met alle nieuwe woningen. Het is verstandig om te starten met de meest kwetsbare gebouwen omdat je dat het best kunt monitoren. Als je verfijnder wil werken, heb je slimme meters nodig. Vandaag is er informatie over aansluitingspunten en gemiddelden voor kilowattuur

en gemiddelden per regio, maar er is geen benchmark om te vergelijken. Terwijl een benchmark mensen echt wel aanzet tot energie-efficiëntie.

Inzake de woningpas is de minister heel afkerig van administratieve rompslomp. Dat wil ze echt niet. Het moet een instrument zijn dat aangeeft wat er moet gebeuren om het energetisch allemaal in orde te krijgen. De overheid moet kunnen nagaan waar de kwetsbare plekken zijn, en de gebruiker moet kunnen nagaan wat hij extra kan doen en wat hij op die manier bespaart. Dat evenwicht moet worden gevonden. Het E-peil zoals het nu bestaat, is wel goed, maar je weet er niets mee. Het moet dus een doe-instrument worden. Het is moeilijk om een evenwicht te vinden tussen die twee omdat je veel informatie moet verzamelen. De minister wil vrij snel de omslag maken naar de interpretatie van de informatie.

Over de energieprijzen is de regering gestart met het overleg. De minister hoopt dat dit eind dit jaar wordt afgerond. Er zijn al vergaderingen geweest, en het loopt goed.

De minister heeft geen indicatie dat er een onvoldoende aanbod is aan opleidingen over EPB. Ze vraagt de commissieleden om vragen te signaleren, want ze staat open voor eventuele aanpassingen van de opleidingen.

De minister hoopt dat het VEA in de eerste helft van 2016 klaar zal zijn met de mini-EBO. Ze vindt ook het burgemeestersconvenant een goede tool. Er is een duidelijk verschil tussen burgemeesters die het convenant hebben ondertekend en degenen die dat niet hebben gedaan. De burgemeesters die hebben ondertekend, zijn veel meer bezig met de problematiek dan de anderen. Dat zorgt voor een dynamiek. Het is niet de oplossing voor alles, maar het helpt de zaken wel vooruit.

De groepsaankopen lopen bijzonder goed. Zowel de provincies als de gemeenten en de burgers die het doen, zijn heel tevreden over de dienstverlening. Het is het prototype van het ontzorgen van mensen, het is de stimulans om de stap naar hernieuwbare energie en naar energie-efficiëntie te zetten.

Johan Danen vindt het heel positief dat de minister bijkomende aandacht zal besteden aan de architectuur- en ingenieursopleiding. De minister is daar al mee bezig, maar het is geen 'walk in the park'.

De spreker vindt het Burgemeestersconvenant ook een heel goed instrument. De hogere overheden kunnen niet alles centraal opleggen. Het is een zinvolle decentrale tool om werk te maken van energie- en milieudoelstellingen. Dat is helemaal niet in tegenspraak met eerdere uitspraken. Zijn vrees blijft bestaan dat het voor sommige gemeenten slechts een vodge papier is. Hoe kan men dat bijsturen? De Vlaamse overheid heeft daar wat minder in de pap te brokken. Ze geeft technische ondersteuning maar op het terrein zijn de provincies en de intercommunales actief. Hopelijk moet men in 2020 niet vaststellen dat een aantal doelstellingen niet gehaald werd omdat men er te weinig werk van heeft gemaakt. Dat is zijn bezorgdheid.

Rob Beenders vindt het jammer dat de minister altijd vervalft in politiek gehakketak als het gaat over energiearmoede. Net die mensen die hun elektriciteitsfactuur niet kunnen betalen, zijn daar niet mee geholpen. Het gaat inderdaad om keuzes maken. Net op de keuzes van de minister moeten de leden haar aanspreken. Ze heeft keuzes gemaakt, in de Vlaamse Regering en vroeger in de Federale Regering. Ze zal zich de maatregelen nog wel herinneren. Ze zorgen ervoor dat de elektriciteitsfactuur serieus stijgt. Het is dan ook logisch dat de leden vragen of ze rekening heeft gehouden met haar ambities inzake sociaal energiebeleid.

Rob Beenders heeft begrepen dat de minister geen armoedetoets heeft toegepast op de afschaffing van gratis stroom noch op de energieheffing. Evenmin heeft ze dit besproken op het verticaal permanent armoedeoverleg. De spreker betreurt dit. Als de minister effectief een sociaal energiebeleid wil voeren, kan ze dat niet doen door enkel een beleidsbrief te schrijven, dan doet ze dat op het terrein en toetst ze haar maatregelen af.

De minister mag blijven verwijzen naar het verleden, maar de mensen verwachten dat ze hen uit de energiearmoede haalt. Als ze politieke discussies wil blijven voeren, mag dat, maar ze helpt er de mensen echt niet mee.

Andries Gryffroy vraagt opnieuw naar de timing van het stappenplan energievisie, van de hervorming van de groenestroomcertificaten voor wind, dus van tijd naar volume, en van de mini-EBO's.

Vanaf 1 januari 2015 is er een de bijkomende opleiding voor EPB. Veel verslaggevers en het Overlegplatform voor Energiedeskundigen (OVED) vragen om voor dit jaar in een overgangsmaatregel te voorzien, rekening houdend met de late invoering van de verplichting. Het VEA heeft daarop geantwoord dat de regering niet in zo'n overgangsmaatregel heeft voorzien en dat ze dus de wet zullen toepassen. Kan er alsnog een overgangsmaatregel komen voor 2015? Krijgt men deze vraag veelvuldig?

Minister *Annemie Turtelboom* zal OVED contacteren en vragen hoe groot de nood is.

Wat de timing voor de hervorming van de groenestroomcertificaten betreft, stelt de minister dat dit na de beslissing over de heffing en het parlementair debat daarover zal volgen.

De minister werkt aan een kader voor de energievisie dat zal beantwoorden aan de resolutie. Daarbij zal een participatief traject worden opgestart om snel tot die visie te komen. De minister zal dit voorleggen aan de regering en bespreken met de commissie.

5. Indicatieve stemming

Het aan de commissie toegewezen gedeelte Energie van de algemene uitgavenbegroting 2016 wordt indicatief aangenomen met 9 stemmen tegen 3.

III. Deel Dierenwelzijn, bevoegdheid van Ben Weyts, Vlaams minister van Mobiliteit, Openbare werken, Vlaamse Rand, Toerisme en Dierenwelzijn

Het deel Dierenwelzijn werd op 24 november 2015 besproken.

1. Toelichting door de minister

1.1. Beleidsbrief

Beleid gezelschapsdieren

Zorgen voor een betere omkadering en controle van de fokkerij en handel in gezelschapsdieren

Minister *Ben Weyts* deelt mee dat wat de omkadering van en controle op de fokkerij en de handel in gezelschapsdieren betreft, intussen de verplichting geldt dat pups pas vanaf de leeftijd van 15 weken mogen worden ingevoerd.

Er zijn twee afzonderlijke meldpunten opgericht, met name voor burgers en voor dierenartsen. Het onderscheid wordt gemaakt omdat in de toevloed van klachten en meldingen bij het ene veel betere gefilterd kan worden dan bij het andere. De melding via dierenartsen behoeft veel minder screening en laat toe sneller actie te ondernemen.

Voorlopige erkenning kan niet meer zonder voorafgaande controle. Het papieren dossier volstaat niet langer om erkend te worden. Voorts is er het grondiger onderzoek om buitenlandse kwekers aan de lijst van toegelaten invoerders toe te voegen. De controleacties bij kwekers/handelaars worden uitgebreid tot professionele kwekers en dan is er nog het steunen van initiatieven op Europees niveau inzake hondenhandel in het intracommunautair verkeer.

Hoe werkt men? Eerst wordt bekeken hoe er feedback kan worden gegeven over meldingen die bij de inspectiediensten en de verschillende meldpunten binnenliepen. Wat is er met de klachten gebeurd? Er worden ook proactieve controles gehouden in hondenkwekerijen en lopend wetenschappelijk onderzoek wordt opgevolgd. De lijst van toegelaten invoerders is aan nauwgezet onderzoek onderworpen. De screening heeft al geleid tot concrete resultaten. Een evaluatie van de bestaande regelgeving wordt opgestart met het oog op verbetering en men blijft Europese initiatieven steunen.

Garanderen van de continuïteit en de performantie van het registratiesysteem voor honden

De huidige overeenkomst voor het beheer van de databank voor honden loopt tot medio december 2016. Men wil klaar zijn om een nieuwe aanbesteding in de markt te plaatsen, maar denkt dan aan een systeem dat behalve voor honden ook voor katten kan gelden.

Voorzien van een betere ondersteuning en omkadering van asielen

Een betere ondersteuning en omkadering van asielen moet volgen uit onder meer de recent opgestarte en succesvolle opleiding voor asiemedewerkers, die al een eerste editie achter de rug heeft. Dat wordt voortgezet. Wat betreft verwaarloosde paarden en paarden in overtal acht men een specifieke regeling met eigen erkenningsvoorwaarden voor paardenasielen nodig.

Het probleem van de overpopulatie van katten aanpakken

De aanpak van de overpopulatie van katten is gelinkt aan het registratiesysteem en daaraan gekoppelde databank. Evaluatie en bijsturing van de bestaande regelgeving is aan de orde.

Beleid landbouwdieren

Streven naar een voortrekkersrol binnen Europa

Voor wat landbouwdieren betreft, streeft Vlaanderen ernaar een voortrekkersrol op te nemen binnen Europa. Recent kon de regio zich aansluiten bij heel wat dierenwelzijnsinitiatieven. Aan de Europese Commissie is gevraagd om de normen voor foie gras te herzien. Voorts worden de Europese werkzaamheden aangaande biggencastratie nauw opgevolgd. Initiatieven om een verbetering van het dierenwelzijn op de Europese agenda te plaatsen, krijgen de volle ondersteuning. Indien mogelijk neemt men deel. Problemen, veroorzaakt door een gebrek aan Europese regelgeving, probeert men aan te kaarten.

Verbieden van het onverdoofd slachten buiten een slachthuis

Inzake onverdoofd slachten buiten het slachthuis blijft de regel dat de organisatie van het Offerfeest binnen het reglementair kader moet gebeuren. Daarvoor rekent de minister op samenwerking met en ondersteuning van provincies, lokale besturen en politiezones. Voor het Offerfeest 2016 zullen de instructies voor gemeenten en politiezones verfijnd worden. Een dialoog met relevante partners wordt opgestart.

Verbieden van de chirurgische castratie van varkens vanaf 2018

Met betrekking tot het stopzetten van de chirurgische castratie van varkens vanaf 2018 lopen met alle betrokken partijen besprekingen in het kader van het ketenoverleg. Doel is zo veel mogelijk knelpunten weg te werken. Wetenschappelijk onderzoek vanuit het IWT ter zake wordt in 2016 opgeleverd.

Een einde maken aan het onterecht afleveren van medische attesten voor het blokstaarten van paarden

Inzake het blokstaarten van paarden wordt de indiening van een voorontwerp van decreet vooropgesteld waarmee men de kloof tussen theorie en realiteit wil dempen. Er bestaat een wettelijk verbod op blokstaarten, maar in werkelijkheid gebeurt het bij het merendeel van de betrokken paarden, terwijl onderzoek uitwijst dat slechts 3 procent om medische redenen geblokstaart zou moeten zijn.

Aanpakken van de welzijnsproblemen in de pelsdierhouderij

Nog een voorontwerp van decreet richt zich op een uitdoofbeleid met een verbod op uitbreiding van bestaande bedrijven en oprichting van nieuwe bedrijven. Er worden welzijnsvoorwaarden uitgewerkt voor de betrokken bedrijven.

Aanpassing van de voorschriften aangaande het drijven en slachten van dieren aan de Europese regelgeving

De voorschriften inzake het drijven en slachten van dieren dienen aangepast aan de Europese regelgeving. Een Europees rapport dienaangaande bracht aanvullende aanbevelingen maar was verder vrij positief.

*Beleid exotische dieren**Garanderen van de continuïteit in de verplichte adviesverlening bij het vastleggen van erkenningsvoorwaarden en het beoordelen van erkenningsaanvragen*

In het beleid met betrekking tot exotische dieren ziet de minister vooral nood aan continuïteit van de verplichte adviesverlening bij het vastleggen van de erkenningsvoorwaarden en het beoordelen van de erkenningsaanvragen. Er zou een comité van deskundigen worden aangesteld.

Afstemmen van het dierentuinenbeleid op de huidige realiteit en kennis

Het dierentuinenbeleid zou maximaal aan de realiteit en kennis worden aangepast. Dat behelst ook een actualisering van de geldende erkenningsvoorwaarden.

Zorgen voor een duidelijk kader voor het houden van roofvogels in gevangenschap

Wat betreft het houden van roofvogels in gevangenschap, zijn de roofvogelverenigingen ertoe aangespoord om hun leden te wijzen op het advies van de Raad

voor Dierenwelzijn. Doel is sensibilisering maar tevens het uitwerken van een regelgevend kader.

Het houden van reptielen beperken

Voor de reptielen wil men een 'positieflijst' opstellen.

Beleid proefdieren

Garanderen van een strikt kader voor het gebruik van proefdieren

Voor het gebruik van proefdieren streeft men ernaar een strikt kader te ontwikkelen. Er is gezorgd voor een strikter toezicht op de werking van de ethische commissies. Het is de bedoeling een nationaal comité op te richten in overleg met de andere gewesten, en dat in een nichemarkt qua expertise. Er moet onderzocht worden hoe men adviesverlening inzake de erkenningsaanvraag zo efficiënt mogelijk kan organiseren. Onderzoekers en raadgevende instanties moeten gesensibiliseerd en geïnformeerd worden. Hoe dat best gebeurt, dient nader bekeken. Tussen laboratoria onderling is meer uniformiteit gewenst en er moet nagegaan worden hoe onderzoek naar alternatieven te stimuleren is.

Ondersteuning van het beleid

Zorgen voor een degelijk adviesorgaan, gedragen door alle betrokken belangengroepen en op maat van de dierenwelzijnsproblematiek, door de oprichting van een Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn

Ter ondersteuning van het beleid is de Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn opgericht. De procedure van besluitvorming is doorlopen en de oprichting van de raad is intussen ook definitief goedgekeurd. De raad moet na de effectieve start, werkgroepen inclusief, deel uitmaken van de European Federation of Animal Welfare Councils, waar hij de voortrekkersrol van Vlaanderen moet blijven opnemen.

Oprichting van een Dierenwelzijnsfonds

Het Dierenwelzijnsfonds is opgericht en de bestemming van de middelen is veelal bepaald. Zo moet het gat voor wetenschappelijk onderzoek gedicht. Doel zijn enerzijds sensibilisering en communicatie en anderzijds toepassing, toezicht en controles van de dierenwelzijnsregelgeving. Ter zake is een nieuwe campagne in de maak die gefinancierd wordt via het fonds.

Controle

Door optimalisatie en efficiëntie evolueren naar een goed georganiseerd en gericht controleorgaan

Voor het controleorgaan is intussen een protocol afgesloten met het FAVV voor standaardcontrole op landbouwbedrijven en slachthuizen, omdat die mensen al ter plaatse aanwezig zijn. Ze zullen ook de dierenwelzijnscontrole opnemen, bij vaststelling van problemen melden zij dit. Dan kan actie ondernomen worden vanuit het Vlaamse niveau. Vlaanderen bespaart op personeel door samenwerking met het FAVV, dat zich dan weer met extra kosten geconfronteerd weet.

In het protocol is een ondersteuningsbedrag afgesproken.

Er is in een controlebeleidsplan voorzien met meer aandacht voor proactieve controles in plaats van reactieve. Er zijn standaardprocedures uitgewerkt met als doel een meer uniform beleid. Een specifieke opleiding voor politiediensten kon in

samenwerking met diverse politiezones uitgewerkt worden. Zo kon enige expertise inzake dierenwelzijn bijgebracht worden.

Het systeem van de administratieve boetes is bijgestuurd. Heel wat minder dossiers werden geseponeerd. Inzake uitbouw van contacten met de parketten zijn er positieve resultaten. De parketten zijn in bepaalde gevallen begonnen met proactief zelf afspraken te maken met de politiezones. Gezien de ontlasting van de parketten wat betreft administratieve boetes en seponeerbare dossiers, wil de minister daar ook iets tegenover geplaatst zien. Van de parketten wordt gevraagd om dierenwelzijn ook mee te nemen als vervolgingsprioriteit in Vlaanderen.

In 2016 moet in bijkomend budget voorzien worden ter dekking van het protocol met het FAVV. De controle-efficiëntie wordt nog opgevoerd om een nog proactiever beleid vorm te geven. De opleiding voor politiediensten wordt voortgezet en uitgebreid. Het systeem van de administratieve boetes kan na evaluatie nog bijgestuurd. Er wordt onderzocht in hoeverre GAS-boetes kunnen worden ingezet in het kader van dierenwelzijnsovertredingen.

Sensibilisering

Ontwikkelen van een efficiënte sensibiliseringsstrategie met een visie op lange termijn

Qua sensibilisering zijn de beleidsmaatregelen en controleresultaten actief via de pers gecommuniceerd. De link naar het lokale niveau is gelegd door de organisatie van de dag voor de schepenen van Dierenwelzijn. Er is een studiedag voor het brede publiek gehouden. Wat gebeurt er verder? Er komt een socialemediacampagne gericht op sensibilisering wat betreft het houden van huisdieren. Doel is erop te wijzen dat men niet ondoordacht mag overgaan tot het aanschaffen van een huisdier en te wijzen op de consequenties van die aanschaf, met name de kosten en de tijdsbesteding. De dag van de schepenen en de studiedag worden verder doorgezet.

1.2. Begroting

De begroting behelst vooreerst de lonen voor 19 personeelsleden en de werkmiddelen ervoor, die gelijk blijven in 2016. De beleidskredieten nemen daarentegen iets toe: van 447.000 naar 584.000 euro. De inkomsten van het Dierenwelzijnsfonds stijgen van 360.000 in 2015 naar 490.000 euro in 2016 volgens de raming.

2. Vragen van de leden

2.1. Tussenkamst van Hermes Sanctorum-Vandevoorde

Hermes Sanctorum-Vandevoorde blijft het moeilijk hebben met het concept van 'uitdoving' van pelsdierhouderijen. Wat niet bestaat, kan niet uitdoven, meent het lid. Het gaat ook niet over een uitdovingsbeleid aangezien er sprake is van bijkomende welzijnscriteria voor de bestaande pelsdierhouderijen. Daarmee bestendigt de minister het principe van pelsdierhouderijen in Vlaanderen. Het gaat blijkbaar alleen over het gegeven dat nieuwe houderijen niet toegestaan zijn. Van een totaalverbod is geen sprake. Wordt het gelijkheidsbeginsel hiermee niet geschonden? Aan de ene kant laat de minister bestaande initiatiefnemers doorgaan en aan de andere kant worden mogelijk potentiële initiatiefnemers afgehouden. Het lid noemt het een halfslachtige oplossing en stelt dat er een keuze moet worden gemaakt. Wanneer kan dat voorontwerp van decreet verwacht worden?

Wat betreft het onverdoofd slachten, respecteert het lid de discretie waarbinnen de minister werkt. Hij vraagt derhalve geen details, maar wil weten of er gesprekken gevoerd worden.

De toon rond het vooropgestelde verbod op chirurgische biggencastratie in 2018 lijkt hem veranderd. Initieel klonk alles heel voluntaristisch, terwijl er intussen een link wordt gemaakt met het Europese beleid. Zou de minister de facto het verbod invoeren, ongeacht wat Europees gebeurt?

Voor zwerfkatten veronderstelt het lid grote eensgezindheid over het feit dat de enige oplossing ter zake een algemene sterilisatie van katten bij particulieren is. Staat de minister achter die analyse?

Het centrum voor alternatieven voor dierproeven werd al jaren aangekondigd op federaal niveau. Men had het voornemen om dat ook op Vlaams niveau een plaats te geven, al wist men nog niet hoe. Waarom is het zo stil rond dat centrum? Komt het er uiteindelijk?

Wanneer is een hond een hond? Officieel is dat volgens de milieuwetgeving pas vanaf zes maanden. Dat is door Sabine Vermeulen ook aangeklaagd bij de minister Joke Schauvliege. Het lid steunt haar analyse. Zo ontstaan absurde situaties, claimt het lid: iemand die enkele – tot vijf – volwassen dieren houdt, maar daarnaast honderden pups, heeft geen meldingsplicht volgens de vigerende wetgeving. Deelt de minister voor Dierenwelzijn de mening van de minister van Leefmilieu dat de milieuwetgeving ter zake geen aanpassing behoeft?

In het dossier over de proefdieren beweegt er nauwelijks wat volgens het lid. De ambities bleven min of meer gelijk. Mag er dan ook niet veel verwacht worden in de volgende jaren? Er is een strikt Europees kader en de discussie ging erom of men daarvan enigszins kan en mag afwijken.

Bij het Dierenwelzijnsfonds ziet het lid graag een lijst voor de bestemming van de middelen. Wat is er precies al gefinancierd met die middelen?

2.2. Tussenkost van Els Robeyns

Els Robeyns vindt het positief dat de minister werk maakt van feedback over meldingen inzake gezelschapsdieren door burgers en dierenartsen. Zonder feedback kunnen mensen afhaken. Iets extra doen, vergt evenwel tijd en het lid meent dat de inspectiediensten die niet in overvloed hebben. Er is geen extra omkadering voorzien. Hoe moet de inspectie met dezelfde middelen meer doen?

Zijn de hondenkwekerijen intussen systematisch gecontroleerd en zijn daarvan al resultaten bekend? Er was een rapport aangekondigd. Is dat er of komt dat in 2016?

De evaluatie van de lijst van toegelaten invoerders wordt afgerond. Wat is de timing? Is al vastgesteld of sommige invoerders niet voldoen aan de Vlaamse criteria?

Puppies kunnen pas vanaf 15 weken geëxporteerd worden. Is die maatregel al geëvalueerd?

Wat betreft de asielen, vindt *Els Robeyns* zeker de opleiding voor asielmedewerkers positief. Er zou een nieuwe evaluatie volgen, maar is er dan al een evaluatie geweest, wil *Els Robeyns* weten?

In het kader van de specifieke erkenningvoorwaarden voor paardenasielen wordt verwezen naar het advies van de voormalige federale raad voor dierenwelzijn. Het lid wil graag weten wat daarin staat. Welke aanbevelingen zijn er gedaan?

De goedbedoelde maatregel van een verplichte identificatie van katten lost het probleem van de overpopulatie niet op, stelt Els Robeyns. Ook zij ziet de verplichte sterilisatie als enige oplossing voor het zwervkattenprobleem. Is de minister van plan om die derde fase van het kattenplan uit te voeren? Het aantal gedumpte katten in asielen zou in 2014 gedaald zijn. Els Robeyns hoopt dat met de minister, maar vraagt zich af of de statistieken wel een globaal beeld geven van alle gedumpte of gedode katten in asielen. Het stelt haar niet gerust. Wel positief noemt ze het feit dat de minister voorstellen zal doen inzake het niet langer aanvaarden van niet-geregistreerde katten in asielen.

Wat landbouwdieren betreft, verwijst de minister vooral naar Europa. Er komt weinig concreets aan bod inzake foie gras, over kooihuisvesting van leghennen enzovoort. Aan de Europese Commissie zou gevraagd zijn om het gewicht voor de erkenning van het label foie gras te verminderen. Is daarop al een antwoord gekomen? Wat is de stand van zaken, ook voor de projecten in het buitenland waarnaar is verwezen? Voor 2016 verklaarde de minister zich bereid om budget vrij te maken voor een onderzoeksproject naar alternatieve productiewijzen voor foie gras. Is dat budget voorzien? Zo ja, hoeveel? Zo nee, waarom niet?

Inzake onverdoofd slachten deelt het lid de zorg van Hermes Sanctorum-Vandevoorde.

De castratie van biggen sleept al jaren aan, met steevast als antwoord dat het overleg met de sector bezig was. Aan een verbod is men nog niet toegekomen. Els Robeyns krijgt stilaan de indruk dat ook de minister zich begint te verschuilen achter een Europees verbod. Tegelijk hoopt ze vurig dat de minister alsnog zijn beleidsintenties zal waarmaken tegen 2018. Ze meent echter dat het niet verstandig is te wachten tot dat jaar om het verbod ook effectief in te voeren. Er zou een overgangperiode moeten worden ingelast intussen, die toelaat dat de sector zich voorbereidt en het onderzoek verder kan gevoerd worden. De consument kan dan beter gesensibiliseerd worden en ook supermarkten en dergelijke kunnen zich aanpassen. Van een minister van Dierenwelzijn verwacht het lid dat het bewuste verbod eindelijk wordt doorgedrukt.

Bij de pelsdierhouderijen heeft de minister het wel over welzijnsvoorwaarden, maar niet over een verbod, terwijl de partij van de minister dat wel heeft voorgehouden bij de verkiezingen, mits een overgangstermijn van tien jaar. Het lid verwijst naar beelden die GAIA verspreid heeft over gevangen gehouden nertsen. Ze kan alleen maar veronderstellen dat het merendeel van de Vlamingen voor een verbod zou zijn en verwijst naar de tweets van de heer Engelbosch die de collega's van CD&V en Open Vld ertoe opriep voor een totaalverbod op de pelshouderij te gaan. Het voorstel van Groen dat volledig met het partijstandpunt van N-VA overeenstemde, werd eerder weggestemd. Een voorstel van sp.a nadien voorzag in een overgangperiode maar mét einddatum. Naast een verbod op nieuwe pelshouderijen is er volgens het lid ook een bepaling nodig waarmee de bestaande verdwijnen. Welke kant gaat het op met de nieuwe erkenningsvoorwaarden? Welke wijzigingen beoogt men?

Het advies van de Raad voor Dierenwelzijn zou met betrekking tot de roofvogels op termijn in regelgeving worden omgezet. In eerste instantie zou het gehanteerd worden bij controles. Waarom niet meteen de omzetting doen?

De positieflijst voor reptielen steunt het lid, al wil ze weten wat een 'redelijke' overgangperiode moet inhouden.

De passages over proefdieren noemt Els Robeyns ontgoochelend. Over het illustere centrum voor alternatieven dat in de praktijk niet eens bestaat, wordt met geen woord gerept. De minister bezwoer in antwoord op een vraag van het lid een jaar eerder nog dat hij er alles aan zou doen om het aantal gebruikte proefdieren zo veel als mogelijk te verminderen. Met de sector zou hij bekijken hoe de ontwikkeling van alternatieven gestimuleerd kan worden. De buitenlandse voorbeelden zouden onder de loep genomen worden om te kijken hoe dat concept kan worden uitgebreid. Is er een stand van zaken? Om effectief werk te maken van een gecoördineerd beleid rond dierproeven, moet dat voor Els Robeyns verder gaan dan louter een stand van zaken. Dat vindt ze nergens terug. Alleen al meer cijfers en relevante info over dierproeven verzamelen, zou een begin zijn. Vooralsnog verspreidt het federale niveau jaarlijks enkel droge cijfers over het aantal proefdieren. Dat levert geen informatie over welke soort proeven er gebeuren en het dierenleed dat ze veroorzaken. Het lid begrijpt dat het een heikele discussie blijft en dat proefdieren niet volledig kunnen verdwijnen. Ze vraagt alleen dat de minister een tandje bijsteekt om een meer gecoördineerd beleid mogelijk te maken.

Els Robeyns sluit zich aan bij de vraag over de besteding van de middelen uit het Dierenwelzijnsfonds.

2.3. Tussenkoms van Gwenny De Vroe

Gwenny De Vroe vindt de aandacht voor invoerders van pups en kittens en de controle daarop, zeker wat betreft grote kwekers/handelaars, meer dan terecht. De publieke opinie is doorgaans kritisch voor broodkwekers, stelt ze. De sector voelt zich vaak geïsoleerd ten opzichte van particuliere kwekers en het illegale circuit. Dat is verantwoordelijk voor de grootste mistoestanden. Hoe is de verhouding tussen het aantal controles van professionelen en particulieren? Wat is de aard van de respectieve overtredingen?

De opleiding voor asielmedewerkers noemt *Gwenny De Vroe* een goede zaak, die wordt doorgetrokken. Dat krijgt de steun van haar fractie. In hoeverre kunnen vrijwilligers die niet meteen de ambitie koesteren om bij te scholen, mogelijks afgeschrikt worden om als asielmedewerker aan de slag te gaan? Zijn er indicaties? Hoeveel mensen schreven zich in 2015 in voor de opleiding?

Met betrekking tot foie gras wil het lid weten hoe vaak het bedrijf in Bekegem in de afgelopen jaren gecontroleerd is. Welke inbreuken tegen het dierenwelzijn zijn er vastgesteld? Gelijklopend vraagt het lid naar het aantal controles dat in de voorbije vijf jaar jaarlijks is uitgevoerd in persdierhouderijen en welke overtredingen daar zijn vastgesteld.

Kan de minister inzage bieden in de inkomsten en uitgaven van het Dierenwelzijnsfonds? Hoeveel moest het fonds bijpassen om het tekort op het onderzoeksbudget op te vangen?

Er was sprake van het inschakelen van onafhankelijke dierenartsen om het tekort aan capaciteit op te vangen inzake controle van kwekerijen. Hoe zit het met de werklast van de inspectie met de forse toename van het aantal meldingen en het ambitieus dierenwelzijnsbeleid dat wordt gevoerd? Is de personeelssterkte intussen veranderd of zit men nog altijd op 13 inspecteurs? Hoeveel onafhankelijke dierenartsen worden intussen ingeschakeld?

In het kader van de inspectiedienst Dierenwelzijn zijn praktische opleidingen georganiseerd voor de politie vanwege hun rol in de eerstelijnscontrole bij klachten. Hoeveel opleidingen zijn al georganiseerd en hoeveel politiemensen volgden ze al? Ging het om mensen met buitendienst of veeleer leidinggevenden en agenten met administratieve functies?

Is er een plan voor dieren die overlast bezorgen, zoals everzwijnen?

Bij het onverdoofd slachten sluit Gwenny De Vroe zich aan bij de eerdere vraag. Voorts wil ze graag weten of er nog plannen zijn om de capaciteitsproblemen op te lossen voor 2016. Ze kijkt uit naar de geplande hoorzittingen.

2.4. Tussenkost van Bart Dochy

Bart Dochy ziet in operationele doelstelling 5 het streven naar een voortrekkersrol in Europa staan. De minister mag ter zake alle steun verwachten, maar tegelijk waarschuwt het lid ervoor om Vlaanderen intussen iets op te leggen dat elders niet geldt. Dat brengt economische schade toe die niet in verhouding staat tot het beperkte voordeel inzake dierenwelzijn, stelt hij.

Bij operationele doelstelling 12 is er sprake van een duidelijk kader voor het houden van roofvogels in gevangenschap. Ook bij vogelliefhebbers is er een groot draagvlak voor wat betreft het opleggen van minimumvoorwaarden. Dat zit goed. De roofvogelhouderij komt ook niet in het gedrang omdat de kooien die geplaatst moeten worden ook binnen de vrijstellingsregeling van de stedenbouwkundige vergunning vallen, met een oppervlakte niet groter dan 40 m² en een hoogte van minder dan 3,5 meter. Dochy mag hopen dat het advies van de Raad voor Dierenwelzijn uit 2009 van toepassing is en gerespecteerd wordt.

Onder operationele doelstelling 17 wordt gesproken van optimalisering en efficiëntie in het kader van de organisatie van een gericht controleorgaan. Het protocol met het FAVV draagt de goedkeuring van CD&V weg in die optiek.

Kan de minister toelichten hoe hij concreet feedback wil verzorgen over de behandeling van klachten rond dierenwelzijn?

Hoe wordt concreet bepaald of een hondenkwekerij uit het buitenland voldoet aan de Vlaamse wetgeving? Hoe wordt de bewuste lijst samengesteld? Wat zijn de criteria?

In 2014 werd een onderzoek gestart rond dierenwelzijn, socialisatie tussen en/of gezondheid van pups van verschillende herkomst. De minister wil erop toezien dat daarvoor voldoende middelen ter beschikking zijn. Over hoeveel middelen gaat het? Waar komen ze vandaan? Zijn er al resultaten bekend van het onderzoek?

De databank voor honden werd toevertrouwd aan een externe dienstverlener. De overeenkomst loopt tot 15 december 2016. Wie beheert de databank nu? Is de beheerder bereid om ook de kattendatabank te beheren?

Als het gewicht van levers wordt verlaagd, kan men dan nog spreken van het product 'foie gras'? Kan het product 'foie gras' dan nog blijven bestaan volgens de minister? Kan het onderzoek dat aantoonde dat ganzen voldoende vette levers kunnen produceren zonder de dieren te dwangvoederen, ook ter beschikking gesteld worden voor inzage? Is er ook een onderzoek over eenden in die zin?

Is er nog overleg gepland met betrokken actoren inzake het offerfeest? Welk overleg staat er nog op het programma? Is er recent nog overleg gepleegd? Wat werd er besproken?

Buitenlandse afzetmarkten aanvaarden niet allemaal vlees van immuno-gecastreerde of intacte beren. Zult u daarmee rekening houden, gezien de crisis in de varkenshouderij? Hoe wil de minister daarop inspelen? Loopt er bijkomend onderzoek naar alternatieven? Zijn daarvoor middelen uitgetrokken?

Werden er middelen voorzien in het budget van dierenwelzijn voor onderzoek naar alternatieven voor dierenproeven?

Is er al meer zicht op welke werkgroepen zullen worden opgericht onder de Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn?

Waarvoor zouden de middelen van het Dierenwelzijnsfonds in het komende jaar concreet gebruikt worden?

Wordt in Vlaanderen en Europa pels geïmporteerd? Om welke hoeveelheden gaat het dan? Van welke landen is het merendeel van de pels afkomstig? Gelden hier dezelfde voorwaarden? Hoe zit het met angorawol? Wordt ook dat nog steeds geïmporteerd?

In het kader van controles op landbouwbedrijven werd een controlebeleidsplan opgesteld en werden prioriteiten vastgelegd. Welke zijn dat?

In de begroting worden de geraamde inkomsten voor 2016 verhoogd met 130.000 euro ten opzichte van 2015, door retributies van erkenningen en de bijhorende administratieve boetes. Wat is het bedrag voor de retributies van erkenningen? En voor de bijhorende administratieve boetes? Welke boetes komen het vaakst voor of zorgen voor het gros van de inkomsten?

Voor werking en toelagen wordt het krediet recurrent verhoogd met 137.000 euro in het kader van de het samenwerkingsprotocol met het FAVV. Worden die middelen integraal gespendeerd aan de welzijnscontroles op landbouwbedrijven en slachthuizen?

Hoe zullen de medische attesten voor het blokstaarten van paarden geëvalueerd worden? Hoe lang loopt zo'n procedure? Wat met medische urgente noodzaak die het dierenwelzijn niet ten goede komt?

Wat is de totale kost voor de organisatie van de opleiding die wordt aangeboden voor de medewerkers van dierenasielen?

2.5. Tussenkost van Sabine Vermeulen

Sabine Vermeulen stelt dat nu duidelijk is dat de BVIRH een beroep doet op het bedrijf Zetes Cards voor identificatie en registratie van honden. Er komt een nieuwe aanbesteding voor het beheer van de databank van zowel honden als katten. Weet de minister al of de kost van registratie voor honden gelijk blijft of hoger dan wel lager zal liggen? Heeft dat een impact op het Dierenwelzijnsfonds?

In 2015 is een deel van het Dierenwelzijnsfonds aangewend om tekorten op het onderzoeksbudget op te vangen. Dat was te wijten aan de klassieke verdeling van de middelen bij de regionalisering terwijl de overdracht van de projecten op basis van de vestigingsplaats van de onderzoeksinstelling is gebeurd. Bijna alle onderzoeken liepen in het Vlaamse Gewest en slechts één in het Waalse Gewest. Er zouden geen tekorten meer zijn in het kader van onderzoeksprojecten voor 2016, zo stelt de beleidsbrief. Zijn er projecten afgelopen? Worden vanaf 2016 nieuwe onderzoeksprojecten gefinancierd vanuit het Dierenwelzijnsfonds? Of tapt men dan uit een ander vaatje?

De evaluatie van de lijst van toegelaten invoerders zou in 2016 afgerond worden. Kwekerijen van gezelschapsdieren moeten dan werken volgens de voorwaarden zoals vastgelegd in de Vlaamse regelgeving. Op die lijst staan ook verzamelcentra waar de traceerbaarheid van pups en ouderdieren niet te garanderen is. Intussen is vanuit de administratie een schrijven gericht aan de chief veterinary offices van

de betrokken landen. Zijn er al antwoorden en hebben ze al tot schrapping van de lijst van toegelaten invoerders geleid ?

Het consortium van belangengroepen dat de identificatie en registratie op de Europese agenda wil zetten, krijgt de steun van de minister. Dat moet een efficiënt intercommunautair hondenverkeer mogelijk maken. De Raad voor Dierenwelzijn wees er ook steevast op dat de wetgeving betreffende de erkenning van kwekerijen en de handel in honden op Europees niveau aan harmonisering toe was. De samenwerking tussen diensten, bevoegd voor dierenwelzijn zou moeten worden doorgezet en versterkt om de illegale circuits te bestrijden. Wie is vertegenwoordigd in het consortium van belangengroepen? Heeft het consortium een naam?

De minister refereert aan een publiek gefinancierd onderzoeksproject met zeer waardevolle informatie inzake socialisatie en gezondheid tussen Vlaamse en buitenlandse pups. Gaat het dan om het pup-welfare-onderzoek? Dat geniet een toelage van 300.000 euro en loopt maximaal 48 maanden. Wordt het parlement ook ingelicht over de resultaten? Het lid wijst op het belang van het onderzoek dat alle facetten van fokken en verkopen van pups in kaart brengt. Men verwacht allicht dat er problemen aan het licht komen.

2.6. Tussenkomsst van Sofie Joosen

Sofie Joosen vraagt zich af of er met de gewesten al overleg is geweest over de vooropgestelde unieke databank voor registratie van zowel kat als hond? Hoe lang denkt men overleg een kans te geven? Wat als een gemeenschappelijke databank geen optie blijkt? Wat is de timing van de overheidsopdracht? Is er intussen zicht op de retributie voor katten?

Welke timing is vooropgesteld voor het ontwerp van decreet inzake het blokstaarten van paarden? Is er geen mogelijkheid om toch de aantallen te registreren? Hoe zit het met de timing om de aanbevelingen om te zetten in regelgeving?

Lokaal leeft een bezorgdheid over roofvogelshows, oppert *Sofie Joosen*. Een aantal rommelmarkten zou uilen tentoonstellen. Ze doen steden en gemeenten aan en het lid suggereert om dat mee te nemen op het schepenoverleg.

Er is een prognose gemaakt die een stijging van de beleidskredieten inschrijft. Kunnen daarbij details worden verstrekt?

2.7. Tussenkomsst van Jelle Engelbosch

Jelle Engelbosch beperkt zich tot de landbouwdieren. Er zijn geen grote budgetten beschikbaar voor dierenwelzijn. Is er geen mogelijkheid om middelen uit landbouw te lichten ten behoeve van de landbouwdieren? Daar zitten voldoende onderzoeksmiddelen, oppert *Engelbosch*.

Is er met minister *Joke Schauvliege* al overlegd over een mogelijke verbetering van het dierenwelzijn specifiek voor landbouwdieren? VLIF-ondersteuning kan een hefboom daarin zijn. Voor aanpassing van stallen aan dierenwelzijnsvoorwaarden kan de subsidie oplopen tot 30 percent. Concreet overleg lijkt aangewezen en het kan landbouwers aanzetten tot de nodige ingrepen. De subsidies voor niet-productieve investeringen zijn volgens het lid ook toepasbaar voor dierenwelzijn.

Specifiek voor foie gras was er onderzoek in het vooruitzicht gesteld om vette levers te krijgen zonder dwangvoederen. De vraag is gesteld aan Europa. Zijn die budgetten er of kunnen die vrijgemaakt worden? Hoever staat het met dat dossier? Het lid benadrukt dat de toestand van dwangvoederen zoals hij die in het bedrijf zag, geen rekening houdt met het dierenwelzijn.

Het resultaat van de volgehouden beslissing inzake onverdoofd slachten resulteerde in 30.000 minder onverdoofd geslachte dieren. Jelle Engelbosch is het ermee eens dat een dialoog en evaluatie moeten volgen. De dialoog moet voor hem ook evolueren naar een veralgemeend verbod op onverdoofd slachten. Een voortrekkersrol is al niet meer weggelegd in dat verband, stelt het lid, want er zijn al een aantal landen in Europa – Zweden, Denemarken, Zwitserland enzovoort – met een vergelijkbare moslingemeenschap die zo'n verbod opleggen. Vlaanderen kan wel de wagon aan diezelfde locomotief hangen.

Dat de minister voor wat betreft de chirurgische castratie van biggen niet de kat uit de boom wil kijken, vindt het lid positief. Hij wil ook op Vlaams niveau het overleg doorzetten, naast dat op Europees niveau. De landbouworganisaties hebben zich mee geëngageerd om tegen 2018 het verbod rond te hebben. Wat is de stand van zaken? Met welke problemen wordt men geconfronteerd?

Het vastleggen van huisvestings- en verrijkingsvoorwaarden in bestaande pelsdierhouderijen is op zichzelf goed, meent Jelle Engelbosch, maar mag de uitdoving van de sector niet in de weg staan. Hij verwijst naar de recente veelzeggende reportage van GAIA. De reactie van de bontfederatie was alleen de vraag of de beelden wel in België zijn gemaakt. Dat is pover, stelt het lid. Er is overleg met de sector over de uitdoving en dat is prima, maar het lid vreest bijvoorbeeld dat met het totaalverbod dat in Nederland is uitgesproken voor 2024, de producenten zich zullen verplaatsen naar Vlaanderen. Hij hoopt op een spoedig politiek akkoord. De keuze gaat tussen een verbod met onmiddellijke ingang of een uitdoofbeleid zonder flankerende maatregelen. Er is dan tijd genoeg om de zaken op orde te brengen en te regelen. Daarover moet ook het overleg gaan.

2.8. Tussenkost van Axel Ronse

Axel Ronse gaat over de proefdieren. Hij ziet ambitie in de beleidsbrief. Zo is er sprake van de oprichting van een nationaal comité in de prognose. Dat lijkt het lid nuttig. Voor gebruikte proefdieren de 'homing'-mogelijkheden onderzoeken, focus leggen op reeds zieke dieren voor proefdiergebruik, onderzoek naar de opties voor een verbod op de invoer van cosmetica die op proefdieren getest is enzovoort, zijn mogelijke agendapunten.

Wat betreft de ethische commissies lijkt een strikter toezicht zeker zinvol, net als evaluatie van hun werking. Om de discussie gericht te voeren, zijn voldoende data een vereiste. Naar het lid heeft begrepen, moet elkeen die een proef uitvoert, een niet-technische samenvatting van de proef maken. Die wordt dan jaarlijks gepubliceerd. Het lid denkt dat het nog wat wachten wordt op de Raad voor Dierenwelzijn vooraleer de publicatie er komt. Klopt dat? Wanneer zou zo'n publicatie dan wel mogelijk zijn?

2.9. Tussenkost van Tinne Rombouts

Tinne Rombouts ziet dat er een duidelijk onderscheid wordt gemaakt tussen het burgermeldpunt en het dierenartsenmeldpunt. Het verheugt haar dat de minister het belang van dat laatste erkent. Bij de melding door deskundigen, die een betere inschatting kunnen maken, lijkt het ook aangewezen dat ze een snellere lijn naar de vervolging van inbreuken zouden hebben.

De Raad voor Dierenwelzijn vindt het lid een waardevol en belangrijk instrument. Het garandeert adviesverlening op een evenwichtige manier, met betrokkenheid van elkeen die in het kader van dierenwelzijn actief is. De samenstelling van de raad zou kortelings in voege getreden zijn. Dat duurde lang. Betekent dat ook dat er in het voorbije jaar geen adviezen zijn verstrekt en er geen overleg is geweest? Nochtans zijn er wel stappen gezet. In hoeverre zijn de voormalige leden van

de vroegere federale Raad voor Dierenwelzijn betrokken bij de nieuwe Vlaamse instantie? Zijn ze ook deel geweest van de debatten en research inzake al de thema's rond dierenwelzijn die de minister op de agenda heeft gezet? Heeft de minister al een idee hoe alle componenten van de beleidsbrief bij de Raad worden opgepikt? Hoe ziet de minister anders de opstart en hoe wil hij ervoor zorgen dat alle partners op een positieve manier betrokken worden? Welke werkgroepen worden binnen de marges van de Raad opgestart? Er zou ook een comité van deskundigen worden opgezet voor exotische dieren. Betekent dit dat er drie comités/raden naast elkaar zullen bestaan? Er is immers nog de nationale raad voor proefdieren. Hoe ziet de minister die verhouding?

Alternatieven voor proefdieren zijn ook voor CD&V een goede zaak, en iedereen moet er dan ook voor kunnen kiezen. De minister wil het onderzoek naar alternatieven stimuleren. Hoe denkt hij dat te doen en staat er al een budget voor ingeschreven? Is er ter zake een opdracht voor de overheid weggelegd, eventueel inzake het vrijmaken van de nodige middelen?

Wat betreft paardenasielen zouden er erkenningsvoorwaarden worden uitgewerkt. Ook Tinne Rombouts is benieuwd naar het federale advies dat is afgeleverd. In het regelgevend beleidskader, achteraan in de beleidsbrief, is het alvast niet opgenomen, merkt het lid op. Mag ze daaruit afleiden dat het nog om verkennende opstartgesprekken gaat? Een decreetgevend initiatief is voorlopig het komende jaar niet aan de orde. Kan de minister dat bevestigen?

2.10. Tussenkost van Bart Nevens

Bart Nevens ziet een comité van deskundigen inzake exotische dieren wel zitten, maar ziet de problematiek anders. Ook het houden van reptielen zoals gifslangen en andere is onderworpen aan een meldingsplicht onder VLAREM. Er moet een klasse 2 of 3 aangevraagd worden. Het lokale niveau is een belangrijk element in het kader van dierenwelzijn, verzekert het lid. Er zijn voorsnog op Vlaams niveau geen gegevens over hoeveel vergunningen zijn afgeleverd voor het houden van reptielen, zo meldt minister Joke Schauvliege. Lokale autonomie is essentieel, maar volgens het lid is het belangrijk om ook het overzicht te bewaren om te weten wat zich lokaal afspeelt. Dat impliceert ook dat men weet hoeveel van die vergunningen zijn afgeleverd. De band die men probeert te smeden via de schepen van Dierenwelzijn, houdt geen steek want niet elk bestuur heeft er een. De minister speelt echter ook een rol in het licht van zijn bevoegdheid voor dierenwelzijn, met name inzake de milieuwetgeving. Het lijkt het lid zinvol om met lokale besturen een overzicht op te stellen van vergunningen die op lokaal niveau zijn uitgereikt.

3. Antwoorden van de minister

Beleid gezelschapsdieren

Controles

Minister *Ben Weyts* stelt dat wat de fokkerij en handel in gezelschapsdieren en de respectieve controles betreft, hij kan bevestigen dat er cijfers voorhanden zijn en ter beschikking kunnen worden gesteld. De controleacties zijn vooral gericht op kwekers/handelaars, maar dat is intussen uitgebreid naar professionele kwekers en de lijst wordt nog langer. Voor 2015 en met de beperkte equipe levert dat 680 behandelde dossiers op, waarvan 124 dossiers van erkende kwekers en 556 van particulieren. De verhouding is 18 op 82 percent. Katten tegenover honden ligt de verhouding 20-80 percent, en dat ligt gelijk bij erkende kwekers zowel als particulieren. Resultaat van de controles was 218 processen-verbaal en pv's van waarschuwing. Een derde van het totaal aantal dossiers had dus een gevolg: onder de erkende kwekers werden 75 pv's opgesteld, of 61 percent van de dossiers. Die

waren onderverdeeld in 54 pv's en 21 pv's van waarschuwing. Onder particulieren zijn 143, respectievelijk 100 en 43 pv's en pv's van waarschuwing uitgedeeld, wat slechts 26 percent van het totaal aantal dossiers uitmaakt. De minister onderstreept dat daaruit blijkt dat er zeker niet meer mistoestanden worden vastgesteld bij particulieren, integendeel, en dat het aantal betrokken dieren niet in rekening werd gebracht. Bij erkende kwekers gaat het om een veel groter aantal dieren.

De behoefte aan een consequent en kordaat controlebeleid is voor de minister overduidelijk. Daaraan blijft hij werken. De aard van de vastgestelde overtredingen wordt niet altijd secuur bijgehouden, maar wel in categorieën. Bij hobbykwekers gaat het vooral om inbreuken op de administratieve voorschriften en de verplichte registratie. Bij de professionele en handelskwekers gaat het daarnaast nog om huisvestings- en hygiënevoorwaarden. Zo ontbreken vaak bijtvoorwerpen voor volwassen honden en manipuleerbare dingen voor pups, maar ook nalatigheid inzake tandverzorging komt wel vaker voort. Bij alle types kwekerijen zijn er opmerkingen bij het brandalarmsysteem. Bij particulieren zit het euvel voornamelijk bij de huisvesting en verzorging, en bij katten ook bij de verplichte sterilisatie.

Feedback over de klachtenmeldingen

Feedback over de klachtenmeldingen probeert de minister te organiseren zonder te veel last te veroorzaken voor de dienst. Er is nood aan meetbare gegevens, maar alle dossiers worden uiteindelijk maar door 19 mensen aangepakt, benadrukt minister Weyts. Het verzamelen van gegevens mag geen prioriteit worden. Minister Weyts is bereid geregeld de commissie op de hoogte te houden aan de hand van relevante gegevens. Hij bezorgt de meest recente cijfers over de pv's schriftelijk.

Criteria voor buitenlandse kwekerijen

Er is een lijst van het federale niveau van de kwekerijen of transitcentra uit het buitenland. Die is tegen het licht gehouden en heeft betrekking op de voorwaarden waaraan een buitenlandse uitvoerder moet voldoen. De voorwaarden zijn opgenomen in het koninklijk besluit van 27 april 2007 betreffende de erkenningsvoorwaarden voor inrichtingen voor dieren en voorwaarden voor het verhandelen van dieren. Ze slaan voornamelijk op huisvesting en verzorging van fokteven en pups. De lokale autoriteiten leveren een attest af dat bevestigt dat de betrokken uitvoerder aan de voorwaarden voldoet. Men gaat dan na hoe de lokale autoriteiten garanderen dat alle pups die naar Vlaanderen komen, ook afkomstig zijn van de betrokken uitvoerders, en dat alle betrokken kwekerijen voldoen. Dat gebeurt dan door het checken van traceerbaarheid via microchip en registratiecontrolesysteem. Het onderzoek is afgerond. Men kan concluderen dat er twee landen erkend worden als veilig voor invoer van pups: Oostenrijk en Zwitserland, landen van waaruit geen invoer van pups gebeurt, geeft de minister mee. De regelgeving daar zit op gelijkwaardig niveau van Vlaanderen. Voorts zijn er 16 individuele uitvoerders erkend, 11 uit Slovaakse en 5 uit Tsjechië. 6 zijn geschrappt, 5 uit Hongarije en 1 uit Slovaakse.

Studie rond pups van verschillende herkomst

De studie rond dierenwelzijn en socialisatie en/of gezondheid tussen pups van verschillende herkomst, loopt nog tot 2019 en kost in totaal 245.000 euro. Het effectief onderzoek is gestart in najaar 2014. Concrete resultaten zijn er nog niet.

Continuïteit registratiesysteem honden

Voor de databank voor registratie van honden loopt de licentie af half december 2016. Men wil dan de stap zetten naar een combinatie met registratie van katten. De kostprijs is afhankelijk van wat de aanbestedingsprocedure oplevert. Dit zal echter geen effect hebben op de inkomsten van het Dierenwelzijnsfonds. Het

bedrag dat naar het fonds gaat, met name 4 euro per hond, is immers vastgelegd in de Dierenwelzijnswet. De minister hoopt alvast op iets meer concurrentie, maar verwacht dat Zetes Cards meedingt. Een en ander wil hij liefst in de markt zetten in samenwerking met de andere gewesten. Timing is derhalve ook afhankelijk van de evoluties daar.

Ondersteuning en omkadering van asielen

In verband met de asielen en de ondersteuning en omkadering ervan, stipt de minister aan dat het volgen van de bedoelde opleiding gebeurt op vrijwillige basis. Dat bleek een succes. De eerste opleiding lokte 62 deelnemers. De inschrijvingen zijn opnieuw geopend en er zijn al 59 gegadigden. Er zijn 120 dierenasielen in Vlaanderen. De eerste lichter afgestudeerden was enthousiast over de opleiding. Op basis van hun opmerkingen en die van de lesgevers werd de opleiding voor dit academiejaar bijgestuurd. De ambitie om de opleiding te verplichten, is er niet, om geen afschrikkingseffect te genereren. Een effect van zelfselectie ziet de minister wel. Doel is de facto een professionalisering van de asielwerking en een betere omkadering voor dieren zelf. Kost van de opleiding bedroeg iets minder dan 25.000 euro voor het lopende academiejaar.

Overpopulatie van zwervkatten aanpakken

De overpopulatie van zwervkatten is al ruim besproken, stelt de minister. Een degelijke evaluatie van het probleem is ingepland voor eind 2016. Dan wil men verdere stappen zetten, en dat doordacht. Eerst moet de registratie, en dus de databank, correct functioneren, om een maximaal effect op te leveren. De identificatie en registratie heeft niet alleen een directe link met het terugvindpercentage, maar ook met vaststelling van de andere verplichtingen. Een veralgemeende verplichting tot sterilisatie invoeren zonder een efficiënte databank, lijkt de minister zinloos.

Euthanasie van katten is ook al aan bod gekomen, stelt de minister. Hij refereert aan de vragen in de commissie waarbij een overzicht is gegeven van de cijfers.

Bij de gemeenten is een bevraging georganiseerd om na te gaan of de invoering van de sterilisatieverplichting een direct effect heeft gehad op het aantal zwervkatten. Men vreesde dat de invoering van een verplichting zou leiden tot het snel dumpen van katten. Meer dan de helft van de gemeenten antwoordde en er bleek geen toename van het aantal zwervkatten te zijn vastgesteld. In combinatie met de antwoorden van de dierenasielen, waarvan er meer antwoord kwam, kan de minister vaststellen dat er algemeen – regionale verschillen buiten beschouwing gelaten – een daling van het aantal zwervkatten is vastgesteld.

Beleid landbouwdieren

Foie gras

Wat met het beleid inzake landbouwdieren en de foiegrasproblematiek? Het bedrijf in Bekegem is in 2012 en 2013 gecontroleerd, alsook tweemaal in 2014 en er konden geen inbreuken worden vastgesteld. Er loopt een discussie over de Europese verordening van 2008 inzake foie gras. Die geeft als minimum gewicht van de lever voor eenden ten minste 300 gram aan en voor ganzen ten minste 400 gram. Het gewicht, zeker voor eenden, is verhoogd. De minister wil het mogelijk maken om de consument alvast een keuze te bieden tussen producten die al dan niet via dwangvoeding zijn verkregen. Met de vooropgestelde gewichten voor de levers, kan men evenwel niet anders dan dwangvoeding toe te passen. De minister heeft een studie bezorgd over ganzen. Daaruit blijkt dat mits een gewijzigde belichtingstechniek zodat ganzen in de waan zijn dat ze aan de vooravond van hun zuidwaartse trekbeweging staan, in die omstandigheden het minimum vereiste gewicht

van de lever verkregen kan worden, in twee derde van de gevallen. De minister meent dat men op basis van die vaststellingen en een aangepaste werkwijze de consument wel degelijk een keuze zou kunnen bieden. Hij verwacht dat het ook de verkoop zeker geen schade zou toebrengen. Dat alles is aangekaart middels een voorstel aan de Europese Commissie, waarop een vrij omfloerst antwoord kwam. Men blijft proberen om die druk te verhogen.

Biggencastratie

Wat betreft biggencastratie verwijst de minister naar een Europese aanpak en omkadering in de beleidsbrief, maar hij refereert net zo goed aan een Vlaams kader. Het moet een combinatie zijn van de Europese lidstaten meekrijgen en op Vlaams niveau het lopende ketenoverleg doorzetten zonder dat afhankelijk te maken van wat op Europees niveau gebeurt.

Landbouworganisaties hebben zich ertoe geëngageerd om de deadline voor de afschaffing van de chirurgische castratie van biggen vanaf 2018 te halen. Het ketenoverleg loopt volop en heeft als doel zoveel mogelijk obstakels weg te werken. Het IWT-onderzoek is nog niet afgerond en strekt ertoe de varkenssector zoveel mogelijk te ondersteunen in de overgangperiode. Binnen het budget voor dierenwelzijn zijn voorsnog geen bijkomende middelen ingeschreven voor bijkomend onderzoek. De kost voor het lopende onderzoek is er ook nog.

Onverdoofd slachten

Aan de discussies die al over het Offerfeest zijn gevoerd in de commissie, kan de minister nog weinig toevoegen. Hij focust op het Offerfeest voor 2016. Het overleg wordt onverminderd voortgezet, verzekert hij. Men hoopt op nog beter resultaat. In één provincie, Antwerpen, is er nog een evaluatiemoment. Eenmaal dat afgerond, kan men verder met overleg.

Blokstaarten

Inzake blokstaarten is nog niet definitief beslist over de meest afdoende aanpak. Dat heeft veel te maken met administratieve last en een efficiënte toepassing op het terrein. De ambitie blijft gelijk, met name het doen naleven van de verplichtingen die al in voege zijn.

Paardenasielen

De minister geeft het Advies van de Raad voor Dierenwelzijn in verband met de paardenasielen als bijlage mee (zie [dossierpagina](#) op www.vlaamsparlement.be).

Pelsdierkwekerijen

Vlaanderen telt 17 pelsdierkwekerijen. Er is voorlopig nog geen specifieke regelgeving voor het welzijn van pelsdieren. Dat impliceert dat er ook geen regelgeving kan worden geschonden. Er is wel een algemene regelgeving over het welzijn van landbouwhuisdieren. Ze omvat een aantal algemene en administratieve bepalingen. De meest vastgestelde overtreding ter zake behelst het bijhouden van registers. Als men aanbevelingen vanuit Europa ook toetst, dan blijkt dat op een aantal kwekerijen de minimum oppervlakenormen niet worden gehaald. Aangezien er geen omzetting naar Belgische regelgeving is, kan men daartegen ook niet optreden.

In de afgelopen vijf jaar zijn in 2011 twee controles uitgevoerd, waarbij geen overtredingen zijn vastgesteld. In 2012 waren er ook twee, waarbij een overtreding is gemeld met betrekking tot het register van sterfgevallen en het ontbreken van een register van medische behandelingen. In 2013 zijn vier controles gebeurd.

Eén bedrijf bleek gestopt met zijn activiteiten en tweemaal moest men noteren dat een register van sterfgevallen ontbrak alsook een register van medische behandelingen. Eenmaal was er alleen geen register van medische behandelingen en was er geen toezicht mogelijk in de bak van kadavers. In 2014 was er één controle, waarbij is vastgesteld dat er geen register sterfgevallen noch eentje van medische behandelingen was. Van de ene controle in 2015 zijn de resultaten nog niet teruggekoppeld.

De ambitie om ter zake ook regelgevend op te treden, is onderwerp van overleg binnen de regering, bevestigt de minister. Hij heeft een concreet voorstel geformuleerd, maar kan daarover nog niets kwijt, bij gebrek aan besluitvorming ter zake.

Import van pels – angorawol

De invoer van pels en angorawol ressorteert onder de import van landbouwproducten, die niet tot de bevoegdheid van de minister behoort. Hij meent dat beide inderdaad geïmporteerd worden, maar maakt zelf het onderscheid tussen de twee omdat in het ene geval de dieren geslacht worden, in het andere niet. Wol wordt verkregen door scheren.

Drijven en slachten van dieren – Europese regelgeving

Wat betreft de aanpassing aan de Europese regelgeving van de voorschriften inzake het drijven en slachten van dieren, kan de minister refereren aan de aandachtspunten die geformuleerd zijn in het rapport van de Europese Commissie dat ter sprake is gekomen in het kader van onverdoofd slachten. Een voorlopige rapportering op Europees niveau van eind 2014 resulteerde in een definitief rapport in juli 2015, waarin vervat zat dat de regeling van het onverdoofd slachten op tijdelijke slachtvloeren niet conform de Europese regelgeving was. Daarnaast zijn andere aandachtspunten geformuleerd. Zo was er sprake van het verschaffen van een wettelijke basis voor de opleiding van slachters. Dat gebeurt in de praktijk, maar ligt nergens vast. Ook een duidelijker reglementering van het gebruik van de elektrische prikkelaar wil men in orde brengen. De stok kan een elektrische lading afgeven om dieren in de pas te doen lopen.

Beleid exotische dieren

Inzake roofvogels en het houden daarvan blijkt het niet zo vanzelfsprekend om regelgevend op te treden. De timing wordt daarom op iets langere termijn beschouwd, met name 2017. Ook voor het houden van reptielen en de zogenaamde 'positieflijst' kan de minister melden dat men eraan werkt. Zicht op de VLAREM-regelgeving is er niet, omdat die vanuit een heel ander perspectief werkt, met name het beschermen van milieu en mensen en dat via onder meer vergunningen. Dierenwelzijn heeft een andere finaliteit. De gemeenten bevragen over de gegevens inzake VLAREM, kan de minister vanuit die bevoegdheid dus ook niet. Dat komt toe aan minister Schauvliege als ze dat binnen haar bevoegdheid wenselijk of nodig acht.

Beleid proefdieren

Voor het proefdierenbeleid zoekt men uit hoe er vooruitgang kan geboekt worden, zonder van een blanco blad te beginnen. Nederland heeft een expertisecentrum ter zake en daar kijkt men naar, met name in het kader van een samenwerking. De contacten zijn er. Middelen voorsnog niet, geeft de minister toe. Binnen het respectieve landschap moet onderzocht worden of er bereidheid is tot bijdragen aan een programma rond alternatievenonderzoek.

Rapportering en aanduiding van categorieën van dieren moet sneller kunnen, beaamt de minister. Er moeten meer gegevens openbaar worden voor wat betreft de proeven waarvoor dieren gebruikt worden. Voor proeven voor cosmeticaproducten worden in Vlaanderen geen proefdieren gebruikt, geeft de minister mee. Het is verboden.

Ondersteuning van het beleid

Voor de oprichting van de Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn is het hele proces doorlopen rekening houdend met de evenwichten zoals die in de federale raad golden. Algemeen ging men ervan uit dat die raad goed werk leverde en erin slaagde om met de diverse geledingen – van landbouworganisatie tot dierenrechtenorganisatie – vrij regelmatig tot een consensus te komen. Dat evenwicht wilde de minister behouden met het oog op slagkracht en draagvlak van de raad. De voorzitter, de heer Lips, transfereert naar de Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn. Ook de verdere samenstelling is intussen rond en goedgekeurd door de Vlaamse Regering. Half januari 2016 zou een eerste vergadering gepland zijn. Dan kunnen de diverse werkgroepen worden opgericht. Er is intussen ook rechtstreeks contact opgenomen met de leden en er was steeds nauw contact met de heer Lips voor wat betreft diverse beleidsdomeinen. Diverse leden zijn geregelde bezoekers op het kabinet, vanuit hun organisatie. De minister veronderstelt dat de organisatie van de werkgroepen ongeveer gelijk zal blijven, maar stelt dat dit behoort tot de autonomie van de raad.

De begroting van het Dierenwelzijnsfonds is toegenomen, bevestigt de minister. De totale ontvangsten van het fonds bedragen voorlopig voor 2015 312.708 euro, waar ze begroot waren op 360.000 euro. Dat gaat de goede richting uit, stelt de minister. 180.660 euro is afkomstig van registratie van honden; 13.075 euro van erkenningsaanvragen, en 118.973 euro uit administratieve boetes. De meest vastgestelde overtredingen behelzen huisvesting en verzorging van dieren. Die inbreuken leveren de meeste inkomsten aan boetes. In totaal is al bijna 16.000 euro uitgegeven in het kader van inbeslagnames en juridische kosten. Er is in vastleggingen voorzien voor de kosten van de opleiding voor asielmedewerkers, voor een aantal wetenschappelijke studies, inbeslagnames, sensibilisering en toegang tot Sanitel voor de inspectiedienst Dierenwelzijn.

Voor het wetenschappelijk onderzoek waren al vastleggingen gebeurd door de federale overheid. De Vlaamse overheid betaalt nog wel voor de desbetreffende studies, maar heeft niet de volledige daarmee overeenstemmende middelen ontvangen. Voor 2015 gaat het om een bedrag van 475.752 euro met een overgeheveld bedrag van 447.000 euro. Dat hiaat moet gedicht. De meerinkomsten vanuit het Dierenwelzijnsfonds noemt de minister dan ook welkom. De onderzoekinstellingen hebben voor sommige studies niet integraal de middelen opgevraagd. Eén studie is met een half jaar verlengd. Dat maakt dat voor 2014 ongeveer 400.000 euro vereffend wordt.

De aanwending van de middelen van het Dierenwelzijnsfonds behelzen de financiering van administratie en werkingskosten, sensibilisering, studies en wetenschappelijk onderzoek, toezicht, toepassing en controle van de bepalingen van de dierenwelzijnswet en het opvangen van de tekorten in de betalingen van het gesubsidieerd wetenschappelijk onderzoek, toegekend door de federale overheid. In 2016 komt de focus te liggen op sensibilisatie en communicatie en op controle en toepassing van de dierenwelzijnsregelgeving.

Controle

In 2015 heeft de inspectie Dierenwelzijn 3696 meldingen ontvangen. Ze vertegenwoordigen samen een 3000 dossiers en de toevloed wijt de minister aan het

bekendmaken van de twee meldpunten en een grotere aandacht voor dierenwelzijn. De inspectie moet prioriteiten stellen bij het behandelen van de dossiers. Men is erin geslaagd om met een zeer beperkt team van 19 mensen de stroom te kanaliseren en de efficiëntie van de inspectiedienst danig te verhogen. Efficiëntiewinst is er geboekt door een aantal maatregelen waaronder het afsluiten van een protocol met het FAVV, dat soms in opdracht van de Vlaamse overheid als eerste meldpunt werkt. Dubbelwerking wordt zo vermeden. Er zijn standaardprocedures uitgewerkt en er wordt voorzien in bijkomende opleiding voor politiediensten. Doel blijft een zo efficiënt mogelijk controleapparaat. Van de 19 medewerkers zijn er 15 werkzaam bij de inspectiedienst, waarvan 2 administratieve krachten, 2 controleurs en 11 dierenartsen. De andere vier focussen op beleidsaspecten. Om onafhankelijke dierenartsen in te zetten als bijkomende controlecapaciteit en voor opvolging moet nog eerst een wettelijke basis worden gecreëerd. Het zou kunnen, stelt de minister en hij neemt het alvast mee bij de evaluatie van de bestaande regelgeving voor erkende kwekerijen. Dat wordt opgestart in 2016.

De opleiding voor de politie is in 2015 viermaal georganiseerd. Daarmee zijn alle politiezones van Limburg, West-Vlaanderen en een deel van Antwerpen bereikt. Ook bij de politie vormt het dierenwelzijn alsmaar meer een aandachtspunt. In de vermelde politiezones heeft zich telkens iemand aangemeld voor de opleiding. Er is nog werk in de andere provincies. In totaal waren er 149 deelnemers, meestal mensen met buitendienst. Er waren ook leidinggevendenden bij.

Voor het geheel van de dierenwelzijnscontroles die uitgevoerd worden door de inspectiedienst Dierenwelzijn, is een controlebeleidsplan uitgewerkt. Dank zij het protocol met het FAVV is de tussenkomst van de inspectie in landbouwbedrijven beperkt tot de gevallen waarin het FAVV problemen meldt. Dan pas treedt men op. De klachten die rechtstreeks de eigen dienst bereiken, worden ook rechtstreeks behandeld en aangepakt indien nodig. De controlefrequentie voor bedrijven wordt vastgelegd in overleg met het FAVV, maar ook met de andere gewesten en in functie van de jaarlijkse prioriteiten daar. Bij de inwerkingtreding van de verplichte groepshuisvesting voor zeugen is de prioriteit gelegd bij controle van die bedrijven. Voor 2016 zijn er nog geen specifieke projectprioriteiten in het vooruitzicht gesteld.

Begroting

De toename van het Dierenwelzijnsfonds begrotingsgewijs, met 130.000 euro gaat uit van meerinkomsten via administratieve boetes en erkenningsaanvragen. Zowel inkomsten als uitgavenzijde zijn aangepast. Voor wat de uitgaven van het fonds betreft, geeft de minister de volgende cijfers mee (enkele dossiers liggen wel nog voor advies bij IF):

- inbeslagnames: 16.000 euro;
- opleiding dierenasielen: 25.000 euro;
- wetenschappelijk onderzoek: 258.000 euro;
- sensibilisatie en communicatie: 40.000 euro;
- toegang Sanitel: 8000 euro;
- opleiding slachthuispersoneel: 7000 euro.

4. Discussie

Hermes Sanctorum-Vandevoorde ziet nog een aantal belangrijke dossiers die 'in bespreking' of 'in behandeling' zijn en waarop de minister dus geen antwoord kan formuleren. Die worden opgevolgd.

Hoe zit het met de honden die volgens de milieuwetgeving geen 'hond' zijn onder zes maanden? Is die regeling aanvaardbaar?

Els Robeyns verwacht nog boeiende besprekingen. Van CD&V hoort ze dat vooral de level playing field bewaakt dient, en dat Vlaanderen geen voortrekker moet zijn inzake dierenwelzijn als dat op Europees niveau niet wordt opgenomen. Vanuit N-VA luidt het dat het geld van bij Landbouw moet komen. Zelf meent ze dat sinds het dierenwelzijn een Vlaamse bevoegdheid is, de minister zijn bevoegdheid ter zake heeft geprofileerd ten overstaan van Landbouw als bevoegdheid. Het lid hoopt dat het dierenwelzijn er wel bij vaart.

Wordt de maatregel die bepaalt dat pups pas geëxporteerd mogen worden na 15 weken, ook geëvalueerd?

Sabine Vermeulen is blij te horen dat er zes invoerders uit de lijst van erkende invoerders zijn geschrapt. Ze hoopt dat de minister die werkwijze voortzet en de resultaten verder analyseert. Het lid vraagt de minister om zeker ook de brieven van de chieft veterinary offices nauwlettend door te nemen om een accurate opvolging te verzekeren. Het is cruciaal in de strijd tegen de broedfokkerij, besluit ze.

Bart Nevens stelt dat wat betreft reptielen de minister ervan lijkt uit te gaan dat de milieuwetgeving weinig afdoet aan het dierenwelzijn. Het lid wijst erop dat het hem gaat om rubriek 9.2.2 van bijlage 1 van VLAREM. Daarin wordt onderscheid gemaakt tussen een klasse 2, waarin gifslang en krokodil zijn ondergebracht, samen met andere gevaarlijke soorten, en klasse 3-melding over niet-giftige slangen waarvoor een meldingsplicht geldt. De link met dierenwelzijn is huisvesting. Lokale besturen kunnen voorwaarden opleggen maar ze weten vooralsnog niet wie houder is van dergelijke reptielen op hun grondgebied. Er is dus wetgeving maar de lokale besturen maken zich zorgen omdat de meldingsplicht niet in acht genomen wordt. Dat maakt het quasi onmogelijk om een beleid ter zake te voeren. Houders van reptielen dienen geïnformeerd te worden over de vigerende regelgeving. Lokale besturen moeten op de hoogte zijn van hun rechten: ze kunnen voorwaarden opleggen en kunnen controle uitoefenen op de huisvesting en of die aan die eisen voldoet. Het is soms ook niet aangewezen dergelijke reptielen te houden. Minister Schauvliege verwees ook al terecht naar de autonomie van de gemeenten ter zake, en de minister refereert aan haar milieuwetgeving, maar het is het lid te doen om een sensibilisering over het houden van reptielen.

Jelle Engelbosch repliceert op de opmerking van sp.a over de visie dat binnen de meerderheid de meningen over de oorsprong van budgetten voor dierenwelzijn tegenstrijdig zijn. Wat betreft landbouwdieren is het lid ervan overtuigd dat dierenwelzijn ook een onderscheidende troef kan zijn voor de landbouwsector zelf. Daarom pleit hij ervoor om ook binnen Landbouw te bekijken wat er mogelijk is. De beleidsbrief van minister Schauvliege laat ruimte voor investering in niet-productieve projecten en aan promotie van de landbouw in het buitenland. Dat sluit daarbij aan. Het lid merkt nog op dat in de periode dat de minister het dierenwelzijnsbeleid heeft opgenomen al meer gebeurd is dan in de voorgaande twintig jaar.

Tinne Rombouts gaat ervan uit dat wat in het regeerakkoord en vooral wat in de motie van de meerderheid staat, over het level playing field, geen discussie behoeft. Over andere punten kan een debat ontstaan over hoe iets een uitwerking moet krijgen of uitgevoerd wordt, stelt het lid. Dat lijkt haar vanzelfsprekend.

Kan de minister nog meer in detail iets zeggen over waar de 130.000 euro verhoging van het fonds vandaan moet komen en waarvoor ze moet dienen?

Minister *Ben Weyts* stipt aan dat men in de voorbije periode het bedrag voorzichtig heeft begroot op 360.000 euro. Dat bedrag hield enkel rekening met de inkomsten uit registratie van honden, de 4 euro. Men komt dus hoger uit. Per jaar worden ongeveer 90.000 honden geregistreerd. Men is pas in een latere fase met de admi-

nistratieve boetes gestart. Daarom is de bepaling van het bedrag heel omzichtig gebeurd eind 2014. Intussen kan men zich meer richten op de realiteit. Er zijn voor 2015 nu al 312.000 euro inkomsten en er komt nog een rist bij, oppert de minister. Zowel inkomsten- als uitgavenzijde zijn aangepast. Het blijft echter een raming, stelt de minister.

Het feit dat honden pas na zes maanden als dusdanig worden beschouwd in de milieuwetgeving, neemt de minister op met minister Joke Schauvliege.

Wat betreft de reptielen, erkent de minister graag de relevantie van de onderverdeling in klassen en het verkrijgen van de nodige gegevens ter zake, maar de extra voorwaarden die lokaal worden opgelegd, stoelen op de VLAREM-reglementering. De minister weet niet hoe en of de gegevens ook hogerop vanuit de lokale besturen terecht zullen komen, als daar niets tegenover kan worden gesteld. Hij gaat ervan uit dat de 'reptielen-positieflijst' een moment van sensibilisering en communicatie wordt. Ter zake verwacht de minister zeker nog enige discussie, gezien de vele reacties, suggesties, klachten en vragen die nu al binnenlopen.

Over de gevolgen van de 15 wekenregel wil de minister wel een evaluatiemoment organiseren en bekijken met de administratie hoe dat kan. De regel is eind december 2014 ingevoerd en er is toch meer dan een jaar nodig om het effect van de maatregel te zien op de import van puppies. Men gaat ervan uit dat het een gunstig effect zou moeten hebben, aangezien de aandacht van potentiële kopers vooral gericht is op die kleine pluizenbollen van luttele weken oud. Als ze dan pas vanaf 15 weken of ouder in de winkel kunnen terecht komen, dan is het de vraag welk effect dat op de invoer heeft. Minister Weyts verwacht een verhoogde vraag naar binnenlandse kweek. Dat zal in 2016 worden opgenomen.

Hermes Sanctorum-Vandevoorde gaat even terug op de random-controles van particuliere en erkende kwekers van honden en de pv's en pv's van waarschuwing waarvoor de minister cijfers van inbreuken gaf. Komen de administratieve boetes naast die pv's? Dat lijkt het lid onwaarschijnlijk.

Minister *Ben Weyts* antwoordt dat de pv's van waarschuwing de facto niet meteen financiële consequenties hebben. Een volgende inbreuk levert wel direct verbod op, met financiële of andere gevolgen van dien. De processen-verbaal zijn wel aanleiding voor administratieve inkomsten. Naargelang hoe zwaar een vergrijp is, kan een zaak naar de parketten doorgestuurd worden. Dan gaat het om echte dieren mishandeling en dat gaat stevast naar het parket.

Tinne Rombouts voegt eraan toe dat men voor de administratieve boete ook altijd een pv nodig heeft. Afhankelijk van de inbreuk wordt de boete bepaald.

5. Indicatieve stemming

Het aan de commissie toegewezen gedeelte Dierenwelzijn van de algemene uitgavenbegroting 2016 wordt indicatief aangenomen met 8 stemmen tegen 3.

Tinne ROMBOUTS,
voorzitter

Bart DOCHY
Johan DANEN
Els ROBEYNS
Jelle ENGELBOSCH,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

AGNAS	afbakening van de gebieden van de natuurlijke en agrarische structuur
ANB	Agentschap voor Natuur en Bos
bbp	bruto binnenlands product
BIV	belasting op de inverkeerstelling
BOFAS	Bodemsaneringsfonds voor tankstations
BRV	Beleidsplan Ruimte Vlaanderen
BVIRH	Belgische Vereniging voor Identificatie en Registratie van Honden
btw	belasting over de toegevoegde waarde
COGEN	Combinatie van verwarmingsinstallatie en generator (warmtekrachtkoppeling)
DBA	Digitale Bouw Aanvraag
D-PAS	Definitieve programmatorische aanpak stikstof
ENA	Economisch Netwerk Albertkanaal
EPB	energieprestatie en binnenklimaat
EPC	energieprestatiecertificaat
ESCO	Energy Service Company
ESR	Europees Systeem van Nationale en Regionale Rekeningen
FAO	Food and Agriculture Organization of the United Nations
FAVV	Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen
FRGE	Fonds ter Reductie van de Globale Energiekost
GAIA	Global Action in the Interest of Animals
GAS	Gemeentelijke Administratieve Sanctie
GECORO	Gemeentelijke Commissie voor Ruimtelijke Ordening
GRUP	gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan
IAS	invasieve alien species
IF	Inspectie van Financiën
IHD	instandhoudingsdoelstellingen
IT	informatietechnologie
IWT	Agentschap voor Innovatie door Wetenschap en Technologie
KB	koninklijk besluit
kmo	kleine of middelgrote onderneming
LNE	Leefmilieu, Natuur en Energie (beleidsdomein van de Vlaamse overheid)
MAP	Mestactieplan
MER	milieueffectrapport
Minafonds	Fonds voor Preventie en Sanering inzake Leefmilieu en Natuurbehoud
MINA 5	Milieu- en Natuurbeleidsplan (MINA-PLAN 5)
MIROM	Milieuzorg Roeselare en Menen
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
ODE	Organisatie voor Duurzame Energie
OVAM	Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij
OVED	Overlegplatform voor Energiedeskundigen
PAS	programmatorische aanpak stikstof
PMV	ParticipatieMaatschappij Vlaanderen
pps	publiek-private samenwerking
pv	proces-verbaal
Rd-waarde	Warmteweerstand van een materiaal
REG	Rationeel Energiegebruik
RSV	Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen
RUP	ruimtelijk uitvoeringsplan
RWO	Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed
SALK	Strategisch Actieplan voor Limburg in het Kwadraat
SARO	Strategische Adviesraad Ruimtelijke Ordening - Onroerend Erfgoed
SBZ	Speciale beschermingszone

SERV	Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen
T.OP	Territoriale ontwikkelingsprogramma's
UNIZO	Unie van Zelfstandige Ondernemers
VAPA	Vlaams Actieplan Armoedebestrijding
VCRO	Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening
VEA	Vlaams Energieagentschap
VEN	Vlaams Ecologisch Netwerk
VIA 3	Vlaams Intersectoraal Akkoord
VIP	Vlaamse Investeringsprojecten
VITO	Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek
VLABEL	Vlaamse Belastingdienst
VLAREM	Vlaams Reglement betreffende de milieuvergunning
VLIF	Vlaams Landbouwinvesteringsfonds
VLM	Vlaamse Landmaatschappij
VMM	Vlaamse Milieumaatschappij
VN	Verenigde Naties
V-PAS	Voorlopige programmatorische aanpak stikstof
VREG	Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt
vte	voltijdsequivalent / voltijddequivalent
V-test	Vergelijkingstest van de VREG bij de keuze van energieleverancier
vzw	vereniging zonder winstoogmerk
wkk	warmte-krachtkoppeling

BIJLAGE:

Bijkomende informatie verstrekt door de minister

Internationale klimaatfinanciering – besteding van de middelen

Subsidie aan VN – Voedsel- en Landbouworganisatie voor project 'versterking geïntegreerde adaptatieplanning en -implementatie binnen kleinschalige landbouwsystemen in zuidelijk Afrika'

Tijdsduur: 4 jaar

Budget: 3.500.000

Zuidelijk Afrika is erg kwetsbaar voor klimaatverandering. Deze veroorzaakt onder meer opeenvolgende periodes van overstromingen en droogte in de regio, die de oogsten van miljoenen boeren doen mislukken. De bevolking is bovendien economisch erg afhankelijk van de landbouw, die nog steeds de voornaamste bron van inkomsten is in de regio.

Vlaanderen wil zijn steentje bijdragen om de landbouw klimaatbestendig te maken, om zo de voedselzekerheid in de regio te versterken. De Vlaamse Regering focust op structurele maatregelen en werkt hiervoor nauw samen met de FAO. In de periode van 2016 tot 2019 zal FAO Malawi, Mozambique en Zambia bijstaan bij het verhogen van de klimaatweerbaarheid en voedselzekerheid van lokale boeren. De geleerde lessen uit dit programma zal FAO meenemen naar het mondiaal niveau. FAO is immers de trekkende en coördinerende VN organisatie voor de Global Alliance on Climate Smart Agriculture (GACSA), een mondiaal partnerschap dat tot doel heeft om de landbouw wereldwijd weerbaar te maken tegen klimaatstresfactoren.

De algemene doelstellingen van het project zijn

- 1) het versterken van de capaciteit om klimaatrisico's in te schatten en te beheersen,
- 2) het verlagen van de kwetsbaarheid van boeren voor klimaatveranderingen en
- 3) het verbeteren van de klimaatweerbaarheid van het landbouwsysteem in Malawi, Mozambique en Zambia, in functie van het verhogen van de voedselzekerheid.

Het project streeft volgende resultaatsgebieden na:

- 1) **Inschattingscomponent:**

Versterken van de landencapaciteit voor synthese, analyse en transfer van klimaat- en biofysische data en informatie voor de inschatting van klimaatgerelateerde kwetsbaarheden, risico's en impact en voor het versterken van klimaatinformatiediensten;

- 2) **Beleidscomponent:**

Verbeteren van landencapaciteit voor het ontwikkelen, promoten en toepassen van klimaatslimme landbouwpraktijken, -beleid, en -financiering;

- 3) **Operationele component:**

Het prioriteren en implementeren van verbeterde klimaatadaptatiepraktijken in ecosystemen in zuidelijk Afrika en het verbeteren van de klimaatweerbaarheid van het landbouwsysteem.

De drie resultaatsgebieden zijn logisch in elkaar verweven. Zo maken de kwaliteitsvolle klimaatdata het mogelijk dat het beleid feitengebaseerd is, en dat de concrete adaptatiemaatregelen aangepast zijn aan de lokale projecties op vlak van

klimaat. Het nationaal beleidskader en het versterken van toegang tot financiering biedt impulsen voor lokale adaptatiemaatregelen. Omgekeerd voeden de geleerde lessen uit de operationele component ook de beleidsvorming op nationaal niveau.

Doelgroep: De belangrijkste begunstigde van dit project is de lokale boerenbevolking in Malawi, Zambia en Mozambique, die kwetsbaar is voor klimaatgerelateerde risico's en die voedselonzeker is.